

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (ခ)

အပိုင်း (၁)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်းပါဠိတော် - သုတ္တန္တဘာဇနီယနည်း

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိံ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ၊ ဝေမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။

တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုက္ခေ အညာဏံ ဒုက္ခသမုဒယေ အညာဏံ ဒုက္ခနိရောဓေ အညာဏံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ အညာဏံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ။

တတ္ထ ကတမေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော ကာယသင်္ခါရော ဝစီသင်္ခါရော စိတ္တသင်္ခါရော။

တတ္ထ ကတမော ပုညာဘိသင်္ခါရော၊ ကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ ရူပါဝစရာ ဒါနမယာ သီလမယာ ဘာဝနာမယာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပုညာဘိ-

သင်္ခါရော၊

တတ္ထ ကတမော အပုညာဘိသင်္ခါရော၊ အကုသလာ စေတနာ ကာမာဝစရာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အပုညာဘိသင်္ခါရော၊

တတ္ထ ကတမော အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော၊ ကုသလာ စေတနာ အရူပါဝစရာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော၊

တတ္ထ ကတမော ကာယသင်္ခါရော၊ ကာယသဉ္ဇေတနာ ကာယသင်္ခါရော၊ ဝစီသဉ္ဇေတနာ ဝစီသင်္ခါရော၊ မနောသဉ္ဇေတနာ စိတ္တသင်္ခါရော၊ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရော၊

တတ္ထ ကတမံ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏံ သောတဝိညာဏံ ဃာနဝိညာဏံ ဇိဝှိဝိညာဏံ ကာယဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ၊

တတ္ထ ကတမံ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ အတ္တိ နာမံ၊ အတ္တိ ရူပံ၊ တတ္ထ ကတမံ နာမံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓော သညာက္ခန္ဓော သင်္ခါရက္ခန္ဓော၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမံ၊ တတ္ထ ကတမံ ရူပံ၊ စက္ကာရော မဟာဘူတာ စတုန့်ဥ မဟာဘူတာနံ ဥပါဒါယရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ရူပံ၊ ဣတိ ဣဒဉ္စ နာမံ ဣဒဉ္စ ရူပံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊

တတ္ထ ကတမံ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊ စက္ခာယတနံ သောတာယတနံ ဃာနာယတနံ ဇိဝှိယတနံ ကာယာယတနံ မနာယတနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ၊

တတ္ထ ကတမော သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ စက္ခုသမ္ပယော သောတသမ္ပယော ဃာနသမ္ပယော ဇိဝှိသမ္ပယော ကာယသမ္ပယော မနောသမ္ပယော၊ အယံ ဝုစ္စတိ သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊

တတ္ထ ကတမာ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ စက္ခုသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာ သောတသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာ ဃာနသမ္ပယာဇာ ဝေဒနာ ဇိဝှိသမ္ပယာဇာ

ဝေဒနာ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ။

တတ္ထ ကတမာ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ၊ ရူပတဏှာ သဒ္ဓတဏှာ ဂန္ဓတဏှာ ရသတဏှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဓမ္မတဏှာ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ။

တတ္ထ ကတမံ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ၊ ကာမုပါဒါနံ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။

တတ္ထ ကတမော ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝေါ ဒုဝိဇ္ဇေ အတ္တိကမ္မဘဝေါ၊ အတ္တိ ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ တတ္ထ ကတမော ကမ္မဘဝေါ၊ ပုညာဘိသင်္ခါရော အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေညာဘိသင်္ခါရော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ကမ္မဘဝေါ၊ သဗ္ဗမ္ဘိ ဘဝဂါမိကမ္ဘိ ကမ္မဘဝေါ။

တတ္ထ ကတမော ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ ကာမဘဝေါ ရူပဘဝေါ အရူပဘဝေါ သညာဘဝေါ အသညာဘဝေါ နေဝသညာနာသညာဘဝေါ ဧကဝေါကာရဘဝေါ စတုဝေါကာရဘဝေါ ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပပတ္တိဘဝေါ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ။

တတ္ထ ကတမာ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ ဩတ္တန္တိ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ အာယတနာနံ ပဋိလာဘော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ။

တတ္ထ ကတမံ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ၊ အတ္တိ ဇရာ၊ အတ္တိ မရဏံ၊ တတ္ထ ကတမာ ဇရာ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှိ တမှိ သတ္တနိကာယေ ဇရာ ဇီရဏတာ ခဏှိစ္စံ ပါလိစ္စံ ဝလိတ္တစတာ အာယုနော သံဟာနိ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါကော၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဇရာ။

တတ္ထ ကတမံ မရဏံ၊ ယာ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ တမှာ တမှာ သတ္တနိကာယာ စူတိ စဝနတာ ဘေဒေါ အန္တရဇာနံ မဇ္ဈ မရဏံ ကာလ-

တိရိယာ ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ ကဋ္ဌေဝရဿ နိက္ခေပေါ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿုပစ္ဆေဒေါ။
ဣဒံ ဝုစ္စတိ မရဏံ။ ဣတိ အယဉ္ဇ ဇရာ ဣဒဉ္ဇ မရဏံ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ
ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။

တတ္ထ ကတမော သောကော၊ ဉာတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂ-
ဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ
ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ
အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ သောကော သောစနာ သောစိတတ္ထံ
အန္တောသောကော အန္တောပရိသောကော စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ ဒေါမ-
နဿ သောကသလ္လံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ သောကော။

တတ္ထ ကတမော ပရိဒေဝေါ၊ ဉာတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂ-
ဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ
ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ
အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာဒေဝေါ ပရိဒေဝေါ အာဒေဝနာ
ပရိဒေဝနာ အာဒေဝိတတ္ထံ ပရိဒေဝိတတ္ထံ ဝါစာ ပလာပေါ ဝိပ္ပလာပေါ
လာလပ္ပေါ လာလပ္ပနာ လာလပ္ပိတတ္ထံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ပရိဒေဝေါ။

တတ္ထ ကတမံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ကာယိကံ အသာတံ ကာယိကံ ဒုက္ခံ ကာယ-
သမ္ဘဿဇံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိကံ ကာယသမ္ဘဿဇာ အသာတာ ဒုက္ခာ
ဝေဒနာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒုက္ခံ။

တတ္ထ ကတမံ ဒေါမနဿံ၊ ယံ စေတသိကံ အသာတံ စေတသိကံ
ဒုက္ခံ စေတောသမ္ဘဿဇံ အသာတံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိကံ စေတောသမ္ဘဿဇာ
အသာတာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဒေါမနဿံ။

တတ္ထ ကတမော ဥပါယာသော၊ ဉာတိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ဘောဂ-
ဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ ရောဂဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ သီလဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ
ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ ဖုဋ္ဌဿ အညတရညတရေန ဗျသနေန သမန္နာဂတဿ

**အညတရညတရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာယာသော ဥပါယာသော အာ-
ယာသိတတ္ထံ ဥပါယာသိတတ္ထံ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါယာသော။**

**ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ၊
ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သင်္ဂတိ ဟောတိ၊ သမာဂမော
ဟောတိ၊ သမောဓာနံ ဟောတိ၊ ပါတုဘာဝေါ ဟောတိ၊ တေန ဝုစ္စတိ
ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ။**

(အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၂-၁၄၅။)

သုတ္တန္တဘာဇနိယံ နိဋ္ဌိတံ။

ကျက်မှတ်ရန် ပါဠိတော်၏ အနက်

- ၁။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ** - သစ္စာလေးပါး၌ မသိမှု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာအကြောင်း
တရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **သင်္ခါရာ** - ပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို
ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း = သင်္ခါရတို့သည်။ **သမ္ဘဝန္တိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွား
လာကြကုန်၏။
- ၂။ **သင်္ခါရပစ္စယာ** - ယင်း ပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း
= သင်္ခါရ အကြောင်းတရား ထင်ရှား ရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဝိညာဏံ** -
ကမ္မဝိညာဏ်သည်၊ တစ်နည်း - ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည်။ **သမ္ဘဝတိ** -
ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- ၃။ (က) **ဝိညာဏပစ္စယာ** - ယင်း ကမ္မဝိညာဏ်အကြောင်းတရား ထင်ရှား
ရှိနေခြင်းကြောင့်။ **နာမရူပံ** - ဝိပါက်နာမ်တရား ကမ္မဇရုပ်တရား-
သည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။
- (ခ) တစ်နည်း — **ဝိညာဏပစ္စယာ** - ဝိပါက်ဝိညာဏ် အကြောင်း
တရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **နာမရူပံ** - ဝိပါက် စေတသိက်

၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

နာမ်, ဝိပါက် စိတ္တဇရုပ်သည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၄။ **နာမရူပပစ္စယာ** - ယင်း နာမ်ရုပ် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **သဠာယတနံ** - အတွင်းအာယတန (၆)ပါးသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၅။ **သဠာယတနပစ္စယာ** - ယင်း အတွင်းအာယတန (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဖဿော** = ဖဿ (၆)ပါးသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၆။ **ဖဿပစ္စယာ** - ယင်း ဖဿ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဝေဒနာ** - ဝေဒနာ (၆)ပါးသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၇။ **ဝေဒနာပစ္စယာ** - ယင်း ဝေဒနာ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **တဏှာ** - တဏှာ (၆)ပါးသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၈။ **တဏှာပစ္စယာ** - ယင်း တဏှာ (၆)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဥပါဒါနံ** - စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံ (၄) မျိုးသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၉။ **ဥပါဒါနပစ္စယာ** - ယင်း စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါနံ (၄)ပါး အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဘဝေါ** - ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၁၀။ **ဘဝပစ္စယာ** - ယင်း ကမ္မဘဝ အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဇာတိ** - ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း ဇာတိတရားသည်။ **သမ္ဘဝတိ** - ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာ၏။

၁၁။ **ဇာတိပစ္စယာ** - ယင်း ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်း ဇာတိအကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့်။ **ဇရာမရဏံ** - အိုခြင်း (ဇရာ), သေခြင်း

(မရဏ)သည်လည်းကောင်း။ **သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿု-
ပါယာသာ** - စိုးရိမ်ရခြင်း (သောက), ငိုကြွေးမြည်တမ်းရခြင်း
(ပရိဒေဝ), ကိုယ်ဆင်းရဲရခြင်း (ဒုက္ခ), စိတ်ဆင်းရဲရခြင်း (ဒေါမနဿု),
ပြင်းစွာပူပန်ရခြင်း (ဥပါယာသာ)တရားတို့သည်လည်းကောင်း။ **သမ္ဘဝန္တိ**
- ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာကြကုန်၏။

ဧဝံ - ဤသို့လျှင်။ **ကေဝလဿ** - ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော။
တေဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ - ဤ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ **သမုဒယော** -
ဖြစ်ကြောင်းသည်။ တစ်နည်း - **သမုဒယော** - ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ဟောတိ** -
ဖြစ်ပေါ်၍လာပေ၏။

တတ္ထ - ထို အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာစသော ပါဠိတော်၌။ **အဝိဇ္ဇာ** -
အဝိဇ္ဇာဟူသည်။ **ကတမာ** - အဘယ်နည်း။

၁။ **ဒုက္ခေ** - ဒုက္ခသစ္စာတရား၌။ **အညာဏံ** - မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၂။ **ဒုက္ခသမုဒယေ** - ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယသစ္စာတရား၌။ **အညာဏံ**
- မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၃။ **ဒုက္ခနိရောဓေ** - ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာ နိရောဓ သစ္စာတရား၌။ **အညာဏံ**
- မသိခြင်းလည်းကောင်း။

၄။ **ဒုက္ခနိရောဓဂေါမိနိယာ ပဋိပဒါယ** - ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်
ကြောင်းဖြစ်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ကျင့်စဉ်ဟူသော မဂ္ဂသစ္စာ
တရား၌။ **အညာဏံ** - မသိခြင်းလည်းကောင်း။

အယံ - ဤမသိမှုကို။ **အဝိဇ္ဇာ** - အဝိဇ္ဇာဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ** - အဝိဇ္ဇာဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရတို့သည်။ **ကတမေ** - အဘယ်သည်
တို့နည်းဟူမူကား -

၁။ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** - ပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

- ၂။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** - အပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၃။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** - အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၄။ **ကာယသင်္ခါရော** - ကာယသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၅။ **ဝစီသင်္ခါရော** - ဝစီသင်္ခါရလည်းကောင်း။
- ၆။ **စိတ္တသင်္ခါရော** - စိတ္တသင်္ခါရလည်းကောင်းတည်း။

၁။ **တတ္ထ** - ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** - ပုညာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **ဒါနမယာ** - ဒါနဖြင့်ပြီးသော။ **သီလမယာ** - သီလဖြင့်ပြီးသော။ **ဘာဝနာမယာ** - (ပရိကမ္မဘာဝနာ၊ ဥပစာရဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာဟူသော) ဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော။ **ကာမာဝစရာ** - ကာမာဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။ **ယာ ကုသလာ စေတနာ** - အကြင်မဟာကုသိုလ်စေတနာသည်လည်းကောင်း။ (ဤ၌ ဝိပဿနာကံ အားလုံးကို မဆိုလိုပါ။ ဘဝကိုဖြစ်စေနိုင်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကိုသာ ဆိုလိုသည်။) **ဘာဝနာမယာ** - သမထဘာဝနာဖြင့် ပြီးသော။ တစ်နည်း - အပ္ပနာဘာဝနာဖြင့်ပြီးသော။ **ရူပါဝစရာ** - ရူပါဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။ **ယာ ကုသလာ စေတနာ** - အကြင် ရူပါဝစရကုသိုလ် စေတနာသည်လည်းကောင်း။ **အတ္ထိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ ကာမာဝစရကုသိုလ်စေတနာ ရူပါဝစရကုသိုလ်စေတနာကို။ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** - ပုညာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။ [မဟာကုသိုလ် (၈)ပါး၊ ရူပါဝစရကုသိုလ် (၅)ပါး၊ ပေါင်း (၁၃)ပါးတည်း။]

၂။ **တတ္ထ** - ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** - အပုညာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **ကာမာဝစရာ** - ကာမာဝစရဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော။ **ယာ အကုသလာ စေတနာ** - အကြင် အကုသိုလ် စေတနာသည်။ **အတ္ထိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ အကုသိုလ်စေတနာကို။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** - အပုညာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

၃။ **တတ္ထ** - ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** - အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **အရူပါဝစရာ** - အရူပါဝစရဘုံ၌

အကျိုးဝင်သော။ **ယာ ကုသလာ စေတနာ** - အကြင် အရူပါဝစရကုသိုလ် စေတနာသည်။ **အတ္ထိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ အရူပါဝစရကုသိုလ်စေတနာကို။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** - အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

၄။ **တတ္ထ** - ထိုသင်္ခါရတို့တွင်။ **ကာယသင်္ခါရော** - ကာယသင်္ခါရဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **ကာယသဉ္ဇေတနာ** - ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သော (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ၊ (၁၂)ပါးသော အကုသိုလ် စေတနာ သည်။ **ကာယသင်္ခါရော** - ကာယသင်္ခါရ မည်၏။ (၈+၁၂ = ၂၀)။

၅။ **ဝစီသဉ္ဇေတနာ** - ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ် စေတနာ၊ (၁၂)ပါးသော အကုသိုလ်စေတနာသည်။ **ဝစီသင်္ခါရော** - ဝစီ သင်္ခါရ မည်၏။ (၂၀)။

၆။ **မနောသဉ္ဇေတနာ** - ဝိညတ်ရုပ် နှစ်မျိုးကို မဖြစ်စေမှု၍ (= ကာယ ဝိညတ်ရုပ် ဝစီဝိညတ်ရုပ် နှစ်မျိုးကို မဖြစ်စေမှု၍) အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော [(၁၂)ပါးသောအကုသိုလ်စေတနာ၊ (၈)ပါးသော ကာမကုသိုလ်စေတနာ၊ (၅)ပါးသော ရူပကုသိုလ်စေတနာ၊ (၄)ပါးသော အရူပကုသိုလ်စေတနာ ဟူသော] တစ်ခုယုတ် (၃၀)သော စေတနာသည်။ **စိတ္တသင်္ခါရော** - စိတ္တ- သင်္ခါရ မည်၏။ (၂၉)။

ဣမေ - ဤ သင်္ခါရတို့ကို။ **အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ** - အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့ဟူ၍။ **ဝုစ္စန္တိ** - ဆိုအပ်ကုန်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ** - သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏ်ဟူသည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခုဝိညာဏံ	▪ စက္ခုဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
၂။ သောတဝိညာဏံ	▪ သောတဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
၃။ ဃာနဝိညာဏံ	▪ ဃာနဝိညာဏ်လည်းကောင်း။
၄။ ဇိဝှိဝိညာဏံ	▪ ဇိဝှိဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၁၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၅။ **ကာယဝိညာဏံ** ▪ ကာယဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

၆။ **မနောဝိညာဏံ** = မနောဝိညာဏ်လည်းကောင်း။

ဣဒံ - ဤ ဝိညာဏ် (၆)မျိုးကို။ **သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ** - သင်္ခါရ
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိညာဏ် ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ** - ဝိညာဏ်ဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ဟူသည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။

၁။ **နာမံ** - နာမ်သည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။

၂။ **ရူပံ** - ရုပ်သည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။

တတ္ထ - ထိုနာမ်ရုပ်တို့တွင်။ **နာမံ** - နာမ်သည်။ **ကတမံ** - အဘယ်
နည်း။

၁။ **ဝေဒနာက္ခန္ဓော** ▪ ဝေဒနာက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

၂။ **သညာက္ခန္ဓော** ▪ သညာက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

၃။ **သင်္ခါရက္ခန္ဓော** ▪ သင်္ခါရက္ခန္ဓာလည်းကောင်း။

ဣဒံ - ဤ ခန္ဓာသုံးပါးကို။ **နာမံ** - နာမ်ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။
တတ္ထ - ထိုနာမ်ရုပ်တို့တွင်။ **ရူပံ** - ရုပ်သည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။

၁။ **မဟာဘူတာ မဟာဘူတာ** - လေးပါးကုန်သော မဟာဘူတ်တို့လည်း-
ကောင်း။

၂။ **စတုနံ မဟာဘူတာနံ** - မဟာဘူတ်လေးပါးတို့ကို။ **ဥပါဒါယရူပဉ္စ** -
စွဲ၍ဖြစ်သော (၂၄)မျိုးသော ဥပါဒါရုပ်လည်းကောင်းတည်း။

ဣဒံ - ဤဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်ကို။ **ရူပံ** - ရုပ်ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။
ဣတိ - ဤသို့လျှင်။ **ဣဒဉ္စ နာမံ** - ဤ နာမ်ကိုလည်းကောင်း။ **ဣဒဉ္စ ရူပံ**
- ဤ ရုပ်ကိုလည်းကောင်း။ **ဣဒံ** - ဤနာမ်ရုပ်ကို။ [တစ်နည်း - **ဣဒဉ္စ နာမံ**
- ဤနာမ်သည်လည်းကောင်း။ **ဣဒဉ္စ ရူပံ** - ဤရုပ်သည်လည်းကောင်း။

အတ္ထိ - ရှိ၏။ ဣဒံ - ဤနာမ်ရုပ်ကို။] ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ - ဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ -** ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ -** နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သဠာယတနဟူသည်။ **ကတမံ -** အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခာယတနံ	▪ စက္ခာယတနလည်းကောင်း။
၂။ သောတာယတနံ	▪ သောတာယတနလည်းကောင်း။
၃။ ဃာနာယတနံ	▪ ဃာနာယတနလည်းကောင်း။
၄။ ဇိဝှိယတနံ	▪ ဇိဝှိယတနလည်းကောင်း။
၅။ ကာယာယတနံ	▪ ကာယာယတနလည်းကောင်း။
၆။ မနာယတနံ	▪ မနာယတနလည်းကောင်း။

ဣဒံ - ဤ အာယတန (၆)ပါးကို။ **နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ -** နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သဠာယတနဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ -** ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော -** သဠာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿဟူသည်။ **ကတမော -** အဘယ်နည်း။

၁။ စက္ခုသမ္ပယော	▪ စက္ခုသမ္ပယလည်းကောင်း။
၂။ သောတသမ္ပယော	▪ သောတသမ္ပယလည်းကောင်း။
၃။ ဃာနသမ္ပယော	▪ ဃာနသမ္ပယလည်းကောင်း။
၄။ ဇိဝှိသမ္ပယော	▪ ဇိဝှိသမ္ပယလည်းကောင်း။
၅။ ကာယသမ္ပယော	▪ ကာယသမ္ပယလည်းကောင်း။
၆။ မနောသမ္ပယော	▪ မနောသမ္ပယလည်းကောင်း။

အယံ - ဤ ဖဿ (၆)ပါးကို။ **သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော -** သဠာယတနဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဖဿဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ -**

၁၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ** - ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာဟူသည်။ **ကတမာ** - အဘယ်နည်း။

၁။ **စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ လည်းကောင်း။

၂။ **သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - သောတသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၃။ **ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - ဃာနသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ လည်းကောင်း။

၄။ **ဇိဝှါသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - ဇိဝှါသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ လည်းကောင်း။

၅။ **ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - ကာယသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာလည်းကောင်း။

၆။ **မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - မနောသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာ လည်းကောင်း။

အယံ - ဤ ဝေဒနာ (၆)ပါးကို။ **ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ** - ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝေဒနာဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ** - ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာဟူသည်။ **ကတမာ** - အဘယ်နည်း။

၁။ **ဇူပတဏှာ** - ဇူပါရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဇူပတဏှာလည်းကောင်း။

၂။ **သဒ္ဓတဏှာ** - သဒ္ဓါရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော သဒ္ဓတဏှာလည်းကောင်း။

၃။ **ဂန္ဓတဏှာ** - ဂန္ဓာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဂန္ဓတဏှာလည်းကောင်း။

၄။ **ရသတဏှာ** - ရသာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ရသတဏှာလည်း-
ကောင်း။

၅။ **ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ** - ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဖောဋ္ဌဗ္ဗ-
တဏှာလည်းကောင်း။

၆။ **ဓမ္မတဏှာ** - ဓမ္မာရုံ၌ တွယ်တာတပ်မက်သော ဓမ္မတဏှာလည်း-
ကောင်း။

အယံ - ဤ တဏှာ (၆) ပါးကို။ **ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ** - ဝေဒနာ
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ** - တဏှာဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါန်ဟူသည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။

၁။ **ကာမုပါဒါနံ** - ကာမဂုဏ်၌ စွဲလမ်းသော ကာမုပါဒါန်လည်းကောင်း။

၂။ **ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ** - မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ၌ စွဲလမ်းသော
ဒိဋ္ဌုပါဒါန်လည်းကောင်း။

၃။ **သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ** - နွားအကျင့် ခွေးအကျင့်စသော မှားယွင်းသော
ကျင့်စဉ်၌ စွဲလမ်းသော သီလဗ္ဗတုပါဒါန်လည်းကောင်း။

၄။ **အတ္တဝါဒုပါဒါနံ** - အတ္တဝါဒ၌ စွဲလမ်းသော အတ္တဝါဒုပါဒါန်လည်း-
ကောင်း။

ဣဒံ - ဤ ဥပါဒါန် လေးမျိုးကို။ **တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ** - တဏှာ
ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဥပါဒါန်ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ပါဠိတော်၌။ **ဥပါဒါနုပစ္စယာ ဘဝေါ** - ဥပါဒါန်ဟူသော
အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဘဝဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။

ဘဝေါ - ဘဝသည်။ **ဒုဝိဓေန** - နှစ်မျိုးအပြားအားဖြင့်။ **အတ္ထိ** -
ရှိ၏။

၁။ **ကမ္မဘဝေါ** - ကမ္မဘဝသည် (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝသည်)။ **အတ္ထိ** -
ရှိ၏။

၁၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၂။ **ဥပပတ္တိဘဝေါ** - ဥပပတ္တိဘဝသည် (= ဖြစ်ခြင်းဘဝသည်)။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။

တတ္ထ - ထို နှစ်မျိုးတို့တွင်။ **ကမ္မဘဝေါ** - ဖြစ်ကြောင်း ကမ္မဘဝသည်။
ကတမော - အဘယ်နည်း။

၁။ **ပုညာဘိသင်္ခါရော** - ပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၂။ **အပုညာဘိသင်္ခါရော** - အပုညာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

၃။ **အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရော** - အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရလည်းကောင်း။

အယံ - ဤ သင်္ခါရသုံးမျိုးကို။ **ကမ္မဘဝေါ** - ကမ္မဘဝဟူ၍ (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝဟူ၍)။ **ပုစ္ဆတိ** - ဆိုအပ်၏။ **သဗ္ဗမ္ပိ** - အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။
ဘဝဝါမိကမ္မံ - ဘဝသို့ လားစေတတ် ရောက်စေတတ်သော ကံဟူသမျှသည်။
ကမ္မဘဝေါ - ကမ္မဘဝ မည်၏ (= ဖြစ်ကြောင်းဘဝ မည်၏)။

တတ္ထ - ထို ဘဝ နှစ်မျိုးတို့တွင်။ **ဥပပတ္တိဘဝေါ** - ဥပပတ္တိဘဝသည် (= ဖြစ်ခြင်းဘဝသည်)။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။

၁။ **ကာမဘဝေါ** - ကာမ (၁၁) ဘုံဟူသော ကာမဘဝလည်းကောင်း။

၂။ **ရူပဘဝေါ** - ရူပ (၁၆) ဘုံဟူသော ရူပဘဝလည်းကောင်း။

၃။ **အရူပဘဝေါ** - အရူပ (၄) ဘုံဟူသော အရူပဘဝလည်းကောင်း။

၄။ **သညာဘဝေါ** - သညာဘဝလည်းကောင်း။ [ကာမ (၁၁) ဘုံ၊ အသညသတ်မှ တစ်ပါးသော ရူပ (၁၅) ဘုံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဘုံမှ တစ်ပါးသော အရူပ (၃) ဘုံ — ပေါင်း (၂၉)ဘုံတည်း။ သညာ ရှိသော ဘဝ ဟူလိုသည်။]

၅။ **အသညာဘဝေါ** - သညာမရှိသော အသညာဘဝ (= အသညသတ် ဘဝ)လည်းကောင်း။

၆။ **နေဝသညာနာသညာဘဝေါ** - ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော သညာကား မရှိ၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော သညာသာ ရှိသောကြောင့် သညာ ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ သညာ မရှိသည်လည်း မဟုတ်သော နေဝသညာ-

နာသညာဘဝ လည်းကောင်း။

၇။ **ဧကဝေါကာရဘဝေါ** - ရူပက္ခန္ဓာတစ်ပါးသာ ရှိသော ဧကဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း (အသညသတ်ဘုံ)။

၈။ **စတုဝေါကာရဘဝေါ** - နာမ်ခန္ဓာလေးပါးသာ ရှိသော စတုဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း (အရူပ ၄-ဘုံ)။

၉။ **ပဉ္စဝေါကာရဘဝေါ** - ခန္ဓာ ငါးပါးရှိသော ပဉ္စဝေါကာရဘဝလည်းကောင်း။ [ကာမ (၁၁)ဘုံ၊ အသညသတ်မှတစ်ပါး ရူပ (၁၅)ဘုံ၊ ပေါင်း (၂၆)ဘုံ။]

အယံ - ဤ (၉)မျိုးသော ဘဝကို။ **ဥပပတ္တိဘဝေါ** - ဥပပတ္တိဘဝဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။ **အယံ** - ဤ ကမ္မဘဝ၊ ဥပပတ္တိဘဝကို။ **ဥပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ** - ဥပါဒါန်ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဘဝဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ** - (ကမ္မဘဝ) ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိဟူသည်။ **ကတမာ** - အဘယ်နည်း။

တေသံ တေသံ သတ္တာနံ - ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါတို့၏။ **တမိ တမိ သတ္တနိကာယေ** - ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါ အပေါင်း၌။ **ယာ ဇာတိ** - အကြင် ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယာ သဗ္ဗာတိ** - အကြင်ကောင်းသော ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယာ ဩက္ကန္တိ** - အကြင် အမိဝမ်းတိုက်သို့ သက်ဝင်ခြင်းသည်။ **ယာ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ** - အကြင် သတ္တဝါဟူသော အသစ်ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယော ခန္ဓာနံ ပါတုဘာဝေါ** - အကြင် ခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ယော အာယတနာနံ ပဋိလာဘော** - အကြင် အာယတနတို့ကို ရခြင်းသည်။ **အတ္ထိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤသည်ကို။ **ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ** - ဘဝဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇာတိဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ** - ဇာတိဟူသော

အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဇရာ မရဏဟူသည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။
ဇရာ - အိုခြင်း ဇရာတရားသည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **မရဏံ** - သေခြင်း
မရဏတရားသည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **တတ္ထ** - ထို ဇရာမရဏ နှစ်မျိုးတို့တွင်။
ဇရာ - အိုခြင်း ဇရာဟူသည်။ **ကတမာ** - အဘယ်နည်း။

တေသံ တေသံ သတ္တာနံ - ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါတို့၏။ **တမိ တမိ သတ္တနိကာယေ** - ထိုထိုသို့သော သတ္တဝါ အပေါင်း၌။ **ယာ ဇရာ** - အကြင် အိုခြင်းသည်လည်းကောင်း။ **ယာ ဇီရဏတာ** - အကြင် ဆွေးမြည့်သော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ **ယံ ခဏ္ဍိစုံ** - အကြင် သွားကျိုးသော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ **ယံ ပါလိစုံ** - အကြင် ဆံဖြူသော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ **ယာ ဝလိတ္တစတာ** - အကြင် အရေတွန့်သော အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ **အာယုနော** - အသက်၏။ **ယာ သံဟာနိ** - အကြင် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ **ဣန္ဒြိယာနံ** - ဣန္ဒြေတို့၏။ **ယော ပရိပါကော** - အကြင် ရင့်ကျက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ သဘောတရားကို။ **ဇရာ** - ဇရာဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထို ဇရာမရဏတို့တွင်။ **မရဏံ** - မရဏဟူသည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။ **တေသံ တေသံ သတ္တာနံ** - ထိုထို သတ္တဝါတို့၏။ **တမှာ တမှာ သတ္တနိကာယာ** - ထိုထိုသော သတ္တဝါတို့၏အပေါင်းမှ။ **ယာ စုတိ** - အကြင် စုတေခြင်းသည် (အကြင် ရွှေ့လျော့ခြင်းသည်)။ **ယာ စဝနတာ** - အကြင် စုတေသော အဖြစ်သည်။ **ယော ဘေဒေါ** - အကြင် ပျက်စီးခြင်းသည်။ **ယံ အန္တရောနံ** - အကြင်ကွယ်လွန်ခြင်းသည်။ **ယာ မဇ္ဈ** - အကြင် သေခြင်းသည်။ **ယံ မရဏံ** - အကြင် သေခြင်းသည်။ **ယာ ကာလကိရိယာ** - အကြင် သေခြင်းကို ပြုခြင်းသည်။ **ယော ခန္ဓာနံ ဘေဒေါ** - အကြင် ခန္ဓာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းသည်။ **ယော ကဠေဝရဿ နိက္ခေပေါ** - အကြင် ကိုယ်ကောင်ကို ပစ်ချခြင်းသည်။ **ယော ဇီဝိတိန္ဒြိယသုပစ္ဆေဒေါ** - အကြင် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းသည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **ဣဒံ** - ဤ သဘောတရားကို။

မရဏံ - မရဏဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

အယဉ္ဇ ဇရာ - ဤ ဇရာသည်လည်း။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **ဣဒ္ဓေ မရဏံ** - ဤ မရဏသည်လည်း။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **ဣဒ္ဓံ** - ဤ ဇရာမရဏ သဘောတရား နှစ်မျိုးကို။ **ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ** - ဇာတိကြောင့် ဖြစ်သော ဇရာမရဏ ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **သောကော** - စိုးရိမ်ခြင်း သောကဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **ဉာတိဗျသနေန ဝါ** - ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ **ဘောဂဗျသ- နေန ဝါ** - စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံ သောသူအားလည်းကောင်း။ **ရောဂဗျသနေန ဝါ** - အနာရောဂါဟူသော ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ **သီလဗျသနေန ဝါ** - သီလပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသော သူအားလည်းကောင်း။ **ဒိဋ္ဌိဗျသနေန ဝါ** - အယူဝါဒပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ **အညတရညတရေန** - အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ **ဗျသနေန** - ပျက်စီးခြင်း ဗျသနတရားနှင့်။ **သမန္နာဂတဿ** - ပြည့်စုံသောသူအား။ **အညတရညတရေန** - အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ **ဒုက္ခဓမ္မေန** - ဒုက္ခတရားဖြင့်။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသော သူအား။ **ယော သောကော** - အကြင် စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ **ယာ သောစနာ** - အကြင် စိုးရိမ်သော အခြင်းအရာသည်။ **ယံ သောစိတတ္ထံ** - အကြင် စိုးရိမ် သောအဖြစ်သည်။ **ယော အန္တောသောကော** - အကြင် အတွင်း၌ စိုးရိမ်ခြင်း သည်။ **ယော အန္တောပရိသောကော** - အကြင် အတွင်း၌ ထက်ဝန်းကျင် စိုးရိမ်ခြင်းသည်။ **ယာ စေတသော ပရိဇ္ဈာယနာ** - အကြင် စိတ်၏ ထက်ဝန်း ကျင် ပူလောင်သော အခြင်းအရာသည်။ **ယံ ဒေါမနဿံ** - အကြင် စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်းသည်။ **ယံ သောကသန္တံ** - အကြင် စူးဝင်နေသော သောက တည်းဟူသော ငြောင့်တံသင်းသည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ သဘော

တရားကို။ **သောကော** - သောကဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **ပရိဒေဝေါ** - ပရိဒေဝဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **ဉာတိဗျသနေန ဝါ** - ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ ပ ။ **အညတရညတရေန** - အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ **ဒုက္ခဓမ္မေန** - ဒုက္ခတရားဖြင့်။ **ဖုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအား။ **ယော အာဒေဝေါ** - အကြင် ငိုကြွေးခြင်းသည်။ **ယော ပရိဒေဝေါ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးခြင်းသည်။ **ယာ အာဒေဝနာ** - အကြင် ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ **ယာ ပရိဒေဝနာ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ **ယံ အာဒေဝိတတ္ထံ** - အကြင် ငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ **ယံ ပရိဒေဝိတတ္ထံ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ **ယာ ဝါစာ** - အကြင် (ငါ၏သား ငါ၏သမီး စသည်ဖြင့်) ပြောဆို ငိုကြွေးခြင်းသည်။ **ယော ပလာပေါ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ **ယော ဝိပ္ပလာပေါ** - အကြင် အထူးထူး အပြားပြား အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ **ယော လာလပေါ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးခြင်းသည်။ **ယာ လာလပ္ပနာ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆို ငိုကြွေးသော အခြင်းအရာသည်။ **ယံ လာလပ္ပိတတ္ထံ** - အကြင် အဖန်တလဲလဲ ပြောဆိုငိုကြွေးသည်၏ အဖြစ်သည်။ **အတ္ထိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ သဘောတရားကို။ **ပရိဒေဝေါ** - ပရိဒေဝဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **ဒုက္ခံ** - ဒုက္ခဟူသည်။ **ကတမံ** - အဘယ်နည်း။ **ကာယိကံ** - ကိုယ်၌ဖြစ်သော။ **အသာတံ** - သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ **ယံ ကာယိကံ ဒုက္ခံ** - အကြင် ကာယိကဒုက္ခသည်။ **ကာယသမ္ပဿဇံ** - ကာယ-သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော။ **အသာတံ** - သာယာဖွယ်မှကင်းသော။ **ယံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိကံ** - အကြင် ဒုက္ခဖြစ်သော ခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ **ကာယ-သမ္ပဿဇာ** - ကာယသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော။ **အသာတာ** - သာယာဖွယ်မှ

ကင်းသော။ **ယာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ** - အကြင် ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။
ဣဒံ - ဤ ကာယိကဒုက္ခဝေဒနာကို။ **ဒုက္ခံ** - ဒုက္ခဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **ဒေါမနဿံ** - ဒေါမနဿဟူသည်။ **ကတမံ**
- အဘယ်နည်း။ **စေတသိကံ** - စိတ်၌ဖြစ်သော။ **အသာတံ** - သာယာ
ဖွယ်မှ ကင်းသော။ **ယံ စေတသိကံ ဒုက္ခံ** - အကြင် စေတသိကဒုက္ခသည်။
စေတောသမ္ပဿဇံ - စေတောသမ္ပဿ (= မနောသမ္ပဿ)ကြောင့် ဖြစ်သော။
အသာတံ - သာယာဖွယ်မှ ကင်းသော။ **ယံ ဒုက္ခံ ဝေဒယိကံ** - အကြင် ဒုက္ခ
ဖြစ်သော ခံစားအပ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ **စေတောသမ္ပဿဇာ** - စေတော-
သမ္ပဿ (= မနောသမ္ပဿ) ကြောင့် ဖြစ်သော။ **အသာတာ** - သာယာဖွယ်မှ
ကင်းသော။ **ယာ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ** - အကြင်ဒုက္ခဝေဒနာသည်။ **အတ္တိ** -
ရှိ၏။ **ဣဒံ** - ဤ စေတသိကဒုက္ခဝေဒနာ (= ဒေါမနဿဝေဒနာ)ကို။
ဒေါမနဿံ - ဒေါမနဿဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

တတ္ထ - ထိုပါဠိတော်၌။ **ဥပါယာသော** - ပြင်းစွာပူပန်ခြင်း ဥပါယာသ
ဟူသည်။ **ကတမော** - အဘယ်နည်း။ **ဣတိဗျသနေန ဝါ** - ဆွေမျိုးတို့၏
ပျက်စီးခြင်းဖြင့်မူလည်း။ **ဗုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအားလည်းကောင်း။ ပ။
အညတရညတရေန - အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ **ဒုက္ခဓမ္မေန** - ဒုက္ခ
ဓမ္မဖြင့်။ **ဗုဋ္ဌဿ** - တွေ့ကြုံသောသူအား။ **ယော အာယာသော** - အကြင်
စိတ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်။ **ယော ဥပါယာသော** - အကြင် ကြီးစွာသော စိတ်၏
ပင်ပန်းခြင်းသည်။ **ယံ အာယာသိတတ္ထံ** - အကြင် စိတ်၏ ပင်ပန်းသော
အဖြစ်သည်။ **ယံ ဥပါယာသိတတ္ထံ** - အကြင် ကြီးစွာသော စိတ်၏ ပင်ပန်း
သည်၏ အဖြစ်သည်။ **အတ္တိ** - ရှိ၏။ **အယံ** - ဤ သဘောတရားကို။ **ဥပါယာ-**
သော - ဥပါယာသဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ
ပဒဿ - ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ-
ဟူသော ပုဒ်၏။ **အတ္ထော** - ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောကို။ **ဧဝံ** - ဤသို့။

ဝေဒိတဗွေ - သိအပ်၏။

ဣတိ - ဤသို့လျှင်။ **ကေဝလဿ** - သုခမဖက် သက်သက်သော။
ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ - ဤ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။ **သမုဒယော** - ဖြစ်ခြင်း
သည်။ **ဟောတိ** - ဖြစ်၏။ **ဣတိ** - ဤသို့လျှင်။ **ကေဝလဿ** - သုခမဖက်
သက်သက်သော။ **ဧတဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ** - ဤ ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံ၏။
သင်္ဂတိ - ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ **သမာဂမော** - အညီအညွတ် ဆိုက်ရောက်
လာခြင်းသည်။ **သမောဓာနံ** - ပေါင်းဆုံမိခြင်းသည်။ **ပါတုဘာဝေါ** - ထင်ရှား
ဖြစ်ခြင်းသည်။ **ဟောတိ** - ဖြစ်၏။ **တေန** - ထိုကြောင့်။ **ဧဝမေတဿ**
ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိတိ = ဧဝမေတဿ ကေဝ-
လဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ ဟူ၍။ **ဝုစ္စတိ** - ဆိုအပ်၏။

သုတ္တန္တဘာဇနိယံ - သုတ္တန္တဘာဇနိယနည်းသည်။ **နိဋ္ဌိတံ** - ပြီးပြီ။
(အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၂-၁၄၅။)

ဤကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ကျင့်စဉ်ကို စနစ်တကျ ကျင့်ကြံ
ကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်လိုသော၊ အနုဗောဓသိ ပဋိဝေဓသိ = အနုဗောဓ
ဉာဏ် ပဋိဝေဓဉာဏ်တို့ဖြင့် အသိကြီး သိလိုသော အသင်သူတော်ကောင်း-
သည် အားမထုတ်မီ ရှေ့ဦးစွာ ကြိုတင်၍ ကျက်ထားသင့်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
ဝိဘင်းပါဠိတော်ကြီးနှင့် ယင်းပါဠိတော်၏ မြန်မာပြန်အနက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။
ဤပါဠိတော်ကြီးကို အနက်နှင့်တကွ အလွတ်ရထားပြီးသော အသင်သူတော်-
ကောင်းသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းရှုကွက်ကို လက်တွေ့ လေ့ကျင့်-
ကြည့်ပါ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ဟူသည်

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို မြတ်စွာဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်-
ကြီးက တည်ထောင်ဖန်ဆင်းထားသည်လည်းမဟုတ်။ ဘုရားပွင့်တော်မူသည်
ဖြစ်စေ၊ ပွင့်တော်မမူသည်ဖြစ်စေ၊ ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသဘောသည်
ထင်ရှား ရှိနေသည်သာ ဖြစ်သည်။ (သံ၊ ၁၊ ၂၆၄။ ပစ္စယသုတ္တန်။) သို့သော်
ဘုရားရှင်တို့ ပွင့်ထွန်း ပေါ်ပေါက်တော်မူသော အခါမှသာလျှင် ထိုဘုရားရှင်
တို့၏ ထုတ်ဖော်ဟောကြားမှုကြောင့် ဤတရားတော်ကို သတ္တဝါတို့သည်
သိရှိခွင့်ကို ရရှိကြသည်။ အကယ်၍ လောက၌ ဘုရားပွင့်တော်မမူသော်
လည်းကောင်း၊ ဘုရားပွင့်တော်မူသော်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို
မနာယူရသော်လည်းကောင်း၊ တရားတော်ကို နာယူခွင့် ရရှိသော်လည်း
သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိစသည့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝါဒဆိုးကြီးများကို စွဲလမ်း ဆုပ်ကိုင်-
ထားသော်လည်းကောင်း ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသဘောကို သိရှိ နားလည်နိုင်
ကြမည် မဟုတ်ပေ။

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်သည်ကား နက်ယောင်နှင့်လည်း နက်၏။
ခက်ယောင်နှင့်လည်း ခက်၏။ ဤတရားတော်ကို “လွယ်သည် တိမ်သည်”ဟု
ပြောဆိုလျှောက်ထားလာသော အရှင်အာနန္ဒာကိုယ်တော်မြတ်အား —
“မာ ဟေဝံ အာနန္ဒ အဝစ = အာနန္ဒ ဒီလိုမပြောနဲ့”ဟု တားမြစ်တော်မူခဲ့-
ဖူးလေသည်။ မည်မျှပင် အသိခက်၍ နက်နဲငြားသော်လည်း ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-
တရားတော်ကို အနုဗောဓဉာဏ် ပဋိဝေဓဉာဏ်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ မသိဘဲ
သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကျော်လွှား လွန်မြောက်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။

(ဒီ၊ ၂၊ ၄၇။ သံ၊ ၁၊ ၃၁၈။)

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားသဘောကို မသိဘဲ သမဏ ဗြာဟ္မဏဟု
အခေါ်မခံထိုက်ချေ။ (သံ၊ ၁၊ ၂၇၉။)

ပွင့်တော်မူပြီး ပွင့်တော်မူဆဲ ပွင့်တော်မူလတ္တံ့သော ဘုရားရှင်တို့သည်
ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ပိုင်းခြား၍ သိတော်မူခြင်းကြောင့် ဘုရား-

၂၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီး ရောက်တော်မူဆဲ ရောက်တော်မူလတ္တံ့ ဖြစ်ကြသည်။ (သံ၊ ၁၊ ၂၄၆-၂၅၂။)

သတ္တဝါအပေါင်းသည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ပိုင်းခြား၍ မသိသေးသမျှကာလပတ်လုံး သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ချောက်ကြီး တစ်ခုခုအတွင်းသို့ ကျရောက်ကာ ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါင်းကို ခံစားနေကြရဦးမည်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်လိုသူတို့သည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြရမည် ဖြစ်ကြောင်းကို နိဒါနသံယုတ်၌ အကြိမ်များစွာ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။

မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းခရီး

၁။ **ဇရာမရဏာဒီနံ ဓမ္မာနံ ပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ၊**

၂။ **ဗုဒ္ဓာနုဗန္ဓနရသော၊**

၃။ **ကုမ္မုပ္ပပစ္စုပ္ပန်နာ၊** (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၄၉။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သည် —

၁။ ဇရာမရဏ အစရှိကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော မှတ်ကြောင်းသဘော လက္ခဏာရှိ၏။

၂။ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်လျက် မပြတ်မစဲ ဖြစ်ခြင်းဟူသော ပဝတ္တိဒုက္ခသို့ အစဉ်လိုက်စေခြင်း ကိစ္စရသရှိ၏။

၃။ စက်ဆုပ်အပ်သော သံသရာခရီး၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။ တစ်နည်း — နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းခရီး၏ အလွဲခရီးဖြစ်၍ ခရီးလွဲ ခရီးကောက်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

**ဧကသံ ဧကသံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ သမ္ဘဝတော ဥပ္ပဇ္ဇနတော သဿ-
တုဇ္ဈေးသင်္ခါတံ အန္တဒ္ဓယံ အနုပဂ္ဂမ္ပ ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ အနုရူပဖလုပ္ပတ္တိ
ဣဓ မဇ္ဈိမပဋိပဒါတိ အဓိပ္ပေတာ။** (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ-
ဉာဏ်ဟူသော ဉာဏ်နှစ်ပါးတို့ကို ရရှိသောအခါ ထိုထို အဝိဇ္ဇာစသော
အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုကို အစွဲပြု၍ ထိုထိုသင်္ခါရစသော အကျိုး
တရားတို့၏ အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် မပြတ်မစဲ ဖြစ်နေမှုကို
သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်လာ၏။
ယင်းသို့ သိမြင်သောအခါ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်သည် သဿ-
တဒိဋ္ဌိ ဥဇ္ဈေးဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အစွန်းနှစ်ဘက်သို့ မကပ်ရောက်
တော့ဘဲ မိမိ မိမိတို့၏ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားအပေါင်းတို့ကြောင့်
ယင်းအကြောင်းတရားတို့နှင့် လျော်ညီသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို
ဖော်ပြနေသော ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့် မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်း
ပေါ်သို့ ရောက်ရှိသွားပေ၏။

နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းဟူသည်ကား

- ၁။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားနှင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏
ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွှယ်မှု သဘောတရားကိုလည်းကောင်း

သိရှိလာသောအခါ ယင်းအကြောင်းတရားအပေါင်း အကျိုးတရား
အပေါင်းတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့တင်၍ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာ
ရှုရသော လမ်းတည်း။

ယင်းသို့ ဝိပဿနာမရှုခဲ့သော် မရှုနိုင်ခဲ့သော် ယင်းအကြောင်းတရားနှင့်
အကျိုးတရားတို့သည် မပြတ် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်မြဲ ဖြစ်နေ-

မည်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်နေမှုကို ပဝတ္တိဒုက္ခဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ ယင်းပဝတ္တိဒုက္ခ အမည်ရသော အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့၏ မပြတ် ဖြစ်နေမှုသည် သို့မဟုတ် မပြတ်ဖြစ်အောင် ကြိုးစား အားထုတ်မှုသည် ကုမ္မဂ္ဂ- အမည်ရသော နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းမှ တိမ်းစောင်း လွဲချော်- နေသော၊ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းနှင့် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ခရီး- ကောက် ခရီးလွဲပင်တည်း။ သံသရာ၏ အစီးအပွား အပါယ်၏ အစီးအပွား- သာတည်း။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ်အဆက်ဆက် မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလ သုံးပါးတို့၏ အတွင်း၌ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသော အကြောင်းတရား အဆက်- ဆက် အကျိုးတရား အဆက်ဆက်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါမူကား ယင်းအကြောင်းတရား အကျိုးတရား တို့အပေါ်၌ “ငါ့ဟာ၊ ငါ၊ ငါ၏ အတ္တ”ဟု အစွဲကြီး စွဲနေသည့် တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့သည် ပြိုကွဲ ပျက်စီးသွားကြမည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤကဲ့သို့ ဝိပဿနာရှုနေခြင်းသည် မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ဣန္ဒြေရရ ဂုဏ်သိက္ခာ ရှိရှိဖြင့် တည်ငြိမ်စွာ လျှောက်သွားနေခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ကောင်းကောင်းကြီး တွင်တွင်ကြီး မနေမနား လျှောက်သွားနိုင်ပါမူကား အသင်သူတော်ကောင်း လိုလားတောင့်တ- နေသော နိဗ္ဗာန်သို့ကား ဣန္ဒြေရင့်ကျက်စုံညီသော တစ်နေ့တွင် ဆိုက်ရောက်- ရမည်သာ ဧကန် ဖြစ်ပေသတည်း။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသည်

**ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါတိ ပစ္စယမော ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ ဓမ္မာတိ
တေဟိ တေဟိ ပစ္စယေဟိ နိဗ္ဗတ္တမော၊** (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၄၈။)

တထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဣစ္ဆေဝ ဖလဝေါဟာရေန ဝုတ္တောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၂။)

အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍ သိရှိပါကုန်။
ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော
သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကို ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နတရားတို့ဟူ၍ သိရှိကြပါကုန်။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၄၈။)

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ - ၌ အဝိဇ္ဇာကား အကြောင်းပစ္စည်းတရား
တည်း။ သင်္ခါရကား အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတည်း။ အကြောင်းတရားကို
ပစ္စည်းတရားဟူ၍လည်းကောင်း၊ အကျိုးတရားကို ပစ္စယုပ္ပန်တရားဟူ၍
လည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဆို၏။ တစ်ဖန် သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ -
၌ သင်္ခါရကား အကြောင်းပစ္စည်းတရားတည်း။ ဝိညာဏံ - ကား အကျိုး
ပစ္စယုပ္ပန်တရားတည်း။ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းပစ္စည်းတရား အကျိုး
ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ဇာတိ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် သဘောပေါက်-
ပါလေ။

အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွှယ်မှုသဘော၌ သင်္ခါရ
သည် အကျိုးတရား ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်တို့၏ ကြောင်း-
ကျိုးဆက်နွှယ်မှုသဘောတရား၌ သင်္ခါရသည် အကြောင်းတရား ဖြစ်ပြန်၏။
အလားတူပင် ဝိညာဏ် နာမ်ရပ်စသည်တို့၌လည်း အကြောင်းတရားဖြစ်မှု
အကျိုးတရား ဖြစ်မှုကို သဘောပေါက်ပါလေ။

ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏ စသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်
မူရာဝယ် ပြဓာန်းသော အကြောင်းတရားနှင့် ပြဓာန်းသော အကျိုးတရား
တို့ကိုသာ ပဓာနနည်းအားဖြင့် ထုတ်ဖော် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။
အဝိဇ္ဇာသည်လည်း မိမိချည်း တစ်ခုတည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား
မရှိ။ သင်္ခါရစေတနာသည်လည်း မိမိချည်း တစ်ခုတည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်-
သည့် စွမ်းအား မရှိ။ အဝိဇ္ဇာတစ်ခုတည်း သက်သက်ကြောင့် သင်္ခါရစေတနာ

၂၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

တစ်ခုတည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအားလည်း မရှိ၊ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာလည်း မရှိ။ ဤလောက၌ -

- ၁။ အကြောင်းတရားတစ်ခုတည်းကြောင့် အကျိုးတရားတစ်ခုတည်း၏ ဖြစ်ခြင်းသည်လည်း မရှိ။
- ၂။ အကြောင်းတရားတစ်ခုတည်းကြောင့် အကျိုးတရားများစွာ၏ ဖြစ်ခြင်း သည်လည်း မရှိ။
- ၃။ အကြောင်းတရားများစွာကြောင့် အကျိုးတရားတစ်ခုတည်း၏ ဖြစ်ခြင်း သည်လည်း မရှိ။
- ၄။ များစွာသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာလျှင် များစွာသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည်သာလျှင် ရှိ၏။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၃-၁၇၄။)

အကြောင်းတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကို ပစ္စယဓမ္မသမူဟဟု ခေါ်ဆို၏။ အကျိုးတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကို ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ ဟု ခေါ်ဆို၏။ ပစ္စယဓမ္မသမူဟဟူသော အကြောင်းတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတည်းဟူ- သော အကျိုးတရားများစွာတို့၏ အပေါင်းအစုကိုလည်း **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုပေသည်။ မှန်ပေသည် -

- ၁။ **ဥတု** ▪ ပူမှု အေးမှု ဟူသော ရာသီဥတု၊
- ၂။ **ပထဝီ** ▪ မြေကြီး = စိုက်ခင်း၊
- ၃။ **ဗီဇ** ▪ မျိုးစေ့၊
- ၄။ **သလိလ** ▪ ရေ၊

ဤသို့စသည့် များစွာကုန်သော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်သာလျှင် အဆင်း အနံ့ အရသာ အစရှိသော များစွာကုန်သော ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် တို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်သော အညွန့်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကျိုးတရား၏ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ကို တွေ့မြင်အပ်ပေသည်။ ထိုသို့ပင် များစွာကုန်သော

အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် များစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးတရား အစု-
အပုံကို တွေ့မြင်အပ်ပါသော်လည်း - အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ
ဝိညာဏံ = အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏။ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်၏-
ဤသို့စသည်ဖြင့် တစ်ခု တစ်ခုသော အကြောင်းတရား၊ တစ်ခု တစ်ခုသော
အကျိုးတရားကို ထင်ရှားပြတော်မူလျက် တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြား-
တော်မူခြင်းကို ဘုရားရှင်သည် ပြုတော်မူအပ်ခဲ့လေပြီ။ ထိုသို့ ဟောပြတော်-
မူရာ၌ အကျိုးပယောဇဉ်ကား ရှိသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားရှင်သည် သာဝကတို့အား တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြား
ပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူရာဝယ် -

- ၁။ အချို့သော ပါဠိရပ်၌ ပဓာနအကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့်၊
- ၂။ အချို့သော ပါဠိရပ်၌ ထင်ရှားသော အကြောင်းတရား ဖြစ်သော-
ကြောင့်၊
- ၃။ အချို့သော ပါဠိရပ်၌ မဆက်ဆံသော အကြောင်းတရား ဖြစ်သော-
ကြောင့်

ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စမွယ်ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်-
တော်မြတ်အားလည်းကောင်း၊ ကျွတ်ထိုက်သည့် ဆုံးမထိုက်သူ နတ်လူဗြဟ္မာ
ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါတို့၏ အလိုအကြိုက် စရိုက်ဝါသနာ အဇ္ဈာသယ
ဓာတ်ခံအားလည်းကောင်း လျော်သောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသာလျှင်
ဖြစ်သော အကြောင်းတရားကိုသော်လည်းကောင်း၊ တစ်ခုတည်းသာလျှင်
ဖြစ်သော အကျိုးတရားကိုသော်လည်းကောင်း ထင်ရှားပြသတော်မူလျက်
ဟောကြားတော်မူပေသည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၄။)

ဤသုံးမျိုးသော အကြောင်းတရားကြောင့် တစ်ခုတည်းသော
အကြောင်းတရား၊ တစ်ခုတည်းသော အကျိုးတရားကို ထင်ရှားပြတော်မူ-
လျက် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြားပြသထားတော်-

မူခြင်းကြောင့် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်မြတ်ကြီး၌ - အဝိဇ္ဇာမှ အခြား တစ်ပါးကုန်သော၊ စေတနာဟူသော သင်္ခါရတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုပြင်ပေးတတ်ကုန်သော ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟဇာတဓမ္မ (= တကွဖြစ်ဖက် တရား) - အစရှိကုန်သော စေတနာဟူသော သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရား တို့သည် ထင်ရှားရှိပါကုန်သော်လည်း - **အဿာဒါနုပဿိနော တဏှာ ပဝ^၁ဏိ** (သံ၊၁၊၃၁၁။) = ရဟန်းတို့ . . . သံယောဇဉ်ဖြစ်ထိုက်ကုန်သော အာရုံဓမ္မတို့၌ သာယာဖွယ်ဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ တဏှာတရားသည် တိုးပွားလာ၏ - ဤသို့လည်းကောင်း၊ **အဝိဇ္ဇာသမုဒယော အာသဝသမုဒယော** (မ၊၁၊၆၈။) = အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရား ဖြစ်၏ - ဤသို့လည်းကောင်း ဟောကြားပြသထားတော်မူခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာမှ အခြားတစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်ကုန်သော တဏှာစသော တရားတို့သည် ရှိကြကုန်သည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းတဏှာစသော တရားတို့သည်လည်း သင်္ခါရ၏ အကြောင်းတရားတို့ ပင်တည်း။ သို့သော် ယင်းအကြောင်းတရားတို့တွင် အဝိဇ္ဇာကား ပဓာန = ပြဇာနီးသော အကြောင်းတရားတည်း။ ယင်းသို့ ပဓာနအကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

အဝိဒ္ဓါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာဂတော ပုညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခါရောတိ
= ရဟန်းတို့ . . . ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအမှန်ကို မသိသဖြင့် ပညာမရှိသော အဝိဇ္ဇာနှင့် ပြည့်စုံသောသူသည် ပုညာဘိသင်္ခါရကိုလည်း ပြုလုပ်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရ၏ ထင်ရှားသော အကြောင်းတရားလည်းဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရ၏ ထင်ရှားသော အကြောင်းတရားဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟဇာတဓမ္မစသော အကြောင်းတရားတို့ကား (ပဉ္စ-
ဝေါကာရ ဘုံဝယ်) နာမ်တရားအားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံသော အကြောင်း-
တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အဝိဇ္ဇာသည်ကား သင်္ခါရတရားတို့၏ မဆက်ဆံသော

= အသာဓာရဏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ယင်းသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရတို့၏ မဆက်ဆံသော = အသာဓာရဏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သော-
ကြောင့်လည်းကောင်း၊

ဤအကြောင်းသုံးမျိုးကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို သင်္ခါရတို့၏ အကြောင်းတရား
အဖြစ်ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားပြသတော်မူအပ်ပေပြီဟု သိရှိပါလေ။

ဤတစ်ခု တစ်ခုသော အကြောင်းတရား၊ တစ်ခု တစ်ခုသော အကျိုး
တရားကို ဟောကြားပြသတော်မူခြင်း၌ ဖြေရှင်းကြောင်းဖြစ်သော စကား
အစဉ်ဖြင့်ပင် သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်း စသည်တို့၌ တစ်ခု တစ်ခုသော
အကြောင်းတရား၊ တစ်ခု တစ်ခုသော အကျိုးတရားကို ဟောကြားပြသတော်-
မူခြင်း၌လည်း အကျိုးပယောဇင်ရှိမှုကို သိရှိပါလေ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၄။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၏ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက်များကား ပရမတ္ထ
ဓမ္မသဘာဝတို့၏ စွမ်းအားများကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင်
တကယ်တမ်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်မွန်တို့
အတွက် အထူးဂရုပြု၍ ရိုသေစွာ နာယူမှတ်သားရမည့် သဘာဝဓမ္မမှတ်တမ်း
ကြီးများပင် ဖြစ်ကြသည်။

ပစ္စယဓမ္မသမူဟ အမည်ရသော များစွာသော အကြောင်းတရားတို့၏
အပေါင်းအစုကြောင့်သာလျှင် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟခေါ်သော များစွာသော
အကျိုးတရားအပေါင်း၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာဝယ် အကြောင်းတရားတို့၏
အပေါင်းအစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းကို အထက်တွင်
ရှင်းပြခဲ့ပြီးလေပြီ။ တစ်ဖန် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၁-၁၅၂။) ၌လည်း
အကြောင်းတရားတို့၏ အပေါင်းအစုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော ပစ္စယုပ္ပန္န-
ဓမ္မသမူဟ အမည်ရသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကိုလည်း ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုကြောင်းကိုလည်း ရှင်းလင်းတင်ပြထား၏ — ဤရှင်းလင်း-
ချက်များကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုတို့၏ ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိခြင်း၌ **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်**ဟူသော စကားလုံးကို
နှစ်မျိုး နှစ်စားအားဖြင့် ပညာရှိတို့သည် အလိုရှိကြကုန်၏။ အဓိပ္ပါယ် နှစ်မျိုး-
အားဖြင့် ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စကားလုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုတို့၏
စွမ်းအားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်၍လာရသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစု တည်းဟူ
သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို မိမိ၏ ဉာဏဂတိဖြင့် ရှေးရှုကပ်၍
သိအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၏။ သိလည်းသိ
၏။ ဉာဏဂတိဖြင့် ရှေးရှုကပ်၍ သိအပ် ထိုးထွင်းသိအပ်သော ထိုပဋိစ္စသမု-
ပ္ပါဒ်သဘောတရားသည် လောကုတ္တရာအကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ လောကုတ္တရာ
ချမ်းသာအလို့ငှာ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရရှိခြင်းငှာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်
ပြုခြင်းငှာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အကျိုး
ပစ္စယုပ္ပန်တရားအပေါင်းကို ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည် ယုံကြည်ခြင်းငှာ
ထိုက်ကုန်သောကြောင့် ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုသိခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်သောကြောင့်
ယင်း အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားအပေါင်းသည် ပဋိစ္စမည်၏။

တစ်ဖန် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရားအပေါင်းဟူသော ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်သဘောတရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် တစ်ခုချင်း တစ်ခုချင်း
တစ်လုံးချင်း တစ်လုံးချင်းသော တရား၏ တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှသော်လည်း ဖြစ်-
ခြင်း၏ မရှိသောကြောင့် အုပ်စုအလိုက် အပေါင်းအစုအလိုက် အတူတကွသာ
ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရားအပေါင်းသည်
သမုပ္ပါဒ်လည်း မည်၏။ [သမုပ္ပါဒ်ကို- သံ+ဥပ္ပါဒ် ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ။ သံ- သဒ္ဒါ-
သည် သဟ = အတူတစ်ကွ တစ်ပေါင်းတစ်စုတည်းဟူသော အနက်ကို
ဟော၏။ ထို့ကြောင့် - သဟ+ဥပ္ပါဒ် = သမုပ္ပါဒ် = သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမုပ္ပါ-
ဒေါ — ဟု ပြုပါ။]

တစ်ဖန် ယင်းပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုသည် ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် အကြောင်းကင်းသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖန်ဆင်းရှင်စသော မညီညွတ်သော အကြောင်းကြောင့်လည်းကောင်း မဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်သာလျှင် မှန်ကန်သောအကြောင်းအားဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ [ဤနည်း၌ — သမ္မာ+ဥပ္ပါဒ = သမုပ္ပါဒ = သမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမုပ္ပါဒေါ- ဟု ပြုပါ။] တစ်ခုချင်း တစ်ခုချင်း တစ်လုံးချင်း တစ်လုံးချင်းအားဖြင့်လည်း မဖြစ်၊ အကြောင်း မရှိသောအားဖြင့် အကြောင်းကင်းသောအားဖြင့်လည်း မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် **သဟ သမ္မာ ဓ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမုပ္ပါဒေါ** ဟူသည်နှင့်အညီ သမုပ္ပါဒ် မည်၏။ ဤသို့လျှင် —

ပဋိစ္စော စ သော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၁-၁၅၂။)

ဟူသော အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုမိမိ ကပ်၍ သိအပ်သော တရားအပေါင်းလည်း ဟုတ်၏။ ထိုဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုမိမိ ကပ်၍ သိအပ်သော တရားအပေါင်းဟူသည် အတူတကွဖြစ်သော တရားအပေါင်းလည်း ဟုတ်၏။ သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော တရားအပေါင်းလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏။

တစ်နည်း အဖွင့်မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

အပိစ သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ သမုပ္ပါဒေါ၊ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ ပန ပဋိစ္စ အပ္ပစ္စက္ခာယာတိ ဝေမ္ပိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၂။)

သဟ ဥပ္ပဇ္ဇတီတိ ကေဇ္ဈံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ အန္တမသော အဋ္ဌန္တံ ဓမ္မာနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၄။)

အကြင် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုသည် တပေါင်းတည်း အတူတစ်ကွသာလျှင် ဖြစ်၏။ ရုပ်ဓာတ်ဘက်၌လည်း ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခုတွင် အနည်းဆုံးပမာဏအားဖြင့် ပထဝီ အာပေါ တေဇော ဝါယော ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ ရသ ဩဇာ —ဟု ရုပ်ပရမတ်သဘောတရား (၈)မျိုး

ပေါင်းစပ်မိမှသာလျှင် တပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်နိုင်၏။ နာမ်ဓာတ်-
ဘက်၌လည်း အနည်းဆုံးပမာဏအားဖြင့် — ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေ-
တနာ ဧကဂ္ဂတာ ဇီဝိတ မနသိကာရ ဝိညာဏ် — ဟု နာမ်ပရမတ် သဘော-
တရား (၈)မျိုး ပေါင်းစပ်မိမှသာလျှင် တပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်နိုင်၏။
ဤသို့လျှင် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုသည်
တပေါင်းတည်းအတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် သမုပ္ပါဒ် = သမုပ္ပါဒ် မည်၏။
ထိုသို့ တပေါင်းတည်း အတူတကွ ဖြစ်ပါသော်လည်း အကြောင်းတရားတို့၏
ညီညွတ်ခြင်းကို အစွဲပြု၍ စွဲမှီ၍သာလျှင် အကြောင်းတရားတို့ကို မစွန့် မဖယ်-
မူ၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ဤသို့လည်း ထိုပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော
အကျိုးတရားအပေါင်းအစုသည် အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်ခြင်းကို
အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်တတ်သောကြောင့် ပဋိစ္စလည်း မည်၏။ တပေါင်းတည်း
အတူတကွ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် သမုပ္ပါဒ်လည်း မည်၏။ ထိုနှစ်ပါးသော
သတ္တိကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏။

တစ်ဖန် ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ
= (သင်္ခါရစသော) အကျိုးတရားအပေါင်းအစု၏ ဤပစ္စယဓမ္မသမူဟ =
ဟေတုသမူဟဟူသော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည်
ပစ္စယ = ပစ္စည်း မည်၏။ အကြောင်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် (သင်္ခါရစသော)
ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရားအပေါင်းအစုသည် ထိုအဝိဇ္ဇာစသော
အကြောင်းတရားရှိသော တပစ္စယဓမ္မ မည်၏။ ဤသို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု ခေါ်-
ဆိုအပ်သော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟ = အကျိုးတရားအပေါင်းအစု၏ အကြောင်း
တရား ဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုသမူဟ = ပစ္စယဓမ္မသမူဟဟု ခေါ်ဆို-
အပ်သော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုကိုလည်း ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ် ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

လောက၌ သလိပ်ထူပြောခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တင်လဲခဲကို
သလိပ်ခဲဟူ၍ ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သာသနာတော်၌ ချမ်းသာသုခ-

၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော်မူခြင်းကို — **သုခေါ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပ္ပါဒေါ** — ဘုရားရှင်တို့၏ ပွင့်တော်မူခြင်းသည် ချမ်းသာ၏ဟူ၍ ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့လည်းကောင်း အလားတူပင် ဤအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား-အပေါင်းအစုကိုလည်း = ဟေတုသမူဟ = ပစ္စယဓမ္မသမူဟကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍သာလျှင် **ပလ္လပဓာရ**အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၁-၁၅၂။)

ဤနည်း၌ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစု၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ပစ္စယဓမ္မသမူဟ = ဟေတုသမူဟဟူသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစု၌ တင်စား၍ အကြောင်းတရားအပေါင်း-အစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။ အကျိုး-တရားတို့မည်သည် အကြောင်းတရားနှင့် မကင်းစကောင်းသောကြောင့် အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိပါမှသာလျှင် အကျိုးတရားများ ဖြစ်နိုင်ခွင့်ရှိသောကြောင့် မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် အကြောင်း-တရားစုကိုလည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားဟုပင် ဟောကြားတော်မူလိုသည်ဟူလိုသည်။

နောက်နည်းတစ်မျိုး ရှင်းလင်းချက်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ (၁၅၂)၌ ဒုတိယတစ်နည်း ထပ်မံ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ဤနည်း၌ ပစ္စယဓမ္မသမူဟ = ဟေတုသမူဟဟူသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူ၍ ဖွင့်ဆို ထားအပ်ပေသည်။

ဤနည်း၌ ပဋိစ္စပုဒ်ဝယ် — ပဋိ+က္ကစ္စ — ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ ပဋိသဒ္ဓါသည် အဘိဓမ္မာ = ရှေးရှုမျက်နှာမူခြင်း အနက်ရှိ၏။ က္ကစ္စ- သဒ္ဓါသည် ဂမ္မတ္ထ = ရောက်ခြင်းအနက်ရှိ၏။ အဘယ်တရားသည် ရှေးရှုမျက်နှာမူလျက် အဘယ်တရားဘက်သို့ သွားရောက်ပါသနည်းဟူမူ — **ဟေတုသမူဟ = ပစ္စယဓမ္မသမူဟ** ဟူသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုတည်းဟု ဖြေဆိုလေရာ၏။

ဟေတုသမူဟော နာမ ပစ္စယသာမဋ္ဌိ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၄။) = အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုဟူသည် အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုပင်တည်း။ တစ်နည်းဆိုသော် အညီအညွတ်ပေါင်းစု ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည် ဟေတုသမူဟ မည်၏။ ထိုအညီအညွတ် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းတရားအပေါင်း၌ အကြောင်းတရားတစ်ခုသည် အကြောင်းတရား တစ်ခုဘက်သို့ ရှေးရှု မျက်နှာမူလျက် အကြောင်းတရား အချင်းချင်းသည်ပင်လျှင် အကြောင်းတရားအချင်းချင်းဘက်သို့ သွား၏။ ရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ဤဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုကို ပဋိစ္စဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုပဋိစ္စ အမည်ရသော အညီအညွတ် ဖြစ်နေသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ခွဲခြား၍ မဖြစ်ဘဲ တကွတပြားစီ မဖြစ်ဘဲ အတူတကွသော၊ တပေါင်းတစည်းတည်း တလုံးတခဲတည်းသာ အုပ်စုအလိုက် ပြိုင်တူ ဖြစ်တတ်ကုန်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ထိုအကြောင်းတရားအပေါင်းကို သမုပ္ပါဒ်ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုအပ်၏။ (သမုပ္ပါဒ်၌ သံ+ဥပ္ပါဒ် - ဟု ပုဒ်ခွဲပါ။ သံ- သဒ္ဒါသည် သဟ = အတူတကွ - အနက်ဟောဟု ဆိုလိုသည်။)

ထိုနှစ်မျိုးစုံသော သတ္တိကြောင့် — အသီးအသီး ခွဲခြား၍ မဖြစ်ဘဲ အတူတကွ တပေါင်းတစည်းတည်း တလုံးတခဲတည်းသာ အုပ်စုအလိုက် ပြိုင်တူဖြစ်တတ်ကုန်သော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ အချင်းချင်း ရှေးရှု မျက်နှာမူလျက် အချင်းချင်းဘက်သို့ သွားနေကြသော အညီအညွတ် ဖြစ်နေသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** မည်ပေသည်။ (ဤနည်း၌လည်း ပဋိစ္စော စသော သမုပ္ပါဒေါ စာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ — ဟုပင် ပြုပါ။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

ပါဠိတော်၌ — အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ — ဤသို့စသည်ဖြင့် သင်္ခါရစသည့် အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းငှာ အဝိဇ္ဇာစသော တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ခေါင်းတပ်သဖြင့် ဦးတည်လျက် ညွှန်-ပြထားတော်မူအပ်သည်ကား မှန်၏။ ထိုသို့ပင် ဟောကြားပြသထားတော်-မူအပ်ပါသော်လည်း အဝိဇ္ဇာတစ်ခုတည်းကသာလျှင် သင်္ခါရ၏ အကြောင်း-တရားဖြစ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့်သော်ကား —

- ၁။ သင်္ခါရ = စေတနာနှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်-ကြကုန်သော ဖဿ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ်စသော သဟဇာတဓမ္မ တို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၂။ ယင်းသင်္ခါရနှင့်တကွသော သဟဇာတဓမ္မတို့၏ မှီ၍ ဖြစ်ရာ ဟဒယ-ဝတ္ထုနှင့်တကွသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ယင်းသင်္ခါရနှင့်တကွသော သဟဇာတဓမ္မတို့၏ စွဲမှီစရာ အာရုံအ-ကြောင်းတရားစသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ သို့မဟုတ် အယောနိသောမနသိကာရ အကြောင်းတရားတို့သည်လည်းကောင်း၊
- ၅။ အဝိဇ္ဇာ၏ အပေါင်းအပါ တဏှာ ဥပါဒါန်စသော အကြောင်းတရားတို့ သည်လည်းကောင်း

ဤအရပ်ရပ်သော အကြောင်းတရားတို့သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူတကွ သင်္ခါရတည်းဟူသော အကျိုးတရား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော = သဟကာရီကာရဏ အကြောင်းတရားတို့ ဖြစ်ကြကုန်သည်သာတည်း။ သင်္ခါရစသည့် အကြောင်း-တရားတို့က ဝိညာဏ်စသည့် အကျိုးတရားတို့အား ဖြစ်ပေါ်စေရာ၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။ (မဟာနိပါတ် ၂၂၃၄။)

အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့က သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ ထိုထို အကျိုးတရားအားလုံးတို့သည် ထိုထို ဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့တွင် အကျိုးဝင်ကြကုန်သော အကြောင်းတရားအားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံသည်သာလျှင် ဖြစ်ကြ၏။ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု သဘောတရား-အရ အချင်းချင်း ဆက်စပ်မှု ရှိနေသည်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်း အကျိုးတရားတို့သည် ထိုအကြောင်းတရားအပေါင်းတို့တွင် အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့နှင့်သာ ဆက်ဆံ၍ ဆက်စပ်မှုရှိ၍ အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံ မဆက်စပ်ဟူသော သဘောတရားမျိုးကား လုံးဝ မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုအဝိဇ္ဇာစသည့် တစ်ခုတစ်ခုသော တရားကို ဦးတည်လျက် ဘုရားရှင်က ညွှန်ပြထားတော်မူအပ်သော ထိုအကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည် ယင်းအကြောင်းတရားတို့တွင် အကျိုးဝင်ကြကုန်သော အကြောင်းတရားအားလုံးတို့နှင့် ဆက်ဆံသော၊ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု သဘောအရ ဆက်စပ်မှုရှိသော အကျိုးတရားကို ပြီးစေတတ် ဖြစ်စေတတ်သော သဘာဝသတ္တိစွမ်းအားလည်း ရှိ၏။

တစ်ဖန် ထိုအကြောင်းတရား အပေါင်းအစု၌ — “ဤအကျိုးတရားသည် အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့အား မဆက်ဆံသည် ဖြစ်အံ့ = ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု သဘောတရားအရ ဤအကျိုးတရားသည် အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့နှင့် ဆက်စပ်မှုမရှိသည်ဖြစ်အံ့ = ဤအကျိုးတရားကို အချို့အချို့သော အကြောင်းတရားတို့ကသာ ဖြစ်စေသည် ဖြစ်ငြားအံ့ — ယင်းသို့ ဖြစ်ခဲ့သော် ခပ်သိမ်းကုန်သော အကြောင်းတရားတို့၏ အချင်းချင်း ငဲ့ကွက်ခြင်း သဘောတရားသည်လည်း မရှိလေရာ၊ ယင်းသို့ အကြောင်းတရား အချင်းချင်း ငဲ့ကွက်ခြင်းသဘောတရား မရှိသောကြောင့် အချင်းချင်း အကြောင်းတရားတစ်ခုသည် အကြောင်းတရားတစ်ခုဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် ရှေးရှု ရောက်ခြင်း သွားခြင်းဟူသော ပဋိစ္စတ္ထ = ပဋိစ္စအနက်-သဘောတရားသည်လည်း မရှိလေရာ မပြည့်စုံလေရာ။” — ယခု ဘုရားရှင်က

အဝိဇ္ဇာစသော တစ်ခုတစ်ခုသော တရားကို ဦးတည်လျက် ဟောကြားထား
တော်မူအပ်သော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုအားလုံးသည် သင်္ခါရစသော
တစ်ခုတစ်ခုသော တရားကို ဦးတည်လျက် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော
ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ အကျိုးတရားအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံမှု = ကြောင်း-ကျိုးဆက်-
နွယ်မှု ရှိသဖြင့် ပဋိစ္စအနက်သဘောတရားလည်း ချို့တဲ့ခြင်း ယုတ်လျော့ခြင်း
မရှိပေ။ ဤသို့လျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်-
လာခြင်းငှာ အဝိဇ္ဇာစသော တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ဦးတည်-
လျက် ညွှန်ပြတော်မူအပ်သော ထိုအကြောင်းတရားအပေါင်းအစုကို မိမိတို့နှင့်
ဆက်ဆံသော အကျိုးတရားကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊
မချို့တဲ့ မယုတ်လျော့သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်လည်းကောင်း ပစ္စယသာမဂ္ဂီ အမည်-
ရကုန်သော အညီအညွတ် ပေါင်းစုဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကြောင်း-
တရားတို့၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ကြကုန်သော ဖဿ ဝေဒနာ သညာ
စေတနာ ဝိညာဏ်စသော တရားတို့တွင် အချင်းချင်းသည် တစ်ဦးသည်
တစ်ဦးဘက်သို့ မျက်နှာမူလျက် ရှေးရှုရောက်အပ် သွားအပ်သောကြောင့်
ပဋိစ္စဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ယင်းပဋိစ္စအမည်ရသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်း-
တရားအပေါင်းအစုသည် ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟအမည်ရသော အကျိုးတရား-
အပေါင်းအစုကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ယင်းအကျိုးတရားတို့ကား အတူတကွ
တပေါင်းတစည်းတည်း ပြိုင်တူဖြစ်ကြသော တရားတို့သာတည်း။ ယင်းအကျိုး
တရားတို့၏ အတူတကွ တပေါင်းတစည်းတည်း ပြိုင်တူဖြစ်ခြင်း မည်သည်
အသီးအသီး တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ မဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ အကျိုးတရားတို့-
သည်ကား အကြောင်းတရားတို့ကဲ့သို့ အချင်းချင်း တစ်ခုသည် တစ်ခုကို
ငဲ့ကွက်ခြင်း ငဲ့ညှာခြင်း မရှိကြကုန်။ ထို့ကြောင့် ယင်းအကျိုးတရားတို့သည်
အညမညအဝိနိဗ္ဗောဂဂုတ္တိဓမ္မ = အချင်းချင်း အသီးအသီး တကွတပြားစီ
မဖြစ်ကြကုန်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ပဋိစ္စအမည်ရသော
ဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည် အချင်းချင်း အသီး-
အသီး တကွတပြားစီ မဖြစ်ကြကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟဟူသော အကျိုး

၃၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

တရားအပေါင်းအစုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် သမုပ္ပါဒ်ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။ ပဋိစ္စလည်းမည်၍ သမုပ္ပါဒ်လည်းမည်သော ဤနှစ်မျိုးသော သတ္တိကြောင့် အဝိဇ္ဇာစသော ဟေတုသမူဟ = အကြောင်းတရား အပေါင်း- အစုသည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်၏။ (အဝိနိဗ္ဗာနဂုတ္တိဓမ္မ၌ ရုပ်တရားတို့ကိုပါ ပေါင်းယူပါ)။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၁၅၂။ မဟာဋီ၊ ၂၂၃၄-၂၃၅။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာက တတိယတစ်နည်း ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုထား- တော်မူပြန်သည်။ —

အဝိဇ္ဇာဒိသိသေန နိဗ္ဗိဋ္ဌပစ္စယေသု ဟိ ယေ ပစ္စယာ ယံ သင်္ခါရာဒိကံ ဓမ္မံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ န တေ အညမညံ အပဋိစ္စ အညမညဝေကလ္လေ သတိ ဥပ္ပါဒေတုံ သမတ္တာတိ၊ တသ္မာ ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ န ဧကေကဒေသံ၊ နာပိ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေန အယံ ပစ္စယတာ ဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတီတိ အတ္တာနုသာရဝေါ- ဟာရကုသလေန မုနိနာ ဧဝမိဓ ဘာသိတာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါက္ခေဝ ဘာသိ- တာတိ အတ္ထော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၁၅၂။)

ပဋိစ္စာတိ နိဿာယ သဟကာရိကာရဏံ လဒ္ဓိ။ သမန္တိ အဝိသမံ အဝေကလ္လေန။ သဟာတိ ဧကန္တံ။ ဓမ္မေတိ အတ္တနော ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ။ ပ။ ဧကေကဒေသန္တိ ဖလသမုဒါယဿ ဧကဒေသေကဒေသံ၊ ဘာဂသောတိ အတ္ထော။ ပုဗ္ဗာပရဘာဝေနာတိ ပဋိပါဋိယာ။ သဗ္ဗမေတံ ရူပါရူပကလာ- ပုပ္ပါဒနံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ (မဟာဋီ၊ ၂၂၃၅။)

အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားကို ဦးတည် လျက် ညွှန်ကြားပြသထားတော်မူအပ်ကုန်သော အကြောင်းတရား အပေါင်း အစုတို့တွင် အကြင်အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုတို့သည် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကို ဖြစ်စေတတ်ကြကုန်၏။ ယင်းသို့ ဖြစ်စေကြရာ၌ ထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုတို့သည် အချင်းချင်း တစ်ပါးသည် တစ်ပါးကို မစွဲ မမှီမူ၍လည်း သင်္ခါရစသော အကျိုး တရားအပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။ အဝိဇ္ဇာနှင့်

အတူဖြစ်ဖက်ဖြစ်ကုန်သော- (က) မှီရာဝတ္ထုရုပ်, (ခ) အာရုံ, (ဂ) ဖဿ
ဝေဒနာ သညာ စေတနာ ဝိညာဏ် စသော သဟဇာတဓမ္မ, (ဃ) အယောနိ-
သောမနသိကာရ — ဤသို့စသော အကြောင်းတရားတို့တွင် တစ်ခုတစ်ခု-
သော အကြောင်းတရားသည် ချို့တဲ့ခဲ့သော် မဖြစ်ဘဲရှိခဲ့သော် သင်္ခါရစသော
အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။
အကြောင်းတရားအချင်းချင်း စွဲမှီရမညာလျှင် အကြောင်းတရားများလည်း
မချို့တဲ့မှသာလျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရား အပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေ-
ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား
အပေါင်းအစုသည် —

- ၁။ အချင်းချင်း စွဲမှီ၍သာလျှင်၊
- ၂။ အညီအညွတ် အယုတ်အလျော့မရှိဘဲ၊
- ၃။ အတူတကွ တစ်ပြိုင်နက်တည်းသာလျှင်

သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုတို့ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ထိုသို့
ဖြစ်စေရာ၌ အကျိုးတရားအပေါင်းအစု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တချို့တစ်-
ဝက်မျှကိုသာ ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်၊ ရှေ့နောက်၏ အဖြစ်ဖြင့် အစဉ်
အတိုင်း တစ်လုံးပြီးမှ တစ်လုံး ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ပရမတ္ထ
သို့ အစဉ်လိုက်သော ဝေါဟာရ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်တော်မူသော မုနိတကာ
တို့၏ ထွတ်ထား သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ဤအရာ၌ ယင်း
ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု သဘောတရားကို **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** ဟူသာလျှင်
ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၂။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅။)

သဗ္ဗမေတ် ရူပါရူပကလာပုပ္ပါဒ်နံ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅)

ဤအထက်ပါ စကားရပ်အားလုံးသည် အကြောင်းတရား အကျိုး-
တရားတည်းဟူသော ပရမတ္ထဓာတ်သား ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ ရုပ်-
ကလာပ် နာမ်ကလာပ်အလိုက် အုပ်စုအလိုက် အပေါင်းအစုအလိုက် ဖြစ်ခြင်း-
ကို ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅။)

ရုပ်ကလာပ် နာမ်ကလာပ်

ဤအထက်ပါ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ၏ သုံးနှုန်းထားသော ဝေါဟာရသို့ အစဉ်လိုက်၍ ဤကျမ်း၌လည်း —

၁။ ပရမာဏုမြူခန့် သေးငယ်သော၊ တစ်နည်းဆိုရသော် ပရမာဏုမြူ အောက် အဆပေါင်းများစွာ သေးငယ်သော ရုပ်အမှုန်တစ်ခု၏အတွင်း ၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော ရုပ်သဘောတရား (၈)မျိုး၊ (၉)မျိုး၊ (၁၀)မျိုး စသော ရုပ်ပရမတ်တရားတို့၏ အပေါင်းအစုကို **ရုပ်ကလာပ်**ဟုလည်းကောင်း၊

၂။ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်ကြသည့် စိတ် စေတသိက်နာမ်တရားတို့၏ အပေါင်းအစုကို **နာမ်ကလာပ်**ဟုလည်းကောင်း

ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပေသည်။ ဤအထက်ပါ တတိယမြောက် ဖွင့်ဆိုထားသော နည်း၌ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် - ပုဒ်ကို —

အညမည် ပဋိစ္စ သမံ သဟ စ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မေ ဥပ္ပါဒေတိတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။

ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြပါ။ အဓိပ္ပါယ်မှာ — အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ အညီအညွတ် အတူတကွ အကျိုးတရားအပေါင်းတို့ကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် မည်ပေသည်။ — ဟူလိုသည်။ ဤနည်း၌ အကြောင်းတရား အပေါင်းအစုသည်သာလျှင် မုချအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိ၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသမူဟတို့ကား မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော အမည်ကို ရရှိကြပေသည်။ အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်သာ အကြောင်းဟုခေါ်ဆိုရသဖြင့် အကြောင်းမှန်သမျှသည် အကျိုးနှင့် မကင်းနိုင်ပေ။ အလားတူပင် အကျိုးမှန်သမျှလည်း အကြောင်းနှင့် မကင်းနိုင်ပေ။ ယင်းသို့ မကင်းနိုင်မှုကိုပင် **အဝိနာဘာဝ**ဟု

ခေါ်ဆို၏။ ယင်းသို့ မကင်းနိုင်သည့် သဘောတရားမျိုးကို ပညာရှိ သူတော်-
ကောင်းတို့သည် သိသင့်သိထိုက်သောကြောင့် — နယ = နည်း — ဟု-
ခေါ်ဆို၏။ ထို အဝိနာဘာဝနှင့် နယကို ပေါင်းစပ်၍ အဝိနာဘာဝနယ =
အဝိနာဘာဝနည်း ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် - ပုဒ်ဝယ် သမုပ္ပါဒ် -၌ - သံ + ဥပ္ပါဒ် - ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ။
သံ-သဒ္ဒါသည် သမံ - အနက်၊ သဟ - အနက် (၂)ချက် အဓိပ္ပါယ်ထွက်၏။

၁။ သမံ — သမံ၏အဓိပ္ပါယ်ကား — အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား
အပေါင်းက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေရာ၌ သင်္ခါရ = စေတနာ တစ်ခုတည်း
ကိုသာ ဖြစ်စေသည်မဟုတ်၊ သင်္ခါရ = စေတနာနှင့် အတူတကွဖြစ်လေ့
ရှိသော ဖဿ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ် စသော စိတ် စေတသိက်များ
ကိုလည်း အညီအမျှ အယုတ်အလျော့ မရှိရအောင် ဖြစ်စေသည်
ဟူလိုသည်။

၂။ သဟ — သဟ၏ အဓိပ္ပါယ်ကား — ထိုကဲ့သို့ သင်္ခါရစေတနာနှင့်
တွဲဖက် ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ဖြစ်စေရာ၌ တစ်ဖို့စီ
တစ်ဖို့စီ တစ်လုံးချင်း တစ်လုံးချင်း တစ်ခုပြီးမှတစ်ခု ဖြစ်စေသည်ကား
မဟုတ်။ တလုံးတစည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း အတူတကွ ဖြစ်စေသည်
ဟူလိုသည်။

သို့သော် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသော ထိုသင်္ခါရတရားစု-
တို့တွင် သင်္ခါရဟူသော စေတနာသည် အပြဓာန်းဆုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
ပဓာနနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရစေတနာကို ခေါင်းတပ်၍ — အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ
သင်္ခါရာ — ဟု ဟောကြားတော်မူလေသည်။

“အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်စေ၏” ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာတစ်မျိုးတည်းက
သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်သည် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူတကွ သင်္ခါရကို ဖြစ်ပေါ်
လာအောင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော အကူအညီ အကြောင်းတရားများ ရှိရသေး၏။
သင်္ခါရ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် —

၄၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၁။ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က ရှေးက ကြိုတင်ဖြစ်၍ မှီရာအဖြစ် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။ ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယပစ္စယသတ္တိတည်း။

၂။ သင်္ခါရ၏ စွဲမှီရာ အာရုံအကြောင်းတရားကလည်း အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။

၃။ ဖဿ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ်စသော၊ သင်္ခါရနှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ကြသော စိတ်စေတသိက်တရားစုတို့ကလည်း သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။

၄။ အာရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘ - စသည်ဖြင့် အလွဲလွဲ အချော်ချော် နှလုံးသွင်းတတ်သော အယောနိသောမနသိကာရကလည်း၊ သို့မဟုတ် အာရုံကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘ စသည်ဖြင့် နည်းမှန် လမ်းမှန် နှလုံးသွင်းတတ်သော ယောနိသောမနသိကာရကလည်း အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။

၅။ အဝိဇ္ဇာနှင့် အပေါင်းပါ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကလည်း အလားတူပင် အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးရ၏။

ဤဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ သဟဇာတဓမ္မ၊ အယောနိသောမနသိကာရ သို့မဟုတ် ယောနိသောမနသိကာရ၊ တဏှာဥပါဒါန်စသော အကြောင်းတရားတို့သည် အဝိဇ္ဇာနှင့် အတူတကွ သင်္ခါရကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသော အဝိဇ္ဇာ၏ အကူအညီ အကြောင်းတရားများတည်း။ ထိုအကြောင်းတရား အားလုံးတို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်မှုကို စွဲမှီရမှသာလျှင် အဝိဇ္ဇာက သင်္ခါရကို ဖြစ်စေနိုင်လေသည်။ တစ်ခုတစ်ခုသော အကြောင်းတရားသည် ချို့တဲ့ခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ အကြောင်းတရား အချင်းချင်း စွဲမှီရမှသာလျှင် အကြောင်းတရားများလည်း မချို့တဲ့ပါမှသာလျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်လေသည်။

တစ်ဖန် သင်္ခါရစေတနာသည်လည်း နာမ်ပရမတ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာ-
အတိုင်း စေတနာတစ်ခုတည်း ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိ၊ ဖဿ ဝေဒနာ
သညာ ဝိညာဏ် စသော အတူယှဉ်တွဲဖြစ်ဖက် စိတ်စေတသိက်တရားတို့နှင့်-
သာလျှင် အတူဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား ရှိ၏။ ကုသိုလ်သင်္ခါရအုပ်စု အကုသိုလ်
သင်္ခါရအုပ်စုဟူသော အုပ်စုအလိုက်သာ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ စသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည်
အချင်းချင်း စွဲမှီ၍သာလျှင် အညီအညွတ် အယုတ်အလျော့ မရှိဘဲ အတူ-
တကွ တစ်ပြိုင်နက်တည်းသာလျှင် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစု-
ကို ဖြစ်စေရာ၌ အကျိုးတရား အပေါင်းအစု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တချို့-
တစ်ဝက်မျှကိုသာ ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်၊ ရှေ့နောက်အဖြစ်ဖြင့် တန်းစီ-
လျက် အစဉ်အတိုင်း တစ်လုံးပြီးမှ တစ်လုံး ဖြစ်စေသည်လည်း မဟုတ်၊ ဤ
အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုသည် သင်္ခါရစသော အကျိုး-
တရားအပေါင်းအစုကို အပြည့်အစုံ အညီအမျှ အယုတ်အလျော့ မရှိရအောင်
တလုံးတစည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း အတူတကွ ဖြစ်စေသည်။

ဤဖော်ပြပါ ပဋိစ္စ၏သတ္တိ၊ သမုပ္ပါဒ်၏သတ္တိ နှစ်မျိုးကြောင့် အချင်း-
ချင်း စွဲမှီ၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားအပေါင်းကို အညီအညွတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ
အတူတကွ တလုံးတစည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်စေတတ်သော
အကြောင်းတရားအပေါင်းသည် မုချအားဖြင့် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** မည်ပေသည်။
အကျိုးတရားအပေါင်းသည်ကား မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်း-
အားဖြင့် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်** မည်ပေသည်။ အကြောင်းတရားတို့၏ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-
ဟူသော အမည်ကို အကျိုးတရားတို့အပေါ်၌ တင်စား၍ အကျိုးတရားတို့ကို-
လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟု **ကာရဏုပဓာရ**အားဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သည် ဟူလိုသည်။
ဤကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ဖော်ပြထားသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စကားလုံး၏
တတိယအဖွင့် အဓိပ္ပါယ်တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ ၂၁၅၂။ မဟာဋီ ၂၂၃၅။)

သဘောကျလက်ခံနိုင်ရန်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စကားတစ်လုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဤမျှ ကျယ်ဝန်းစွာ ရှင်းပြနေခြင်းမှာ ဤကျမ်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည့် ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ရှုကွက်ကို လက်ခံနိုင်ရေးအတွက်ပင် ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာတစ်လုံးတည်းကိုသာ မရှုဘဲ ယှဉ်ဖက် စိတ်+စေတသိက်တို့ကိုပါ လိုက်ရှုနေပါသနည်း? အဘယ်ကြောင့် သင်္ခါရ (= စေတနာ) တစ်ခုတည်း သက်သက်ကိုသာ မရှုဘဲ ယှဉ်ဖက် စိတ်+စေတသိက်တို့ကိုပါ လိုက်ရှုနေရပါသနည်း? ဤသို့ စသော ရန်ထောင်နေမှုများကို ကြိုတင်၍ ကာကွယ်နေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အယူအဆ လွဲချော်သွားပါက လုပ်ငန်းခွင်လည်း လွဲချော်သွားနိုင်ပေသည်။ သတိရှိစေ။

အကျိုးလုက်အင် အာနိသင်

ဤသို့ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူသော သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် —

- ၁။ ပဋိစ္စဟူသော ရှေးပုဒ်ဖြင့် သဿတဝါဒစသည်တို့၏ မရှိခြင်း မဖြစ်ခြင်းကို ထင်ရှား ပြတော်မူ၏။
- ၂။ နောက်ဖြစ်သော သမုပ္ပါဒ်ပုဒ်ဖြင့် ဥစ္ဆေဒဝါဒစသည်ကို ဖျက်ဆီး ပယ်ဖျောက်ခြင်းကို ထင်ရှား ပြတော်မူ၏။
- ၃။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော ပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်းဖြင့် သဿတဝါဒ၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒဟူသော အယုတ်တရားနှစ်ပါး အစွန်းနှစ်ဘက်မှ လွတ်ကင်းသော အလယ်အလတ်ကျင့်စဉ် = မဇ္ဈိမပဋိပတ် အမည်ရသော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားကို ထင်ရှားပြတော်မူ၏။

၁။ ပဋိစ္စပုဒ်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေါဝယ် ပဋိစ္စပုဒ်၊ သမုပ္ပါဒ်ပုဒ်ဟု ပုဒ်နှစ်ပုဒ် ရှိ၏။ အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပဋိစ္စပုဒ်က ဖော်ပြလျက် ရှိ၏။

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားဝယ် ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်-
ဟု ဝဋ်သုံးပါး ရှိ၏။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ကား ကိလေသဝဋ်တည်း။
သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ (= ကံ)တို့ကား ကမ္မဝဋ်တည်း။ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာ-
ယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့ကား ဝိပါကဝဋ်တည်း။

ကိလေသဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ ကမ္မဝဋ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ကမ္မဝဋ်ကို
အစွဲပြု၍ အကျိုးဝိပါကဝဋ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ တစ်ဖန် ယင်းဝိပါကဝဋ်
အမည်ရသော ဥပါဒါန်ကမ္မာငါးပါးတို့ကို အချိန်မီ ဝိပဿနာ မဂ္ဂပွား မသုံးသပ်
နိုင်ပါက ယင်းဝိပါကဝဋ်ကို အစွဲပြု၍ ကိလေသဝဋ် အမည်ရသည့် အဝိဇ္ဇာ
တဏှာ ဥပါဒါန်တို့သည် ထပ်ဖြစ်ပြန်ကုန်၏။ တစ်ဖန် ယင်းကိလေသဝဋ်ကို
အစွဲပြု၍ ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်သဖြင့်
ကမ္မဝဋ် အမည်ရသည့် သင်္ခါရ ကံတို့သည် ထပ်ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။

ယင်းကမ္မဝဋ်ကြောင့် အနာဂတ်ဘဝစသည်၌ ဝိပါကဝဋ်အမည်ရသည့်
ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာဟူသော ဥပါဒါန်ကမ္မာငါးပါး-
တို့သည် ထပ်ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ ယင်းအနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဇာတိ ဇရာ
မရဏဟူသော အမည်ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။
ဤနည်းဖြင့် ဝဋ်သုံးပါးသည် လည်ပတ်နေသော ရထားဘီးကဲ့သို့ အဆက်-
မပြတ် ဖြစ်နေပေသည်။

အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်ကို = အကြောင်း-
တရားတို့၏ အညီအညွတ် ဖြစ်နေမှုကို ဖော်ပြတတ်သော ပဋိစ္စဟူသော
ရှေးပုဒ်ဖြင့် သွားနေသော ရထားဘီးကဲ့သို့ အဆက်မပြတ် လည်ပတ်လျက်
ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်တရားတို့၏
အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်၌ ဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်း
ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် —

၁။ သဿတဝါဒ၊

၂။ အဟေတုဝါဒ၊

၄၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၃။ ဝိသမဟေတုဝါဒ၊

၄။ ဝသဝတ္တိဝါဒ၊

ဤသို့စသည့် ဝါဒအမျိုးမျိုးတို့၏ မရှိမှုကို ဖော်ပြအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် — သဿတဝါဒစသော ထိုထို အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်နေသော ဝါဒအမျိုးမျိုးတို့အဖို့ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ အမည်ရသော အကြောင်းတရားအပေါင်းတို့၏ ညီညွတ်မှုဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိနိုင်တော့အံ့နည်း။ မည်သို့ အဓိပ္ပါယ်ရှိနိုင်တော့အံ့နည်း။ အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှုကြောင့် အကျိုးတရားတို့၏ အညီအညွတ် တပေါင်းတည်းဖြစ်မှုသည် အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်နေသော ယင်းဝါဒအမျိုးမျိုးတို့အဖို့ အဓိပ္ပါယ် ကင်းမဲ့နေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၃။ မဟာဇီ၊ ၂၊ ၂၃၅။)

သဿတဝါဒ - သဿတော အတ္တာ စ လောကော စ = အတ္တသည်လည်းကောင်း၊ လောကသည်လည်းကောင်း မြဲ၏ — ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် သဿတဝါဒ မည်၏။ အတ္တသည် အကျိတ်အခဲ အမြဲတည်၏။ အတ္တသည် တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝပြောင်းရွှေ့နေ၏။ ခန္ဓာအိမ်အသစ်လဲသော်လည်း အတ္တကား တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝ မသေမပျောက်ဘဲ ခန္ဓာအိမ် အသစ်အသစ်၌ အမြဲ လိုက်ပါတည်နေ၏။ — ဤသို့စသည်ဖြင့် စွဲယူသော ဝါဒတည်း။ (ဒီ၊ ၁၊ ၁၂။)

အဟေတုဝါဒ - နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ သံကိလေသာယ၊ အဟေတူ အပစ္စယာ သတ္တာ သံကိလိဿန္တိ။ နတ္ထိ ဟေတု နတ္ထိ ပစ္စယော သတ္တာနံ ဝိသုဒ္ဓိယာ၊ အဟေတူ အပစ္စယာ သတ္တာ ဝိသုဇ္ဈန္တိ။ (ဒီ၊ ၁၊ ၅၀။) = သတ္တဝါတို့ ညစ်နွမ်းဖို့ရန် သတ္တဝါတို့ ဖြူစင်ဖို့ရန် တိုက်ရိုက် ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ဟေတုအကြောင်းတရား = ဇနကအကြောင်းတရားသည် မရှိ၊ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ပစ္စယအကြောင်းတရား = ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းတရားသည် မရှိ။ အကြောင်းမရှိဘဲသာလျှင် သတ္တဝါတို့သည် ညစ်နွမ်းကြရ၏။ စင်ကြယ်ကြရ၏။ — ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားကို

တိုက်ရိုက်ပယ်သော၊ အကြောင်းမရှိဟု ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ ရှိသော ဝါဒသည် အဟေတုဝါဒ မည်၏။ အကြောင်းတရားကို တိုက်ရိုက် ပယ်လိုက်သဖြင့် သွယ်ဝိုက်သော နည်းအားဖြင့် အကြောင်းတရားကြောင့်- ဖြစ်သော အကျိုးတရားကိုလည်း ပယ်ရာရောက်၏။ အကြောင်းတရားတို့၌ အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိမှုကို လက်မခံသည့် ကံ-ကံ၏ အကျိုးတရားကို ပစ်ပယ်သော ဝါဒတစ်မျိုးတည်း။

ဝိသမဟေတုဝါဒ - ပကတိ၊ အဏု၊ ကာလ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် လောကသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ — ဤသို့ ပြောဆိုလေ့၊ ယူဆလေ့၊ ယုံကြည်- လေ့ရှိသော ဝါဒသည် ဝိသမဟေတုဝါဒ မည်၏။ (မဟာဋီပျာဉ်။)

ဝသဝတ္တိဝါဒ - ဣဿရဝါဒ၊ ပုရိသဝါဒ၊ ပဇာပတိဝါဒတို့သည် ဝသဝတ္တိဝါဒ မည်၏။ ပုရိသဝါဒနှင့် ပဇာပတိဝါဒတို့သည် ဣဿရဝါဒနှင့် ထပ်တူပင် ဖြစ်သည်။ အမည်မျှသာ ထူးသည်။ (အနုဋီပျာဉ်။) ။ ။ လောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့ကို ဖန်ဆင်းပေးသော ဖန်ဆင်းရှင် အစိုးရသူ = ဣဿရသည် ရှိ၏။ ယင်းဖန်ဆင်းရှင် = ဣဿရ၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်း လောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်၏ဟု ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် ဝသဝတ္တိဝါဒ မည်၏။ အဖန်ဆင်း ခံရသော အတ္တကို ဇီဝအတ္တဟုလည်းကောင်း၊ ဖန်ဆင်းရှင် = ဣဿရကို ပရမအတ္တဟုလည်းကောင်း အသီးအသီး ခေါ်ဆိုပေသည်။ ကံ-ကံ၏အကျိုး- တရား ထင်ရှားရှိမှုကို လက်မခံဘဲ ပယ်လှန်နေသော ဝါဒတစ်မျိုးပင် ဖြစ်- သည်။ (မဟာဋီပျာဉ်။)

ကြောင်း-ကျိုးဆယ်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သမ္မာ- ဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ကြိုးစား အားထုတ်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြင်အခါ၌ အကြောင်းတရား- တို့၏ ညီညွတ်မှုကို အစွဲပြု၍ တစ်နည်းဆိုရသော် အညီအညွတ် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုတို့၏ ထင်ရှား

ဖြစ်မှုကို အစွဲပြု၍ အကျိုးတရားအပေါင်းအစုတို့၏ အပြည့်အစုံ အတူတကွ တလုံးတစည်း ပြိုင်တူဖြစ်မှုကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်၏။ ထိုအခါဝယ် အညီအညွတ် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်မှုကို အစွဲပြု၍သာလျှင် အကျိုးတရားအပေါင်းအစုတို့၏ အပြည့်အစုံ အတူတကွ တလုံးတစည်းတည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏ဟု သိမြင်လိုက်သဖြင့် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် **သဿတဝါဒ အဟေတုဝါဒ ဝိသမဟေတုဝါဒ ဝဿဝတ္ထိဝါဒ** ဤသို့စသည့် အကြောင်းစစ် အကြောင်းမှန်၏ ထင်ရှားရှိမှုကို လက်မခံသော မှားယွင်း ဖောက်ပြန် မမှန်ကန်သော အယူအဆအမျိုးမျိုးတို့သည် လွင့်စင်ပျောက်ပျယ်၍ သွားလေသည်။ အကျိုးတရားအပေါင်းအစုသည် အကြောင်းတရားအပေါင်းအစုတို့၏ အညီအညွတ်ဖြစ်မှုကို စွဲမှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်ဟု သိရှိလာသော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်က ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်သည့် မှားယွင်းသည့် ဝါဒအရပ်ရပ်၏ မရှိမှုကို ဖော်ပြပြီး ဖြစ်တော့သည် ဟူလိုသည်။ ပဋိစ္စဓာတ်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်သော ဝါဒအမျိုးမျိုးတို့၏ ထင်ရှားမရှိမှုသည် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော် ထို ပဋိစ္စဓာတ်သဘောကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကျင့်စဉ်နှင့်တကွ ညွှန်ကြားပြသနေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်၌လည်း အကြောင်းမှန်ကို ပယ်လှန်သော ဝါဒအမျိုးမျိုးတို့၏ မရှိမှုမှာ ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိနိုင်တော့ပြီ ဖြစ်ပေသည်။

၂။ သမုပ္ပါဒ်ပုဒ်

သင်္ခါရစသော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ အညီအညွတ် တပေါင်းတစည်းတည်း အတူတကွ တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်ခြင်းကို ဖော်ပြတတ်သော

သမုပ္ပါဒ်ပုဒ်ဖြင့် အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှု အညီအညွတ် ဖြစ်နေမှု = ပစ္စယသာမဂ္ဂိသည် ရှိလတ်သော် သင်္ခါရစသော အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် —

- ၁။ ဥစ္ဆေဒဝါဒ၊
- ၂။ နတ္ထိကဝါဒ၊
- ၃။ အကိရိယဝါဒ၊

ဤဝါဒတို့ကို ပယ်ဖျောက်အပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သမုပ္ပါဒ်ဟူသော နောက်ပုဒ်ဖြင့် ဥစ္ဆေဒဝါဒစသည့် ဝါဒအသီးအသီးကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် ရှေးရှေး၌ အကြောင်းတရား၏ စွမ်းအားကြောင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအပေါင်းအစုတို့သည် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော် ဥစ္ဆေဒဝါဒ နတ္ထိကဝါဒ အကိရိယဝါဒ တို့သည် အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်နိုင်ကုန်လတ္တံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် သမုပ္ပါဒ်ဟူသော နောက်ပုဒ်ဖြင့် ယင်းဝါဒအသီးအသီး၏ မရှိမှုကို ထင်ရှားဖော်ပြအပ်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၃။)

ဥစ္ဆေဒဝါဒ — အတ္တသည် သတ္တဝါသည် သေလျှင် ပြတ်၏။ “ဘဝဟူသည် ပုခက်နှင့် ခေါင်း အကြားမှာသာ ရှိ၏။ ခေါင်းဟိုဘက် ဘာမျှမရှိ”ဟု ပြောဆိုလေ့ စွဲယူလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒသည် ဥစ္ဆေဒဝါဒ မည်၏။ မျက်မှောက်ခေတ် လက်ဝဲသမားတို့၏ ဝါဒမျိုး၊ သိပ္ပံပညာကိုသာ အလေးဂရုပြုသူ အချို့သော ရုပ်ဝါဒီတို့၏ ဝါဒမျိုးပင် ဖြစ်သည်။

နတ္ထိကဝါဒ — နတ္ထိ ဒိန္နံ၊ နတ္ထိ ယိဋ္ဌံ၊ နတ္ထိ ဟုတံ၊ နတ္ထိ သုကတဒုက္ခတာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော . . . ဒါန၏ အကျိုးတရားမည်သည် မရှိ၊ သုစရိုက်တရား ဒုစရိုက်တရားတို့၏ အကျိုးတရားမည်သည် မရှိ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၏ အကျိုးတရားမည်သည် မရှိ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကျိုးတရားရှိမှုကို တိုက်ရိုက်ပစ်ပယ်သော ဝါဒသည် နတ္ထိကဝါဒ မည်၏။ အကျိုးတရားကို တိုက်ရိုက်ပယ်လိုက်သဖြင့် အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေတတ်သည့် စွမ်းအား

၅၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ရှိသည့် အကြောင်းတရားကိုလည်း ပယ်ပြီးပင် ဖြစ်တော့သည်။ ထို့ကြောင့် ဤနတ္ထိကဝါဒသည်လည်း ကံ-ကံ၏အကျိုးတရားကို လက်မခံဘဲ ပယ်လှန်သည့် ဝါဒတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။

အင်္ဂါရိယဝါဒ — ကရောတော ကာရယတော ဆိန္ဒတော ဆေဒါ-ပယတော။ ပ ။ န ကရိယတိ ပါပံ — ကိုယ်တိုင်ပြုသူသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို အပြုခိုင်းသူသည်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ဖြတ်သူသည်လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို အဖြတ်ခိုင်းသူသည်လည်းကောင်း မကောင်းမှုကို ပြုအပ်သည် မမည် ပြုရာမရောက် — ဤသို့ စသည်ဖြင့် “ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုအပ်သော်လည်း ပြုအပ်သည် မမည်၊ ပြုရာမရောက်၊ ကောင်းမှုကံလည်း မဖြစ်၊ မကောင်းမှုကံလည်း မဖြစ်”- ဟု အကြောင်းကံကို တားမြစ်သော အယူဝါဒသည် အင်္ဂါရိယဝါဒ မည်၏။

တတ္ထ ကမ္မံ ပဋိဗ္ဗာဟန္တေနာပိ ဝိပါကော ပဋိဗ္ဗာဟိတော ဟောတိ၊ ဝိပါကံ ပဋိဗ္ဗာဟန္တေနာပိ ကမ္မံ ပဋိဗ္ဗာဟိတံ ဟောတိ၊ ဣတိ သဗ္ဗေပေတေ အတ္တတော ဥဘယပ္ပဋိဗ္ဗာဟကာ အဟေတုကဝါဒါ စေဝ အင်္ဂါရိယဝါဒါ စ နတ္ထိကဝါဒါ စ ဟောန္တိ၊ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁၁၅၀။)

အကြောင်းကံကို ပယ်သဖြင့် အကျိုးဝိပါကံကိုလည်း ပယ်ပြီးသာ ဖြစ်၏။ အကျိုးဝိပါကံကို ပယ်သဖြင့် အကြောင်းကံကိုလည်း ပယ်ပြီးသာ ဖြစ်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဤအလုံးစုံသော အဟေတုကဝါဒ အင်္ဂါရိယဝါဒ နတ္ထိကဝါဒတို့သည် အနက်သဘောအားဖြင့် ကံ-ကံ၏အကျိုး နှစ်မျိုးလုံးကို ပယ်သော ဝါဒတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ အကြောင်းကံကို မရှိဟု ဆိုသဖြင့် ထိုအကြောင်းနှင့် ဆက်သွယ်၍ ဖြစ်ရသော အကျိုးတရားသည်လည်း မရှိဟုပင် ဆိုရာရောက်၏။ အကျိုးတရား မရှိဟု ဆိုသဖြင့် အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရားသည်လည်း မရှိဟုပင် ဆိုရာရောက်၏။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်မှု = အညီအညွတ် ထင်ရှားဖြစ်နေမှုကို အစွဲပြု၍ သင်္ခါရစသော

အကျိုးတရားတို့၏ အညီအညွတ် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်မှုကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ငြားအံ့ - တစ်နည်းဆိုရသော် -

၁။ အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးတရားတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း၊

၂။ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးတရား တို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း၊

၃။ အလားတူပင် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အတိတ်ဘဝ၌ အကျိုး- တရားငါးပါးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း၊

၄။ အကယ်၍ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အဖို့ အနာဂတ်ဘဝများသည် ထင်ရှားရှိနေသေးလျှင် ဆိုင်ရာ အနာဂတ်၏ သို့မဟုတ် ပစ္စုပ္ပန်၏ သို့မဟုတ် အတိတ်၏ အကြောင်းတရားငါးပါးကြောင့် ဆိုင်ရာ အနာ- ဂတ် အကျိုးတရားငါးပါးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုကိုလည်းကောင်း

ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အံ့ - ထို- အခါ ရှေးရှေးသော အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီသည်၏အစွမ်းဖြင့် နောက်- နောက်သော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်လျက် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်မှုကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်စသော ဝိပဿနာ- ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် ဥစ္ဆေဒဝါဒ၊ နတ္ထိကဝါဒ၊ အကိရိယဝါဒဟူသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဝါဒဘေးဆိုးကြီးတို့သည် အဘယ်မှာလျှင် ဖြစ်နိုင်တော့အံ့နည်း။ ဖြစ်ခွင့် မရှိနိုင်တော့သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အလားတူပင် ယင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-

၅၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဒေသနာတော်မြတ်၌လည်း ယင်းမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဘေးဆိုးကြီးတို့သည် ကပ်ခိုခွင့် မရနိုင်တော့သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

၃။ ပဋိစ္စ + သမုပ္ပါဒပုဒ်

ပဋိစ္စပုဒ်နှင့် သမုပ္ပါဒပုဒ် နှစ်ပုဒ်ပေါင်းစပ်ထားသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ ဟူသော တစ်ပုဒ်လုံးဖြင့် ထိုထိုအဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ညီညွတ်သည်၏ အဖြစ်၌ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားနှင့် သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၏ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ကြောင်း-ကျိုး သန္တတိအစဉ်ကို မပြတ်မူ၍ မပြတ်စေမူ၍ ထိုထိုပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် —

၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အမည်ရသော မဂ္ဂင် (၈)ပါး အကျင့်မြတ်တရားကိုလည်း-
ကောင်း၊

၂။ “ထိုသူသည်ပင် ပြု၏၊ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏၊ အခြားတစ်ယောက်-
သော သူသည် ပြု၏၊ အခြားတစ်ယောက်သော သူသည် ခံစား၏”-
ဟူသော ဝါဒဆိုးကြီးကို ပယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊

၃။ ရုပ်+နာမ်ပရမတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်+နာမ်ပရမတ်တို့၏ ကြောင်း-
ကျိုးဆက်နွှယ်မှုသဘောကိုလည်းကောင်း မသိမမြင်သည့် ဇနပုဒ်နေသူ
လူသာမန်တို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲအပ်သော ယောက်ျား မိန်းမစသော
ဝေါဟာရပညတ်၌ ယောက်ျား မိန်းမစသည်လည်း တကယ် ထင်ရှား
ရှိ၏ စသည်ဖြင့် တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးမသွင်းခြင်း-
ကိုလည်းကောင်း၊

၄။ လူတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသည့် လောကသမ္မုတိသစ္စာကို မကျော်လွန်-
ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊

ဤသို့သော် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်းဖြစ်သော ဉာယအမည်ရသော
အရိယမဂ်ခရီးကို ဖော်ပြအပ်ပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၃။)

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ — ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် နာမရူပပရိစ္ဆေဒ-ဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် နှစ်ပါးကို ရရှိအောင် ဦးစွာ ကြိုးစားအားထုတ်လေရာ စွမ်းနိုင်သမျှ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့တိုင်အောင် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် တစ်လျှောက်လုံး၌ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားစုတို့၏ ရှေ့နှင့်နောက် ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် မပြတ်ဖြစ်နေမှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခဲ့သော် ထိုအသိဉာဏ်ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။

ရုပ်-နာမ်နှစ်ပါး = ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်သည် သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။ သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။ (မ၊၁၊၈၂။) ဟူသော ဒေသနာတော်များနှင့် အညီ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား ဒုက္ခသစ္စာတရားစုတို့တည်း။ ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရားစုကို ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်သည် ဒုက္ခေ ဉာဏံ။ (မ၊၁၊၈၈။) ဟူသော ဒေသနာတော်များနှင့်အညီ ဒုက္ခသစ္စာကို သိသောဉာဏ် = သမ္မာဒိဋ္ဌိပင်တည်း။ အင်္ဂုတ္တိုရ် တိကနိပါတ် တိတ္ထာယတန-သုတ္တန် (အ၊၁၊၁၇၈။)၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ထိုးထွင်းသိသော ဉာဏ်သည် — ဒုက္ခသမုဒယေ ဉာဏံ။ (မ၊၁၊၈၈။)ဟူသော ဒေသနာတော်နှင့် အညီ သမုဒယသစ္စာကို သိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်း။ (၁)

ယင်းဒုက္ခသစ္စာတရား သမုဒယသစ္စာတရားတို့ကို သင်္ခါရတရားတို့ဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။ ယင်းဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာဟူသော သင်္ခါရတရားတို့ကို ထိုးထွင်းသိသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာအမည်ရသည့် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရအာရုံပေါ်သို့ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းသဘောကား သမ္မာသင်္ကပ္ပတည်း။ (၂)

၅၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး-ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားတို့ကို သိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း သဘောကား သမ္မာဝါယာမတည်း။ (၃)

ယင်းရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်-ထပ် သိမ်းဆည်းတတ်သော ရူပွားသုံးသပ်တတ်သော၊ ယင်းသင်္ခါရအာရုံ၌ စိတ်ခိုင်မြဲနေသော၊ ဘူးတောင်းကဲ့သို့ မပေါ်ဘဲ ကျောက်ဖျာကဲ့သို့ နစ်မြုပ်-နေခြင်း သဘောကား သမ္မာသတိတည်း။ (၄)

ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရအာရုံပေါ်၌ စိတ်တည်ငြိမ်နေမှု သဘောကား သမ္မာသမာဓိတည်း။ (ဝိပဿနာသမာဓိတည်း။) အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထ-ယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဈာန်သမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပ-ဿနာသို့ ကူးခဲ့ပါမူ ထိုပါဒကဈာန်သမာဓိသည်လည်း မဟာသတိပဋ္ဌာန-သုတ္တန် (မ၊၁၊၈၉။)၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည်နှင့်အညီ သမ္မာ-သမာဓိပင်တည်း။ (၅)

အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် ဘာဝနာကို မပွားများမီက စ၍ ကြိုတင် စောင့်ထိန်းထားအပ်ပြီးသော သီလတို့ကား သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝတို့တည်း။ (၆၊၇၊၈။)

လောကီအခိုက်၌ ဤသီလမဂ္ဂင်သုံးပါးတို့သည် အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အာရုံပြု-နေကြသော - သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာ-သမာဓိတို့နှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ကား မဖြစ်ကြပေ။ အာရုံကွဲပြားသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

အားလုံးပေါင်းသော် မဂ္ဂင် (၈)ပါး ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားကြောင်း-ဖြစ်သော ဉာဏအမည်ရသော အရိယမဂ်လမ်းပင်တည်း။ သို့အတွက် ရုပ်-

နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့၏ အချင်းချင်း ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်သို့သွားကြောင်း ဖြစ်သော ဉာဏ်အမည်ရသော အရိယမဂ်လမ်းမကြီးပေါ်သို့ ကုဋေရရ သိက္ခာရှိရှိဖြင့် လျှောက်သွားနေခြင်းပင် ဖြစ်၏။ အရိယမဂ်လမ်းခရီးကို ထင်ရှားပြနေခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းကို ထင်ရှားပြနေခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူ သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အစွန်းနှစ်ဘက်သို့ မကပ်ရောက်မူ၍ မိမိဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားအပေါင်းတို့ကြောင့် ယင်းအကြောင်းတရားတို့နှင့် လျော်ညီသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အရာ၌ **မဇ္ဈိမပဋိပဒါ** = အလယ်အလတ် ကျင့်စဉ်ဟု အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ၊ ၂၂၃၆။)

**ဧတသံ ဧတသံ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ သမ္ဘဝတော ဥပ္ပဇ္ဇနတော သဿတု-
စ္ဆေသင်္ခါတံ အန္တဒ္ဓယံ အနုပဂ္ဂမ္ဘ ယထာသကံ ပစ္စယေဟိ အနုဇ္ဈပမလုပ္ပတ္တိ
က္ကမ မဇ္ဈိမပဋိပဒါတိ အဓိပ္ပေတာ။** (မဟာဋီ၊ ၂၂၃၆။)

၂။ **ပြုလုပ်သူနှင့် ခံစားသူ** — ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့တွင် ကမ္မဝဋ်ကား ကုသိုလ်တရား၊ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်တရား ဖြစ်၏။ ဝိပါကဝဋ်ကား အကျိုးဝိပါက ရုပ်တရား နာမ်တရားစု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့သည် ကွဲပြားသော သဘာဝလက္ခဏာလည်း ရှိကြ၏။ (လက္ခဏာဒိစတုက္ကပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။) ကမ္မဝဋ်က အကြောင်းတရား၊ ဝိပါကဝဋ်က အကျိုးတရားဖြစ်၍လည်း ကွဲပြားသော သဘာဝ ရှိနေ၏။

တစ်ဖန် ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့သည် ဖြစ်သည့် အချိန်အခါအားဖြင့်လည်း ကွဲပြားသော အချိန်ကာလ ရှိကြ၏။ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝီထိမုတ်စိတ် အမည်ရသော ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ စုတိ - နာမ်တရားစုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဝီထိမုတ်အမည်ရသော ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစိုက်၊ သန္တီရဏ၊

၅၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

တဒါရုံဝိပါက နာမ်တရားစုတို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ဘဝ-
တစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ကမ္မဇရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း
ဝိပါကဝဋ်ချည်းသာတည်း။ ယင်းဝိပါကဝဋ်ကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်း
ကံမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် အတိတ်ဘဝတစ်ခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံသာ
ဖြစ်၏။ ဤ၌ ယေဘုယျဟုဆိုခြင်းမှာ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ အမည်ရသော လက်-
ငင်းဘဝ၌ အကျိုးပေးတတ်သော ကံများလည်း ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။
ယင်းဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံတို့မှာလည်း လက်ရှိဘဝ ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းရင်း
ကံတို့ကား မဟုတ်ကြပေ။ လက်ရှိဘဝ၌ အခါအားလျော်စွာ ပဝတ္တိအကျိုး-
ကိုသာ ပေးတတ်သော ကံတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

**ကမ္မပစ္စယေနာတိ အနေကာနမ္ပိ ကပ္ပကောဋိနံ မတ္တကေ အတ္တနော
ဖလံ ဥပ္ပါဒေတုံ သမတ္ထေန နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယေနာတိ အတ္ထော။**

(အဘိဋ္ဌ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၇၄။)

လက်ရှိဘဝ ပဋိသန္ဓေ နာမ်ရုပ်စသော ဝိပါကဝဋ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော
အတိတ်က ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံဟူသည်မှာလည်း လွန်ခဲ့သော ပထမ
အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဒုတိယအတိတ်-
စသော အတိတ်ဘဝထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံလည်း ဖြစ်နိုင်၏။
ကမ္ဘာကုဋေပေါင်းများစွာက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံလည်း ဖြစ်နိုင်၏။
ဤဘဝပဋိသန္ဓေမတိုင်မီ အတိတ်ဘဝတစ်ခုခုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံ-
သည် အခွင့်ရလျှင် ဤဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေစသည့် အကျိုးဝိပါကဝဋ်တရားများကို
ဖြစ်စေနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ သို့အတွက် ကမ္မဝဋ်အမည်ရသည့် အကြောင်း-
ကံနှင့် ဝိပါကဝဋ်အမည်ရသည့် အကျိုးရုပ်နာမ်တို့သည် ဖြစ်ရာ အချိန်ကာလ-
အားဖြင့်လည်း မတူညီကြပေ။ အချိန်ကာလ ကွဲပြားကြ၏။ အတိတ်အဆက်-
ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။
တစ်ဖန် ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယကံ = မျက်မှောက်ဘဝ၌ အကျိုးပေးသောကံပင်
ဖြစ်စေဦးတော့၊ ယင်းအကြောင်းကံနှင့် ယင်းကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရသည့်
အကျိုးဝိပါကတရားတို့သည် ဖြစ်ရာ အချိန်ကာလအားဖြင့် အနည်းဆုံး

စိတ္တက္ခဏပေါင်း များစွာကား ကွာခြားလျက်ပင် ရှိကြပေသည်။

ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ယင်းသို့လျှင် ကွဲပြားသော သဘာဝရှိခြင်း ကွဲပြားသော ဖြစ်ရာအချိန်ကာလရှိခြင်းကြောင့် —“သော ကရောတိ၊ သော ပဋိသံဝေဒေတိ = ထိုသူသည်ပင် ပြုလုပ်၏၊ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏”— ဤသို့ ပြောဆိုလေ့ ယူဆလေ့ ယုံကြည်လေ့ရှိသော ဝါဒကို ကမ္မဝဋ်နှင့် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်လျက် ပုံစံမှန် သိမြင်နေသော ထိုယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိဦးဆောင်သည့် လောကီမဂ္ဂင်တရားတို့က တဒင်္ဂအားဖြင့် ပယ်သတ်နိုင်ပေသည်။

ယင်း သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ကို ရရှိနေသော ထိုယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြောင်းတရားဖြစ်သည့် ကမ္မဝဋ်ဘက်၌လည်း အကြောင်းရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရားအစုအပုံသာ ရှိသည်ဟု သိနေ၏။ ယင်းအကြောင်းရုပ်နာမ် အစုအပုံသည်လည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့် အနိစ္စတရားအစုအပုံ ဒုက္ခတရားအစုအပုံ အနတ္တတရားအစုအပုံမျှသာ ဖြစ်သည်ဟုလည်း သိနေ၏။ အကျိုးတရားဖြစ်သည့် ဝိပါကဝဋ်ဘက်၌လည်း အကျိုးရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရား အစုအပုံသာ ရှိသည်ဟု သိနေ၏။ ယင်းအကျိုးဝိပါကဝဋ် ရုပ်နာမ်အစုအပုံသည်လည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့် အနိစ္စတရားအစုအပုံ ဒုက္ခတရားအစုအပုံ အနတ္တတရားအစုအပုံမျှသာ ဖြစ်သည်ဟုလည်း သိနေ၏။ ယင်းသို့ သိနေသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းအကြောင်းတရားအစုအပုံ အကျိုးတရားအစုအပုံဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သင်္ခါရတရားအစုအပုံ၌ ဉာဏ်ပညာမျက်စိဖြင့် ရှာဖွေကြည့်လိုက်သောအခါ ပြုလုပ်သူ ခံစားသူ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အတ္တကိုကား ရှာမတွေ့တော့ဘဲ အကြောင်းသင်္ခါရတရား အစုအပုံ အကျိုးသင်္ခါရတရား အစုအပုံတို့သည်သာလျှင် အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်နွယ်လျက် အနိစ္စအနေအထား ဒုက္ခအနေအထား အနတ္တအနေအထားအားဖြင့် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေကြသည်ဟု ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိ

၅၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

သွားသည်။ ယင်းသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံ-
နေသူ၏ သန္တာန်ဝယ် “ထိုသူသည်ပင် ပြုလုပ်၏၊ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏”
ဟူသော သဿတဝါဒမျိုးသည် အဘယ်မှာလျှင် ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိ-
နိုင်တော့အံ့နည်း။

ကုသိုလ်ခန္ဓာ အကုသိုလ်ခန္ဓာဟူသော အကြောင်းရုပ်နာမ်အစုအပုံ-
တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ကာရက = ပြုလုပ်သူဟု ခေါ်ဆို၍ ဝိပါကခန္ဓာတည်းဟူ-
သော အကျိုးရုပ်နာမ်အစုအပုံတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဝေဒက = ခံစားသူဟု သမုတိ
သစ္စာနယ်သုံး ဝေါဟာရဖြင့် ခေါ်ဝေါ်နေခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု အမှန်
သဘောကို ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သိလျက်သာ ရှိနေပေသည်။

(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

တစ်ဖန် အကြင် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး-သန္တာန်အစဉ်၌ ယင်း ကမ္မ-
ဝဋ်အမည်ရသော ထိုသင်္ခါရကံသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုရုပ်-နာမ်-
ကြောင်း-ကျိုး-သန္တာန်အစဉ်၌ပင်လျှင် ယင်းကမ္မဝဋ် သင်္ခါရကံ၏ အကျိုး
ဝိပါကဝဋ်တရား၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ကိုယ်-
တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေခြင်းကြောင့် ယင်းသို့ သိမြင်နေသော
ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် - “**အညော ကရောတိ၊
အညော ပဋိသံဝေဒေတိ** = အခြားတစ်ယောက်သည် ပြုလုပ်၏၊ အခြား-
တစ်ယောက်သည် ခံစား၏” - “ပြုလုပ်သူကား တစ်ယောက်၊ ခံစားသူကား
တစ်ယောက်၊ ဒီဘဝ ဒီကိုယ်စံ၊ ဟိုဘဝ ဟိုကိုယ်ခံလိမ့်မည်”ဟု ပြောဆိုလေ့
ယုံကြည်လေ့ ယူဆလေ့ရှိသော ဝါဒကို ပယ်နိုင်၏။

ခန္ဓာနဉ္စ ပဋိပါဋိ၊ ဓာတုအာယတနာန စ၊

အဗ္ဘောဓိန္တံ ဝတ္ထမာနာ၊ သံသာရောတိ ပဝုစ္စတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၄၂။)

ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်ဟူသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်း
အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်နေရာ ရုပ်နာမ်
သန္တာန်အစဉ်ကို သံသရာဟု ခေါ်ဆိုသည် ဖြစ်ရာ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်

ကမ္မဝဋ်ထင်ရှားဖြစ်ခဲ့ရာ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး-သန္တာန်အစဉ်၌ပင်လျှင် ယင်းကမ္မဝဋ် အမည်ရသော ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသော ရုပ်နာမ်အစုအပုံ၏ ဖြစ်မှုကို ပစ္စက္ခဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေ၏။ ထိုသို့ သိမြင်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် ပြုသူတစ်ယောက် ခံစားသူတစ်ယောက်ဟူသော ဝါဒဆိုးကြီးကို ပယ်စွန့်နိုင်၏ဟု ဆိုလိုသည်။

န ဟိ ကတဿ ဝိနာသော၊ အကတဿ ဝါ အဗ္ဘာဝမော အတ္ထိ။

(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

မှန်ပေသည် - ပြုပြီးသော ကံ၏ ပျက်စီးသွားခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မပြုအပ်သေးသောကံ၏ အသစ်ဖြစ်ပေါ်လာရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း မရှိနိုင်ပေ။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။) (အကျိုးမပေးရသေးဘဲ ပျက်စီးမသွားနိုင်သည့် ဒိဋ္ဌိဓမ္မဝေဒနီယကံနှင့် ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယကံကိုလည်းကောင်း၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့် တိုင်အောင် မပျက်စီးဘဲ အကျိုးပေးနိုင်ခွင့် သဘောရှိသော အပရာပရိယဝေဒနီယကံကိုလည်းကောင်း ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ်ဘဝက သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာလျက် ကုသိုလ်သင်္ခါရကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့၊ ယခုဘဝ၌လည်း သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝဟူသော ဝိပါကခန္ဓာငါးပါးကို ထိုအတိတ်ဘဝကပင် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကုသိုလ်သင်္ခါရကံကြောင့်ပင် ရရှိနေသည်ဖြစ်အံ့ -

၁။ အတိတ်ဘဝက သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာလျက် ကုသိုလ်သင်္ခါရကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်နှင့်၊

၂။ ယခုဘဝတွင် ရရှိနေသော သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝတည်းဟူသော ဝိပါကဝဋ် ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်တို့သည် -

အကြောင်းနှင့် အကျိုးအဖြစ် ဆက်သွယ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်ပေါ်-

နေသော ရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ် သဘောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ယင်းရုပ်နာမ်သန္တတိအစဉ်သည်ကား နိစ္စ သုခ အတ္တ အနေအထား- အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် သန္တတိအစဉ်ကား မဟုတ်၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အနေအထားအားဖြင့်သာ ဖြစ်ပေါ်နေသော သန္တတိအစဉ် ဖြစ်ပေသည်။ ကမ္မဝဋ်ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်တို့သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်ခဲ့ပြီးကြသည်ကား မှန်၏။ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်ခဲ့ပြီးကြသည့်အတွက် ယင်းကမ္မဝဋ်ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်တို့ကား တစ်မျိုးတခြားသာ ဖြစ်သည်လည်း မှန်၏။ ယင်းကမ္မဝဋ်ကြောင့် ယခုဘဝတွင် ရရှိလာသော ဝိပါကဝဋ်အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း အသစ်အသစ် ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် ရုပ်နာမ်တို့သာ ဖြစ်ကြသည်လည်း မှန်၏။ သို့သော် ရှေးအတိတ်ဘဝက ကမ္မဝဋ်ကို ထူထောင်ခဲ့စဉ်က ရုပ်နာမ်နှင့် ယခုဘဝတွင် ရရှိလာသော ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်တို့သည် ရှေးနှင့် နောက် = အကြောင်းနှင့် အကျိုး- အဖြစ် ဆက်သွယ်လျက် အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်နေသော ရုပ်နာမ်သန္တတိ အစဉ်အတန်းအားဖြင့်ကား တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော သဘောတရားကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေသော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သည် — “ပြုသူကား တစ်ယောက်၊ ခံစားသူကား တစ်ယောက်”- ဟူသော ဝါဒဆိုးကြီးကို ပယ်ချိုး နှိမ်နင်းနိုင်ပေသည်။

၃။ **ဇနပဒနိရုတ္တိ** — လောက၌ ရုပ်နာမ်ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် မဆိုက်ကြသေးသော၊ ရုပ်နာမ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကိုလည်း မသိမမြင်ကြသေးသော ပရမတ်ဉာဏ်ပညာ- မျက်စိကာဏ်းနေသော လူသားအပေါင်းတို့သည် အချင်းချင်း တစ်ဦးကို တစ်ဦးက ယောက်ျား မိန်းမ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲကြ၏။ ယင်းသို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲမှုကို **ဇနပဒနိရုတ္တိ** ဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ အပရိညာတဝတ္ထုက = ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ မသိအပ်သေးသော ရုပ်ဝတ္ထု နာမ်ဝတ္ထုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့ဖြင့် — “ငါဟာ၊ ငါ၊ ငါ၏အတ္တ” — ဟု “ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊

လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ” ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်းသဘောသည် ထင်ရှား ရှိနေသည်သာ ဖြစ်၏။

ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်း-ဖောက်သိမြင်လျက်ရှိသော စင်ကြယ်သန့်ရှင်းသော သမ္မာဒိဋ္ဌိ အသိဉာဏ်-ရှိသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းအဖို့မူကား —

“ထိုသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် အချင်းချင်း စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်နေကြ-ကုန်သော ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို အစွဲပြု၍ — ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ — စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။ ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့်ကား ငါ၊ သူတစ်-ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ — စသည်ကား ထင်ရှားမရှိ” — ဟု

ဤသို့သော မှန်ကန်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိအသိဉာဏ် ရှိနေသည် ဖြစ်ရကား တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် — “ငါဟာ၊ ငါ၊ ငါ၏အတ္တ” — “ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ” — စသည်ဖြင့် မှားမှားယွင်းယွင်း စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းမှုကား ထိုသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ မရှိပေ။

ယင်းသို့ မှားမှားယွင်းယွင်း စွဲမြဲစွာ နှလုံးသွင်းမှု မရှိသော်လည်း ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် မရှိသူ လူသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရ-ပညတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ — “ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ” — စသည်ဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလေသည်။ မိမိတို့ သန္တာန်ဝယ် ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် ရှိသည့်အတိုင်း —

“ပဉ္စက္ခန္ဓေ အာနေတု = ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြကုန်လော၊

နာမရူပံ အာဂစ္ဆတု = နာမ်ရုပ်သည် လာစေသတည်း။”

ဤသို့စသည်ဖြင့် မခေါ်ဝေါ် မသုံးစွဲပေ။ ယောက်ျား မိန်းမ စသည်-

ဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပေသည်။ ယင်းသို့လျှင် — “ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ခေါ်ဆောင်ခဲ့ကြကုန်လော၊ နာမ်ရုပ်သည် လာရောက်စေသတည်း” — ဤသို့ စသည့် မိမိတို့သန္တာန်ဝယ် ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် ရှိသည့်အတိုင်း မခေါ်ဝေါ်မသုံးစွဲဘဲ၊ ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် မရှိသူ လူသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့် ဝေါဟာရပညတ်သို့ အစဉ်လိုက်၍ — “ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ လူ၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ” — စသည်ဖြင့်သာ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသော်လည်း ပရမတ်ဉာဏ်အမြင်မရှိသူ လူသားတို့ကဲ့သို့ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ယောက်ျား မိန်းမ စသည်သည် တကယ်ထင်ရှားရှိ၏ဟု မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းမှုကား မရှိပေ။ ယင်းသို့ နှလုံးမသွင်းခြင်းကို ဇနပဒနိရုတ္တိ၌ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးမသွင်းခြင်းဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်အမြင်ရှိသူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကိုယ်တိုင် ရရှိအပ်သော အကျိုးကျေးဇူးတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။ ကြည့်ပါ။)

၄။ သမညာယ အနုတိစာဝနံ — ယင်းသို့ ဇနပဒနိရုတ္တိ၌ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း မရှိသော်လည်း လူသားတို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသည့် လောကသုံး အမည်ပညတ်ကိုလည်း ကျော်လွန်၍ မပြေးသွားပေ။

“သတ္တော”တိ ဟိ ဝုတ္တေ “ကော စတ္ထ သတ္တော၊ ကိ ဂ္ဂဟံ၊ ဥဒါဟု ဝေဒနာယော”တိ ဝိဘာဂံ အကတွာ လောကသမညာဝသေနော လောကိယေဟိ ဝိယ လောကိယော အတ္တော သမညံ အဝိလယ်န္နေန ဝေါဟရိတဗ္ဗော၊
(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၆။)

“သတ္တဝါ”ဟု လောကလူအများက ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာ၌ — “ဤအရာ၌ သတ္တဝါဟူသည် အဘယ်သူနည်း၊ ရုပ်တရားလော၊ သို့မဟုတ် ဝေဒနာစသည်တို့လော” — ဟု ပရမတ်ဉာဏ်မျက်စိအမြင်ဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းကို မပြုမူ၍ — “ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ” — စသည့် လောကသုံး အမည်နာမပညတ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ပရမတ်ဉာဏ်အမြင် မရှိသူ လူသားတို့

ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသကဲ့သို့ပင်လျှင် လောကလူအများက လက်ခံထားသော အနက်ခြပ်ကို လောကလူများစု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲသည့်အတိုင်း (ကျောင်းအမကြီး ဝိသာခါ၊ ကျောင်းဒါယကာကြီး အနာထပိဏ် စသည်ဖြင့်) လောကသုံး အမည်နာမပညတ်ကို မကျော်လွန်သည်ဖြစ်၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲပေသည်။

ပရမတ်ဉာဏ်မျက်စိ မရှိသူ လူများစုက ခန္ဓာငါးပါးကို ယောက်ျားဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်ရှိသူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကလည်း ယောက်ျားဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြပေသည်။ လောကလူအများစုက ခန္ဓာငါးပါးကို မိန်းမဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလျှင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား၌ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်အမြင်ရှိသူ ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ကလည်း မိန်းမဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြပေသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။ ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်းသည် လောကသမ္မုတိသစ္စာ = လောကသမ္မုတိပညတ်ကို မကျော်လွန် မပြေးသွားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဤသည်ကား ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် —

- ၁။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိနေခြင်း၊
 - ၂။ ထိုသူသည်ပင် ပြု၏။ ထိုသူသည်ပင် ခံစား၏။ ပြုသူ တခြား၊ ခံစားသူ တခြားဟူသော ဝါဒဆိုးကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
 - ၃။ ဇနပဒနိရုတ္တိဟူသော လောကသုံး ဝေါဟာရကို မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးမသွင်းခြင်း၊
 - ၄။ လောကသမ္မုတိသစ္စာကို မကျော်လွန်ခြင်း၊
- ဤအကျိုးတရား (၄)မျိုးကို ရရှိနိုင်ပုံတည်း။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၃။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၃၅။ ကြည့်ပါ။)

၆၄ ❁ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

အပိုင်း (၂)

အပိုင်း (၂)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂) ရပ်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းဟု အမည်တပ်ထားသော အနုလောမပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်မြတ်၌ ကြိုတင်သိထားသင့်သော အကြောင်းအရာ
အချို့မှာ - အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်၊ အဓွန့်ကာလ (၃)ပါး၊ အစပ် (၃)ပါး၊ အလွှာ
(၄)ပါး၊ ခြင်းရာ (၂၀)တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏ -

(၁) အဝိဇ္ဇာ (၂) သင်္ခါရ (၃) ဝိညာဏ် (၄) နာမ်ရုပ်
(၅) သဠာယတန (၆) ဖဿ (၇) ဝေဒနာ (၈) တဏှာ
(၉) ဥပါဒါန် (၁၀) ဘဝ (၁၁) ဇာတိ (၁၂) ဇရာမရဏ

အဓွန့်ကာလ (၃) ပါး

အကယ်၍ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ ယူခဲ့သော် -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့သည် အတိတ်အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၂။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊
ဘဝ (= ကမ္မဘဝ)တို့သည် ပစ္စုပ္ပန်အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၃။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့သည် အနာဂတ်အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။

အကယ်၍ လွန်ခဲ့သည့် ပထမအတိတ်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ ယူခဲ့သော်-

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရတို့သည် ဒုတိယအတိတ်အဓွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။

၆၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

- ၂။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ (= ကမ္မဘဝ)တို့သည် ပထမအတိတ်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၃။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့သည် ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ဤနည်းကိုမှီ၍ အတိတ်အဆက်ဆက်သို့လည်း သဘောပေါက်ပါလေ။
- အကယ်၍ ပထမအနာဂတ်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ ယူခဲ့သော် —
- ၁။ အဝိဇ္ဇာ၊ သင်္ခါရတို့ကား ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၂။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ (= ကမ္မဘဝ)တို့ကား ပထမအနာဂတ် အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၃။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့ကား ဒုတိယအနာဂတ် အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။
- ဤနည်းကိုမှီ၍ အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့လည်း သဘောပေါက်ပါလေ။

အစပ် (၃) ပါး

အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ ဆက်စပ်နေသည့် နေရာကို အစပ်ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

- ၁။ သင်္ခါရဟူသော အတိတ်အကြောင်းတရားနှင့် ဝိညာဏ်ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားတို့၏ အကြားတွင် အတိတ်အကြောင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး ဆက်စပ်မှု အစပ်တစ်ခု၊
- ၂။ ဝေဒနာဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားနှင့် တဏှာဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတို့၏ အကြားတွင် အကျိုးနှင့် အကြောင်း ဆက်စပ်မှု အစပ်တစ်ခု၊

၃။ ကမ္မဘဝဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားနှင့် ဇာတိဟူသော အနာဂတ်အကျိုးတရားတို့၏ အကြားတွင် အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်မှု အစပ်တစ်ခု၊

အားလုံးပေါင်းသော် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်တွင် အစပ် (၃)ခု ရှိပေသည်။ အတိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်တို့၌လည်း ဤနည်းကိုပင် ဆောင်၍ သဘောပေါက်ပါလေ၊ သိရှိပါလေ။

အလွှာ (၄) ပါး

အတိတ်အခွန့်ကာလတရားစုတွင် အဝိဇ္ဇာကို ယူသဖြင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် ကိလေသဝဋ်ချင်း တူကြသော တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်း ယူအပ်ကုန်၏။ သင်္ခါရကို ယူသဖြင့် သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဝဋ်ချင်းတူသော ကံကိုလည်း ယူအပ်၏။ သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ (= ကမ္မဘဝ)ဟု အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါးဖြစ်သည်။ အတိတ်အကြောင်း တစ်လွှာတည်း။ (၁)

ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ - တို့ကား အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား (၅)ပါး ဖြစ်သည်။ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး တစ်လွှာတည်း။ (၂)

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတို့တွင် တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့ကို ယူခြင်းဖြင့် အဝိဇ္ဇာကိုလည်း ကိလေသဝဋ်ချင်း တူ၍ ယူအပ်၏။ ကမ္မဘဝ = ကံကို ယူသဖြင့် ကမ္မဝဋ်ချင်းတူသော သင်္ခါရကိုလည်း ယူအပ်၏။ သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကံ - ဟု ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅)ပါး ဖြစ်သည်။ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း တစ်လွှာတည်း။ (၃)

ဇာတိဟူသည် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅)ပါးကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ပဋိသန္ဓေ ရုပ်တရား နာမ်တရားစုတည်း။ တစ်နည်း ဝိပါကဝဋ် ရုပ်တရား နာမ်တရားစုတည်း။ ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ပင်တည်း။ အနာဂတ်အကျိုး တစ်လွှာတည်း။ (၄)

ခြင်းရာ (၂၀)

၁။ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊

၂။ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရား (၅)ပါး၊

၃။ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊

၄။ အနာဂတ်အကျိုးတရား (၅)ပါး၊

အားလုံးပေါင်းသော် ခြင်းရာ (၂၀) ဖြစ်သည်။

အတိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက်တို့၌လည်း နည်းတူ
သဘောပေါက်ပါလေ။

ကြိုတင် သိမှတ်ထားရန် ရှုကွက်

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်း — အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို
သိမ်းဆည်းရာ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်း၌ကား —

အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာက အကြောင်းတရား၊ သင်္ခါရက အကျိုးတရား။

ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း-
ရ၏။

သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အနုပိုင်း — ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်
(၁၂)ပါးတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်သို့ တင်၍ ယင်းအင်္ဂါရပ်တို့၏ ဖြစ်-
ပျက်ကို အာရုံယူကာ ရှုရသည့် သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အနုပိုင်း-
တို့၌ကား —

အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာ - (ဖြစ်ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

သင်္ခါရ - (ဖြစ်ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှုရ၏။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အရင့်ပိုင်း — ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုသည့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အရင့်ပိုင်း အကျယ်-ရှုပွားနည်း၌ကား —

၁။ ပစ္စယတော ဥဒယဒဿန = အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံကို ရှုသည့်အပိုင်း၌ — အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏။ သင်္ခါရ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ် ဖြစ်၏ — ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှုရ၏။

၂။ ပစ္စယတော ဝယဒဿန = အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ချုပ်ပုံကို ရှုသည့်အပိုင်း၌ — အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရချုပ်၏။ သင်္ခါရ ချုပ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ် ချုပ်၏ — ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှုရ၏။

၃။ ခဏတော ဥဒယဒဿန — ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှုကို ရှုသည့်အပိုင်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့၏ ဖြစ်မှုသက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ ရှုရ၏။ အဝိဇ္ဇာ၏ ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ သင်္ခါရ၏ ဖြစ်ခြင်းသဘော — ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ခြင်းသက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ ရှုရ၏။

၄။ ခဏတော ဝယဒဿန — ခဏအားဖြင့် အပျက်ကို ရှုသည့်အပိုင်း၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုသာ အာရုံယူ၍ အဝိဇ္ဇာ၏ ပျက်ခြင်းသဘော = ချုပ်ခြင်းသဘော၊ သင်္ခါရ၏ ပျက်ခြင်းသဘော = ချုပ်ခြင်းသဘော — ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှုရ၏။

၅။ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန + ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနပိုင်း-၌ကား — အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ခြင်း-ကြောင့် သင်္ခါရ ချုပ်၏။ အဝိဇ္ဇာ — ဖြစ်ပျက် — အနိစ္စ၊ သင်္ခါရ — ဖြစ်ပျက် — အနိစ္စ — ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှုရ၏။

ဘင်္ဂဉာဏ်ပိုင်း — ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တင်လျက် ရှုသည့်

၇၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဘင်္ဂဉာဏ်စသော အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ခန်းတို့၌ကား ဥပါဒိန္နက-
ပဝတ္တဟု ခေါ်ဆိုသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး-
တရား ထင်ရှားဖြစ်မှုကို နှလုံးမသွင်းတော့ဘဲ -

အဝိဇ္ဇာ - (ပျက် - ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

သင်္ခါရ - (ပျက် - ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်-
ကို အာရုံယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ရှုရ၏။

တစ်ဖန် ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံ-
ယူ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုလာရာ ယင်း
အင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သဘောတရားကို လျင်လျင်မြန်မြန် ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်-
လာသောအခါ၊ ယင်းအင်္ဂါရပ်တို့၏ အပျက်သဘောတရားသည် ယောဂါဝစရ
ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ လျင်လျင်မြန်မြန် ထင်လာသောအခါ -

အဝိဇ္ဇာ - (ပျက် - ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

ရှုသည့်ဉာဏ် (ပျက် - ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

သင်္ခါရ - (ပျက် - ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

ရှုသည့်ဉာဏ် (ပျက် - ပျက်) အနိစ္စ (ဒုက္ခ - အနတ္တ)။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှုရ၏။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသည့် ထိုထို
အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့၌ ဖြစ်ခဲ့သည့် ဝီထိစိတ်အစဉ်အတိုင်း၊
ဖြစ်နေဆဲ ဝီထိစိတ်အစဉ်အတိုင်း၊ ဖြစ်လတ္တံ့ ဝီထိစိတ်အစဉ်အတိုင်း သမ္ပ-
ယုတ်တရားတို့နှင့် အတူတကွသော ထိုထို အကြောင်းတရား အကျိုးတရား
တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရှုသည့်ဉာဏ်ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်
ကြည့်၍ ရုပ်ဃန နာမ်ဃနဟူသော ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲ နာမ်တုံး နာမ်ခဲကို အသီး
အသီး ပြိုကွဲအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်
ဆိုက်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

ကိုယ်စီကိုယ်စီ

သတ္တဝါအသီးအသီး၌ မိမိတို့ ဆိုင်ရာ အဝိဇ္ဇာအသီးအသီး သင်္ခါရ-
အသီးအသီးသည် ကိုယ်စီကိုယ်စီ ရှိ၏။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အဝိဇ္ဇာချင်းလည်း
မတူညီကြပေ။ သင်္ခါရချင်းလည်း မတူညီကြပေ။ တစ်ဦးကား အမျိုးသား
ဖြစ်လိုသည့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံလျက် သင်္ခါရကံကို ပြုစုပျိုး-
ထောင်ခဲ့၏။ တစ်ဦးကား အမျိုးသမီး ဖြစ်လိုသည့် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့
ခြံရံလျက် သင်္ခါရကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာချင်းလည်း
မတူညီပေ။ တစ်ဦး၌ ဒါနကံက အကျိုးပေးနေတတ်၏။ တစ်ဦး၌ သီလကံက
အကျိုးပေးနေတတ်၏။ တစ်ဦး၌ ဘာဝနာကံက အကျိုးပေးနေတတ်၏။
တစ်ဖန် ဒါနကံ၌လည်း တစ်ဦး၌ ဆွမ်းလှူသည့်ကံက အကျိုးပေးနေတတ်၏။
တစ်ဦး၌ ပန်းလှူသည့်ကံက အကျိုးပေးနေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် တစ်ဦးနှင့်
တစ်ဦး အဝိဇ္ဇာချင်းလည်း မတူညီပေ၊ သင်္ခါရချင်းလည်း မတူညီပေ။ အဝိဇ္ဇာ
ကိုယ်စီ သင်္ခါရကိုယ်စီပါလျက် ရှိ၏။ မိမိတို့၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်တွင်ပင်
တစ်ဘဝနှင့် တစ်ဘဝ အဝိဇ္ဇာချင်း သင်္ခါရချင်းကား များသောအားဖြင့် မတူညီ
တတ်ပေ။ ကွဲပြားမှုကား ရှိတန်သလောက် ရှိနေသည်သာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် မိမိတို့၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် ဖြစ်နေ-
ဆဲဖြစ်သည့် ဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်သည့် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရ စသည်တို့ကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့်
မြင်အောင်ကြည့်၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ဤစာမူတွင်ကား အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်း-
ကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏ - ဤသို့စသည်ဖြင့်သာ ဖော်ပြထားပါသည်။ ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ကို ရှာဖွေပုံကို
ပြည့်ပြည့်စုံစုံ တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤ၌ ရှာဖွေပုံစနစ်ကို ထပ်မံ၍ မဖော်ပြ-
တော့ဘဲ ရှုကွက်မျှကိုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုဖော်ပြချက်ကို အခြေတည်-
၍ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ပိုင်း စသည်တို့၌ အထက်တွင်
မှာကြားထားသည့်အတိုင်း ရှုပါလေ။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ၊

= အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏။

အတိတ်ဘဝတွင် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ (တဏှာ ဥပါဒါန်) ဟူသော ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ယင်းအတိတ်ဘဝတွင်ပင် ပြုစုပျိုးထောင်-
ခဲ့သော သင်္ခါရ (ကံ)ဟူသော ကမ္မဝဋ် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍-

အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာက အကြောင်းတရား၊ သင်္ခါရက အကျိုးတရား။

ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း-
ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုတွင် အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့သည် အတိတ်တွင် အောက်ပါ
ဝီထိစဉ်အတိုင်း ယေဘုယျအားဖြင့် ဖြစ်ခဲ့ကြ၏။

မနောဒွါရဇီဝိ

	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇)ကြိမ်	တဒါရုံ (၂)ကြိမ်
အဝိဇ္ဇာ	၁၂	၂၀	၁၂/၃၄/---
သင်္ခါရ	၁၂	၃၄	၃၄/၁၂/---

အဝိဇ္ဇာသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု အလုံး (၂၀) အနေ
ဖြင့် ဖြစ်တတ်ပါသည်။ ရံခါ ပီတိမယှဉ်ဘဲ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် အတူတွဲ၍
(၁၉)လုံးလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ရံခါ ထိနမိဒ္ဓနှင့် အတူတကွ (၂၂) သို့မဟုတ်
(၂၁)လည်း ဖြစ်တတ်၏။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)မျိုးတည်း။
ရံခါ လောဘမာနအုပ်စုလည်း ဖြစ်တတ်၏။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပွယုတ်စိတ် (၄)မျိုး-
တည်း။ တဒါရုံကျသည်လည်း ရှိရာ၏။ မကျသည်လည်း ရှိရာ၏။ တဒါရုံ
ကျခဲ့သော် ဇောတွင် ပီတိယှဉ်က တဒါရုံတွင်လည်း ပီတိယှဉ်တတ်၏။ ဇော
တွင် ပီတိမယှဉ်သော် တဒါရုံတွင်လည်း ပီတိမယှဉ် ရှိတတ်၏။ သဟိတ်-
တဒါရုံ အဟိတ်တဒါရုံ ထိုက်သလို ကျနိုင်သည်။ သင်္ခါရ၌လည်း နည်းတူ

မှတ်ပါ။ လူသားတို့၏ သင်္ခါရကိုသာ ပုံစံထား၍ အထူးသဖြင့် ဖော်ပြထား-
ပါသည်။ ထိုသင်္ခါရတို့တွင် ဉာဏ်နှင့်ပီတိတို့မှာ ထိုက်သလို ယှဉ်နိုင်ကြသည်။
နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဇောစိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ ဖော်ပြခဲ့-
သည့်အတိုင်း (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂) ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်သည်။ တဒါရုံကျသည်-
လည်း ရှိရာ၏။ မကျသည်လည်း ရှိရာ၏။ ဝိပဿနာရှုရာ၌ကား အကြောင်း
အကျိုး နှစ်ဘက်လုံး၌ ယင်းဖော်ပြပါ ဝီထိစဉ်အလိုက် ဖြစ်ပျက်ကို မြင်အောင်
ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်လျက် ဝိပဿနာရှုပါ။ ယနအသီးအသီး ပြုပါ-
စေ၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်နေပါစေ။ ပဉ္စဒွါရဝီထိများမှာ ပဋိသန္ဓေ
ကျိုးကို မပေးနိုင်ကြသောကြောင့် (ပဝတ္တိကျိုးမျှလောက်ကိုသာ ပေးတတ်-
သောကြောင့်) ဤ၌ မနောဒွါရဝီထိ တစ်မျိုးကိုသာ တင်ပြထားပါသည်။

သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ

= သင်္ခါရဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိပါကံဝိညာဏံ ဖြစ်၏။

(အဘိ၊၁၊၁၁၆။)

အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ရာ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ရာတို့၌
အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့၏ သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်များ ထင်ရှားတည်ရှိနေမှု =
အတ္တိသဘောကို ဆိုလိုသည်။ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့မှာ ယေဘုယျအားဖြင့်
စိတ္တက္ခဏပေါင်းများစွာ ဝီထိစဉ်ပေါင်းများစွာ ကွာဝေးလျက် ခြားလျက် ရှိကြ-
၏။ ရံခါ အဝိဇ္ဇာနှင့် အကုသိုလ်သင်္ခါရတို့မှာ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုအတွင်း ဝီထိ-
စိတ်အစဉ်တစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်ကြသည်လည်း ရှိ၏။ သို့သော်
လက်ရှိလူသားတို့၏ ပဋိသန္ဓေဝိပါကံဝိညာဏ်စသော ကုသလဝိပါကံဝိညာဏ်
များကို ဖြစ်စေနိုင်သော စွမ်းအင်သတ္တိရှိသော ကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့်ကား ဝီထိ-
ပေါင်းများစွာသော်လည်း ဝေးကွာလျက် ရှိနိုင်ပေသည်။ အလားတူပင် သင်္ခါရ
ကြောင့် ဝိပါကံဝိညာဏ်များ ဖြစ်ပွားလာရာ၌လည်း သင်္ခါရနှင့် ဝိပါကံ-

ဝိညာဏ်တို့မှာ ဘဝခြားလျက်ပင် ရှိနေကြ၏။ သို့အတွက် အကျိုးတရားများ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ပွားလာချိန်တွင် အကြောင်းတရား- များမှာ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိကြတော့သော အချိန် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့က မိမိတို့ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိကြတော့သော အချိန်အခါကျမှ အကျိုးတရားများကို ဖြစ်စေနိုင်- ကြသဖြင့် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဆိုင်ရာ အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ကြ ၏ ဟူရာဝယ် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့၏ ဆိုင်ရာ အကျိုးတရားများကို ဖြစ်စေနိုင်- သော သဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်များ ထင်ရှားရှိနေမှု = အတ္တိဘာဝသဘောကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။

ယင်းသဘာဝသတ္တိစွမ်းအင်မှာ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒ်ခါန်တို့ ခြံရံထား- သည့် ကုသိုလ်သင်္ခါရတရားစုတို့၏ ကမ္မသတ္တိစွမ်းအင်ပင် ဖြစ်သည်။ (လူသား များအတွက်သာ ကွက်၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။) ယင်းသဘာဝသတ္တိ စွမ်းအင် ဟူသည်မှာ ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ပြီးခြင်းသည်သာလျှင် လိုရင်း ဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့သည် (= ကုသိုလ်သင်္ခါရ အကုသိုလ်သင်္ခါရတရားတို့သည်) ပြုစုပျိုးထောင်အပ်ပြီးသည်၏ အတွက်ကြောင့်သာလျှင် မိမိ၏အကျိုးတရား၏ အကြောင်းတရားတို့ ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အနေအားဖြင့် ထင်ရှား ရှိခြင်း မရှိခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်ပေ။

**ကာမာဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ ဥပစိတတ္တာ ဝိပါကံ
စက္ခုဝိညာဏံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။** (အဘိ၊၁၊၁၀၀၄။)

= ကာမာဝစရကုသိုလ်ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်အပ်ပြီးသည့်အတွက်- ကြောင့် ဆည်းပူးအပ်ပြီးသည့်အတွက်ကြောင့် ကုသလဝိပါကံ စက္ခုဝိညာဏံ- သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (အဘိ၊၁၊၁၀၀၄။)

ဝိညာဏံ - ယင်းပစ္စုပ္ပန်မှ သံသရာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းဟူ- သော သင်္ခါရတရား ထင်ရှားရှိနေခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏံ သောတဝိညာဏံ ယာနဝိညာဏံ ဇိဝှိဝိညာဏံ ကာယဝိညာဏံ မနောဝိညာဏံဟူသော ဝိပါကံ-

ဝိညာဏ် (၆)ပါးတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပွားလာကြကုန်၏။

ဝိပါကိဝိညာဏ် = ဝိပါကိမနောဝိညာဏ် — ဝိပါကိဝိညာဏ်အရ ပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် ဝိပါကိမနောဝိညာဏ် နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ကောက်ယူထားပေသည်။ ဝိပါကိမနောဝိညာဏ်တွင် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဘဝင်ဝိညာဏ် စုတိဝိညာဏ်ဟူသော ဝိထိမှ အလွတ်ဖြစ်သော ဝိထိမုတ်စိတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ တဒါရုံဝိပါကိဝိညာဏ်ဟူသော ဝိထိစိတ်တို့လည်း ပါဝင်ကြ၏။ ပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ အဟိတ်တဒါရုံတို့မှာ ကုသလဝိပါကိ အကုသလဝိပါကိ နှစ်မျိုးစီ ရှိကြ၏။ မဟာဝိပါကိ တဒါရုံကား ကုသလဝိပါကိသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းကုသလဝိပါကိ အကုသလဝိပါကိ ဖြစ်ကြသော ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ တဒါရုံတို့မှာ စိတ္တနိယာမသဘောတရားအတိုင်း ဝိထိခေါ်သည့် စိတ်အစဉ်အတိုင်းသာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြသဖြင့် ယင်းတို့ဖြစ်သည့် ဝိထိစိတ်အစဉ်အတိုင်းသာ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုးသိမ်းဆည်းရ၏။ ဝိပဿနာရှုရ၏။ ယင်းသို့ ဝိထိအစဉ်အတိုင်း ရှုခဲ့သော် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝုဠော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော ကြိယာစိတ်များနှင့် ဇောဟူသော ကုသိုလ်စိတ် အကုသိုလ်စိတ်များသည်လည်း ယင်းဝိပါကိဝိညာဏ်များနှင့် ဝိထိစိတ်အစဉ် တစ်ခုအတွင်း၌ ကျရောက် ဖြစ်ပွားနေကြမည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ယင်းကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်တို့ကိုပါ ရောနှော၍ ဝိပဿနာရှုသော်လည်း ဝိထိစိတ်အစဉ်အတွင်း ကျရောက် ဖြစ်ပွားနေကြသော ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်းမကျန်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရှုသည်ဖြစ်ပါက အပြစ်မဖြစ်ပါ။ သင်္ခါရနှင့် ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်နေသည့် ဝိညာဏ်များကို သိမ်းဆည်းရာ၌ကား ဖော်ပြပါ ဝိပါကိဝိညာဏ်များကိုသာ သင်္ခါရနှင့် ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ရှေး နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရူပါရုံလိုင်းမှ ဓမ္မာရုံလိုင်းအထိ (၆)လိုင်းလုံးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ဝိပါကိဝိညာဏ်တို့နှင့် သင်္ခါရ၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့်

မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ သို့သော် - ယင်းပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ ဟူသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်တို့မှာ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကြသည်လည်း ရှိရာ၏။ မဖြစ်ကြသည်လည်း ရှိရာ၏။ သတိ ပြု၍ သိမ်းဆည်းလေ။ တစ်လိုင်း တစ်လိုင်း၌ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ အကုသိုလ် ဇောဝီထိတို့၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်များကို ကုန်စင်- အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဤတွင် အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ အရိပ်အမြွက်မျှကို ပုံစံအနည်းငယ်ထုတ်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ရှုကွက်ပုံစံများ - ဝိထိမုတ်ဓိတ်

- ၁။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်က အကျိုး-
တရား။
- ၂။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်ဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်ဝိညာဏ်က အကျိုးတရား။
- ၃။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ စုတိဝိညာဏ်က အကျိုးတရား။

စက္ခုဒွါရဝိထိ ဝိပါက်ဝိညာဏ်များ

- ၁။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ်က အကျိုးတရား။
- ၂။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းဝိညာဏ်က အကျိုး-
တရား။
- ၃။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏဝိညာဏ်က အကျိုး-
တရား။

၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံဝိညာဏ် ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံဝိညာဏ်က အကျိုး-
တရား။

[မှတ်ချက် — တဒါရုံကို ရှုရာ၌ စက္ခုဒွါရဝီထိ၌ နှစ်ကြိမ်၊ ရူပါရုံကိုပင် အာရုံယူသည့် မနောဒွါရဝီထိ၌ နှစ်ကြိမ်စီ ရှိပါ။ စက္ခုဒွါရဝီထိ၌ နာမ်ကမ္မ-
ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းတိုင်း-
၌ ဝိပါကဝိညာဏ်များကို ကုန်စင်အောင် ရှိပါ။ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ အကုသိုလ်-
ဇောဝီထိများကို ကုန်စင်အောင် ရှိပါ။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း၌ သောတဝိညာဏ်၊
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဝိပါကဝိညာဏ်၊ ဂန္ဓာရုံလိုင်း၌ ယာနဝိညာဏ်၊
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဝိပါကဝိညာဏ်၊ ရသာရုံလိုင်း၌ ဇိဝှါဝိညာဏ်၊
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဝိပါကဝိညာဏ်၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၌ ကာယ-
ဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဝိပါကဝိညာဏ်၊ ဓမ္မာရုံလိုင်း၌ တဒါရုံ
ဝိပါကဝိညာဏ်တို့ကို နည်းမှီး၍ ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်း ရှိပွားပါ။
ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိ၍ ဝိပဿနာရှုသောအခါ၌ကား — ယင်းဝိပါက-
ဝိညာဏ်များပါဝင်သော ဝီထိစိတ်အစဉ်၏ အစတွင် တည်ရှိသော ပဉ္စဒွါရ-
ဝီထိ၌ ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ မနောဒွါရဝီထိ၌ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ အလယ်တွင်
တည်ရှိသော ဝုဋ္ဌော၊ ဇောတို့ကို ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်းမကျန်-
ရအောင် ရောနှောရှုပါက အပြစ်မဖြစ်ပါ။]

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ

ယဉ် နာမရူပဿ ဟေတု ဝိညာဏံ၊ တံ ဝိပါကာဝိပါကဘောတော
စိတံ မတံ၊ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၉၄။)

= ဝိညာဏ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။

၇၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဤ၌ နာမ်ရုပ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ဝိညာဏ်သည် -

၁။ ဝိပါကဝိညာဏ်၊

၂။ အဝိပါကဝိညာဏ် - ဟု နှစ်မျိုး ရှိ၏။

ထိုတွင် - ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုက်သော သန္တရဏ တဒါရုံဝိညာဏ်တို့ကား ဝိပါကဝိညာဏ်တို့တည်း။ ကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ ကြိယာဝိညာဏ်တို့ကား အဝိပါကဝိညာဏ်တို့တည်း။ ကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏ်တို့ကို ဘဝသစ်ကို အထူးထူး အထွေထွေ ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ဟု ခေါ်ဆို၏။ ကမ္မဝိညာဏ်ဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၉၅။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၁၉။)

တစ်နည်း - ယင်းဝိပါကဝိညာဏ်၊ အဝိပါကဝိညာဏ်တို့ကို ကမ္မဝိညာဏ်၊ သဟဇာတဝိညာဏ်၊ ပစ္ဆာဇာတဝိညာဏ်ဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။

(မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၁၅။)

အတိတ်ဘဝသံသရာက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော ကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏ်တို့သည် **ကမ္မဝိညာဏ်** မည်၏။ ပဋိသန္ဓေမှစ၍ ဘဝတစ်လျှောက်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော၊ စေတသိက်နာမ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ အကျိုးနာမ်ရုပ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော = ပြိုင်တူဖြစ်သော ကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ အကုသိုလ်ဝိညာဏ်၊ ဝိပါကဝိညာဏ်၊ ကြိယာဝိညာဏ်တို့သည် အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ နှစ်မျိုးလုံး ပြိုင်တူ ဖြစ်သောကြောင့် **သဟဇာတဝိညာဏ်** မည်၏။ ထိုတွင် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တို့ကား စေတသိက်နာမ်ကိုသာ ဖြစ်စေနိုင်၍ စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သော **သဟဇာတဝိညာဏ်** များတည်း။ ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော = ပြိုင်တူဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့ကို သက်တမ်းကုန်ဆုံးသည့်တိုင်အောင် အရှည်ခိုင်ခံ့ တည်တံ့အောင် အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော = ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော (ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၊ ဝိပါက၊ ကြိယာ) စိတ်ဝိညာဏ် ဟူသမျှ-

သည် **ပစ္ဆာဇာတဝိညာဏ်** မည်၏။ ကမ္မဝိညာဏ်နှင့် ပစ္ဆာဇာတဝိညာဏ်ကို အကြောင်းနှင့် အကျိုးတို့ ပြိုင်တူ မဖြစ်ကြသောကြောင့် **အသမာဇာတ-ဝိညာဏ်**ဟုလည်း ခေါ်ဆို၏။ ထိုတွင် **ကမ္မဝိညာဏ်** ရှုကွက်ကား **သင်္ခါရ**နှင့် ကွင်းဆက်ဖြစ်နေသဖြင့် ယင်းကမ္မဝိညာဏ်ရှုကွက်ကို ရှေးဦးစွာ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ကမ္မဝိညာဏ် = အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ် — အတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော သင်္ခါရကံတို့နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော (ကုသိုလ်-အကုသိုလ်) ဝိညာဏ်သည် ကမ္မဝိညာဏ် မည်၏။ အထူးသဖြင့် အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော — သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ — ၌ ပါဝင်သော အကြောင်းသင်္ခါရတရားစု (၃၄)တို့၌ အကျိုးဝင်သော အသိစိတ်ဝိညာဏ်သည်လည်း ကမ္မဝိညာဏ် = အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ပင် မည်ပေသည်။ ဤအပိုင်း၌ ယင်းကမ္မဝိညာဏ် = အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ကို အထူးဦးစားပေး၍ ရှုရန် ဖြစ်သည်။

အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရကံတို့နှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်နေသော (ကုသိုလ်-အကုသိုလ်) ဝိညာဏ်သည်လည်း ကမ္မဝိညာဏ် = အဘိသင်္ခါရဝိညာဏ်ပင်ဖြစ်သည်။

အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပဋိသန္ဓေ နာမ်+ရုပ်စသော ဝိပါက်နာမ်ရုပ် = ဝိပါက် စိတ်+စေတသိက်+ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝိညာဏ်ကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဇာတိအမည်ရသော ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်စသော ဝိပါက်နာမ်ရုပ် = ဝိပါက် စိတ်+စေတသိက်+ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းနိုင်သည်။ ဝိပဿနာ ရှုနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ဤအပိုင်းကား အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဝိပါက်နာမ်ရုပ်များ ဖြစ်ပုံကို ပစ္စုပ္ပန်ကမ္မဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ရှုရမည့်အပိုင်း ဖြစ်ပေသည်။

နာမ် - ရုပ် - အထက်ပါအတိုင်း အကြောင်းတရားဘက်၌ ကမ္မ-
ဝိညာဏ်ကိုသာ ဝိညာဏ်အရ ကောက်ယူခဲ့သော် အကျိုးနာမ်ရုပ်ဘက်တွင်
နာမ်တရားအရ စေတသိက်နာမ်တရားစုကိုသာမက ဆိုင်ရာ ဝိပါက်ဝိညာဏ်-
ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ ကောက်ယူပါ။ အကြောင်းဝိညာဏ်အရ အတိတ် ကမ္မ-
ဝိညာဏ်ကိုသာ ကောက်ယူထားသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယင်းဝိပါက်
ဝိညာဏ်မှာလည်း ယင်းအတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်ကြောင့်ပင် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်-
လာရသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ရုပ်တရားအရတွင်မူ
ကမ္မဇရုပ်ကိုသာ တိုက်ရိုက် ကောက်ယူရ၏။ သို့သော် မကင်းစကောင်းသော
အဝိနာဘာဝနည်းအရ ကမ္မဇရုပ်ကို ရှုပါက ရောနှော၍ မြင်နိုင်သော ကျန်
စိတ္တဇ၊ ဥတုဇ၊ အာဟာရဇရုပ်များကိုပါ ရောနှော၍ ဝိပဿနာရှုပါက အပြစ်
မဖြစ်ပါ။ အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌သာ ကမ္မဇရုပ်နှင့် အကြောင်း
အကျိုးစပ်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဤရှင်းလင်းချက်များအရ ရှုကွက်မှာ ဤသို့
ဖြစ်၏။ —

ရှုကွက်ပုံစံအချို့

- ၁။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်က
အကျိုးတရား။
- ၂။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်နာမ်ရုပ်က အကျိုး-
တရား။
- ၃။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိနာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ စုတိနာမ်ရုပ်က အကျိုး-
တရား။

စက္ခုဒြါရဝီထိ - ဝိပါက်နာမ်ရုပ်

- ၁။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်က အကျိုးတရား။
- ၂။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနာမ်ရုပ်က အကျိုးတရား။
- ၃။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏနာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏနာမ်ရုပ်က အကျိုးတရား။
- ၄။ အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံနာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံနာမ်ရုပ်က အကျိုး-
တရား။

[မှတ်ချက် - သောတဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံဝိပါက် နာမ်ရုပ်စသည်တို့ ဖြစ်ပုံကို နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ ဝိပဿနာရှုရာ၌ အာဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဠော၊ ဇော - တို့ကို ရောနှော၍ ရှုသော်လည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌သာလျှင် အတိတ်ကမ္မဝိညာဏ်နှင့် ဝိပါက်နာမ်ရုပ်- တို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွှယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)လိုင်းလုံး ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ တစ်လိုင်း တစ်လိုင်း၌လည်း အတန်းတိုင်း၌ရှိသော ဝိပါက်နာမ်ရုပ်တို့ကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။]

သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ = ကံ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း ပဉ္စမနည်းတွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အကြောင်း- တရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် အပိုင်း၌ကား အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံ၍ ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော သင်္ခါရ၏ စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိ တည်းဟူသော နာနာကွဏိကကမ္မသတ္တိကြောင့် ဝိပါက်နာမ်တရားနှင့် ကမ္မဇ

၈၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ရုပ်တရားတို့ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရ၏။ သို့သော် ဝိပဿနာရှုရာ၌ကား ယင်း ကမ္မသတ္တိကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်တင်၍ ဝိပဿနာမရှုကောင်းသဖြင့် ဝိပဿနာရှု၍ ရကောင်းသော သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ = ကံ — အထူးကိုလည်း မှတ်သားထားသင့်၏။

**အာယူဟနာ သင်္ခါရတိ တံ ကမ္မံ ကရောတော ပုရိမစေတနာယော၊
ယထာ 'ဒါနံ ဒဿာမိ'တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတွာ မာသမ္ပိ သံဝစ္ဆရဗ္ဗိ ဒါနုပကရဏာနိ
သဇ္ဇေန္တဿ ဥပ္ပန္နာ ပုရိမစေတနာယော၊ ပဋိဂ္ဂါဟကာနံ ပန ဟတ္ထေ ဒက္ခိဏံ
ပတိဋ္ဌာပယတော စေတနာ ဘဝေါတိ ဝုစ္စတိ၊ ကောဝဇ္ဇနေသု ဝါ ဆသု
ဇဝနေသု စေတနာ အာယူဟနသင်္ခါရာ နာမ၊ သတ္တမာ စေတနာ ဘဝေါ၊
ယာ ကာမိ ဝါ ပန စေတနာ ဘဝေါ၊ တံသမ္ပယုတ္တာ အာယူဟနသင်္ခါရာ
နာမ၊** (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၂-၁၈၃။)

၁။ **အာယူဟနာ သင်္ခါရာ** — တို့ဟူသည် ထိုကံကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ် ကံအထမမြောက်မီ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ပုရိမစေတနာ = ပုဗ္ဗစေတနာ = ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်ကုန်သော စေတနာတို့တည်း။ ဥပမာ — အလှူဒါနကို ပေးလှူအံ့ဟု စိတ်ကို ဖြစ်စေ၍ တစ်လပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ တစ်နှစ်ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း ဒါန၏အဆောက်အဦ ဖြစ်ကုန်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထု စသည်တို့ကို ပြုစီမံနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ပုရိမစေတနာ = ပုဗ္ဗစေတနာတို့တည်း။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လက်၌ မြတ်သော လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို တည်စေသော ပတိဋ္ဌာပက စေတနာကို ကမ္မဘဝဟူ၍ ခေါ်ဆို၏။

၂။ တစ်နည်း ထိုထိုကောင်းမှု သို့မဟုတ် မကောင်းမှုကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ၌ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ဇောဝီထိတို့ကား များစွာ စောလျက် ရှိကြ၏။ ဇောဝီထိတိုင်း၌ အာဝဇ္ဇန်း တစ်မျိုးစီ ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ အာဝဇ္ဇန်း တစ်မျိုးစီ ပါဝင်သော ယင်းဇောဝီထိတို့၌ ဇော (၇)ကြိမ်တို့အနက်

ရှေ့ဇော (၆)ကြိမ်နှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် သင်္ခါရ မည်၏။ သတ္တမဇော နှင့် ယှဉ်သော စေတနာသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။

၃။ တစ်နည်း - ထိုဇောအသီးအသီးဟူသော ဇောစိတ္တက္ခဏတိုင်း ဇောစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ယှဉ်လျက်ရှိသော ကုသိုလ်စေတနာ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်စေတနာနှင့် ယှဉ်သော စိတ်စေတသိက်သမ္ပယုတ်တရား ဟူသမျှသည် သင်္ခါရ မည်၏။ ကုသိုလ်စေတနာ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်စေတနာ မှန်သမျှသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။

ဤခွဲထားသတ်မှတ်ချက်များအတိုင်း - အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် ဦးဆောင်သည့် မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားစု၊ သင်္ခါရ-ကံဟူသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားစုတို့ကို ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို ကုန်စင်အောင် ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါက သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဝိပဿနာရှုပြီး ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤခွဲထားသတ်မှတ်ချက်များအတိုင်း သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ = ကံတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ နာနာက္ခဏကမ္မသတ္တိဟူသော ကမ္မပစ္စည်းပိုင်း၌ လာရှိသော ကံ၏စွမ်းအင် သတ္တိကိုကား ဝိပဿနာမရှုကောင်းဟု မှတ်ပါ။ ယင်းကမ္မသတ္တိ၏ မြစ်ဖျားခံရာ အထက်ပါ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝကိုသာ ဝိပဿနာရှုကောင်းသည်ဟု မှတ်သားပါလေ။

သဟဇာတဝိညာဏ်ကြောင့် သဟဇာတနာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံ

၁။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်က အကျိုးတရား။

နာမ် = ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်ဖက် စေတသိက် (၃၃)။

ရုပ် = ကမ္မဇရုပ် (၃၀)။

၂။ ဘဝင်ဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်နာမ်ရုပ် ဖြစ်၏။
ဘဝင်ဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်နာမ်ရုပ်က အကျိုးတရား။

[မှတ်ချက် — နာမ်တရားအရ ဆိုင်ရာ ဘဝင်ဝိညာဏ်နှင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏အတွင်း၌ အတူယှဉ်ဖက်ဖြစ်သည့် စေတသိက်နာမ်ကိုသာ ကောက်ယူပါ။ ရုပ်တရားအရ ယင်းဘဝင်ဝိညာဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်ကို ပဓာနထား၍ ကောက်ယူပါ။ ရှုပါ။ သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသော အခါ၌ကား ယင်းစိတ္တဇရုပ်တို့နှင့် အတူပြိုင်၍ ဖြစ်နေကြသော ဖြစ်ဆဲ တည်ဆဲ ဖြစ်ကြကုန်သော ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့ကိုလည်း ရောနှော၍ ဝိပဿနာရှုပါက အပြစ်မဖြစ်ပါ။ အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌ကား ဆိုင်ရာဝိညာဏ်နှင့် စိတ္တဇရုပ်တို့၏ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဝီထိစိတ်များ၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ ဝီထိစိတ်တို့၌ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ဟုဆိုလျှင် ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပုဋ်၌လည်း သန္တီရဏ တဒါရုံဝိပါက်ဝိညာဏ်တို့ကိုသာ ဆိုလို၏။ သဟဇာတဝိညာဏ်ဟု ဆိုလျှင် ဝိပါက်ဝိညာဏ်များသာမက ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇောဟူသော ကိရိယာဝိညာဏ် ဇောဝိညာဏ်တို့လည်း သဟဇာတဝိညာဏ်၌ ပါဝင်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့တွင် — ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့မှာ သုတ္တန်ဒေသနာတော်နည်းအရ ဝိပါက်တရားတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ (မဟာဋီ၊ ၂၃၂၃။) သို့သော် ယင်းဝိပါက်တရားတို့တွင် ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပုဋ်၌လည်း သန္တီရဏတို့သည် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမပါဘဲ၊ တဒါရုံတို့သည် ဇောမပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအားကား မရှိကြ။ သို့အတွက် ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်းမကျန်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇောတို့ကို ရောနှော၍ အကြောင်း-အကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌လည်း ရောနှော သိမ်းဆည်းပါက အပြစ်မဖြစ်ပါ။ ဝိပါကဝဋ္ဌကထာပိုင်းတွင် မပါဟု သဘောပေါက်နေပါက အပြစ်မဖြစ်နိုင်ပါ။ စုတိစိတ်က စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေမှု မဖြစ်စေမှုနှင့် ဆက်စပ်၍ကား ကျမ်းဂန်များ၌ အချို့အချို့ စကားများလျက်ပင် ရှိသည်။]

၃။ စုတိဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိနာမ် (+ရုပ်) ဖြစ်၏။
စုတိဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား စုတိနာမ် (+ရုပ်)က အကျိုးတရား။

* ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်+ရုပ် က အကျိုးတရား။

၄။ စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်နာမ် ဖြစ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်က အကျိုး-
တရား။

နာမ် = ယှဉ်ဖက်စေတသိက် (၇)လုံးတည်း။

တစ်နည်း -

စက္ခုဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

စက္ခုဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်+ရုပ်က အကျိုးတရား။

၂။ သောတဝိညာဏ်၊ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်-
တို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှိပါ။ နာမ်မှာ ယှဉ်ဖက်စေတသိက် (၇)လုံးပင် ဖြစ်-
သည်။ **ရုပ်** - မှာ စက္ခုဝိညာဏ်စသော ပဉ္စဝိညာဏ်တို့သည် စိတ္တဇရုပ်ကို
မဖြစ်စေနိုင်ကြသဖြင့် ယင်းစက္ခုဝိညာဏ်စသည့် ပဉ္စဝိညာဏ်အနိတ်ဝယ်
ဖြစ်နေသော ကမ္မဇရုပ်ကို ရုပ်-အရ ကောက်ယူပါ။ ယင်းကမ္မဇရုပ်ကို အာရုံ-
ယူ၍ ပဓာနပြု၍ ရှိပါ။ ထိုအချိန်အခါ၌ ဥပါဒ်ဆဲ ဖြစ်ကြကုန်သော ကမ္မဇရုပ်
ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးရှေးစိတ်တို့ကြောင့် ဖြစ်-
ကြကုန်သော ဌိကာလသို့ ရောက်ဆဲ စိတ္တဇရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း ရောနှော-
၍ ဝိပဿနာရှုပါက အပြစ်မဖြစ်ပါ။ အရာရာတိုင်း၌ နည်းတူ မှတ်ပါ။

၅။ သမ္ပဒိစ္ဆိင်းဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဒိစ္ဆိင်း နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

၈၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

သမ္ပဋိစ္စိုဏ်းဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုဏ်း နာမ်+ရုပ်က အကျိုးတရား။

[နာမ်မှာ သမ္ပဋိစ္စိုဏ်းစိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက် (၁၀) ဖြစ်၏။ ရုပ်မှာ သမ္ပဋိစ္စိုဏ်းစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ဖြစ်၏။ ထိုသမ္ပဋိစ္စိုဏ်း-စိတ်၏ ခဏတ္တယ = ခဏသုံးပါး အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ကမ္မဇ ဥတုဇ အာဟာရဇ ရုပ်တို့ကိုပါ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသောအခါ ရောနှော၍ ဝိပဿနာရှုလျှင်လည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။ သန္တီရဏစသော နောက်ဝိထိစိတ်-တို့၌လည်း နာမ်အရ ယှဉ်ဖက်စေတသိက် နာမ်တရားများကို ထိုက်သလို ကောက်ယူပါ။ ရုပ်အရ ကောက်ယူပုံမှာ နည်းတူပင် မှတ်ပါ။]

၆။ သန္တီရဏဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏ နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

သန္တီရဏဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ နာမ်+ရုပ်က အကျိုးတရား။

* ဝုဠောဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠော နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

ဝုဠောဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠော နာမ်+ရုပ်က အကျိုး-တရား။

* ဇောဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇော နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

ဇောဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ ဇော နာမ်+ရုပ်က အကျိုးတရား။

၇။ တဒါရုံဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံ နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

တဒါရုံဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ နာမ်+ရုပ်က အကျိုး-တရား။

* မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဝိညာဏ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်+ရုပ် ဖြစ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဝိညာဏ်က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်+ရုပ်က အကျိုးတရား။

ဇော၊ တဒါရုံတို့၌လည်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း
ဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ကုန်စင်အောင်
သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ဤရှုကွက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ထောက်ထားရန်
ကျမ်းဂန်အဆိုအမိန့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြ၏။ —

နာမရူပဿ ယံ ဟေတု၊ ဝိညာဏံ တံ ခွိဓာ မတံ။

ဝိပါကမဝိပါကဉ္စ၊ ယုတ္တမေဝ ယတော ဣဒံ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၃။)

**သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ၊ ကမ္မဝိညာဏပစ္စယာ ဓ နာမ-
ရူပဉ္စ ယထာသမ္ဘဝံ ယောဇေတဗ္ဗံ။** (မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၁၅။)

ကမ္မဝိညာဏပစ္စယာ ဝိပါကစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလေ ဝိပါကနာမဿ ကမ္မ-
သမုဋ္ဌာနရူပဿ ဓ ဝသေန။ သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယာ ပန ဣတရ-
စိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလေပိ ဝိပါကော ဝိပါကနာမဝသေန၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနရူပဝသေန
ဓ နာမရူပဿ သမ္ဘဝေါ ဒသေတဗ္ဗောတိ အာဟ “သဟဇာတ ၊ ပ ၊
ယောဇေတဗ္ဗ” ဟိ။ (အနုဋီ၊ ၂၊ ၁၂၈။)

နာမရူပပစ္စယာ သဇ္ဇာယတနံ

= နာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဇ္ဇာယတန ဖြစ်၏။

ဤအပိုင်းတွင် —

- (က) နာမ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ၊
- (ခ) နာမ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ၊
- (ဂ) ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ၊
- (ဃ) ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ၊
- (င) နာမ်+ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ - ဟု

ဤသို့လျှင် အပိုင်း (၅) ပိုင်း ပါဝင်လျက် ရှိပေသည်။

(က) နာမ်က မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ
နာမ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ

ဤ၌ — နာမ် - အရ ဆိုင်ရာ မနာယတနနှင့်ယှဉ်ဖက် စေတသိက် နာမ်ကိုသာ ထိုက်သလို ကောက်ယူပါ။ စေတသိက်နာမ်က မိမိတို့နှင့် ယှဉ်ဖက် စိတ် = မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံအပိုင်း ဖြစ်သည်။

၁။ ပဋိသန္ဓေနာမ်တရား (= ၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနာယတန ဖြစ်၏။

ပဋိသန္ဓေနာမ်တရား (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေမနာ-
ယတနက အကျိုးတရား။

၂။ ဘဝင်နာမ်တရား (= ၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်မနာယတန ဖြစ်၏။

ဘဝင်နာမ်တရား (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်မနာယတနက
အကျိုးတရား။

၃။ စုတိနာမ်တရား (= ၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိမနာယတန ဖြစ်၏။

စုတိနာမ်တရား (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ စုတိမနာယတနက
အကျိုးတရား။

[ဤ၌ တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိတို့ကို ပုံစံထုတ်၍
ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။]

* ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရား (= ၁၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း-
မနာယတန ဖြစ်၏။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရား (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း-
မနာယတနက အကျိုးတရား။

၄။ စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်တရား (= ၇) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်မနာ-
ယတန ဖြစ်၏။

စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်တရား (= ၇)က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ်-

မနာယတနက အကျိုးတရား။

၅။ သမ္ပဋိစ္ဆိင်းနာမ်တရား (= ၁၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိင်းမနာယတန ဖြစ်၏။

သမ္ပဋိစ္ဆိင်းနာမ်တရား (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်းမနာယတနက အကျိုးတရား။

၆။ သန္တိရဏနာမ်တရား (= ၁၁) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တိရဏမနာယတန ဖြစ်၏။

သန္တိရဏနာမ်တရား (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏမနာယတနက အကျိုးတရား။

* ဝုဠောနာမ်တရား (= ၁၁) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠောမနာယတန ဖြစ်၏။
ဝုဠောနာမ်တရား (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠောမနာယတနက အကျိုးတရား။

* ဇောနာမ်တရား (=) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇောမနာယတန ဖြစ်၏။
ဇောနာမ်တရား (=)က အကြောင်းတရား၊ ဇောမနာယတနက အကျိုးတရား။

၇။ တဒါရုံနာမ်တရား (=) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် တဒါရုံမနာယတန ဖြစ်၏။
တဒါရုံနာမ်တရား (=)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံမနာယတနက အကျိုးတရား။

* မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရား (= ၁၁) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနာယတန ဖြစ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရား (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတနက အကျိုးတရား။

[သန္တိရဏ၊ ဇော၊ တဒါရုံတို့၌ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် = နာမ်အရ အရ-
ကောက်ယူပုံကို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ကြည့်၍ ထိုက်သလို
အရကောက်ယူပုံကို သဘောပေါက်ပါလေ။ ကုသိုလ်ဇော စောသည့်

အကောင်းအုပ်စု၊ အကုသိုလ်ဇောစောသည့် မကောင်းအုပ်စုတို့ကို ကုန်စင်-
အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ဒွါရ (၆)ပါးလုံး၌ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ — ပဉ္စ-
ဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဇော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့မှာ ဝိပါကဝဋ်တွင် မပါဝင်-
ကြသဖြင့် ယင်းတို့ကို ချန်လှပ်ထားလိုက် ထားနိုင်သည်။ သို့သော် ပရမတ္ထ-
ဓာတ်သား တရားလုံးများကို မကြွင်းမကျန်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်
ရောနှော၍ ရှုပါကလည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။ ဝိပါကဝဋ်တွင် မပါဝင်သည်ကို
သဘောပေါက်ပါက အပြစ်မဖြစ်ပါ။ သောတဒွါရဝိသိသည့်တို့ကို နည်းမှီး၍
ရှုပါ။ ယင်းဆိုင်ရာ နာမ်တရား = စေတသိက်တရားတို့က မိမိတို့နှင့်ယှဉ်ဖက်
ဆိုင်ရာအသိစိတ် = မနာယတနအား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးရာ၌
ပဉ္စဝေါကာရဘုံဝယ် ဟဒယဝတ္ထုစသော ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်တည်း
ဟူသော အဖော်ကောင်းကို ရရှိပါမှသာလျှင် ယင်းနာမ်တရားက ယင်းမနာ-
ယတနအား ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်ကိုလည်း သတိပြုပါ။]

(ခ) နာမ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ

**ပစ္ဆာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယ-
ဿ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊** (ပဋ္ဌာန၊ ၁၇။)

= နောက်နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော အရူပဝိပါက် (၄)ခုမှ တစ်ပါးကုန်သော
စိတ် (၈၅)၊ စေတသိက် (၅၂)ဟူသော စိတ်စေတသိက်နာမ်တရားစုတို့သည်
မိမိ၏ ရှေ့စိတ္တက္ခဏ၌ဖြစ်သော ဤစတုသမုဋ္ဌာနိက ရူပကာယအား ပစ္ဆာ-
ဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန၊ ၁၇။)

ဤအထက်ပါ ဒေသနာတော်နှင့်အညီ စိတ်စေတသိက် = နာမ်တရား-
စုက ရုပ်အာယတနအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ အကျိုးရုပ်တရားက အလျင်ဖြစ်၍
အကြောင်းနာမ်တရားက နောက်မှ ဖြစ်၏ဟု သိရှိပါလေ။ အကျိုးရုပ်တရား-
ကား (ယေဘုယျအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေအခါမှ လွဲလျှင်) ရှေ့စိတ္တက္ခဏနှင့် အတူ
ဥပါဒ်၏။ အကြောင်းနာမ်တရားစုကား နောက်စိတ္တက္ခဏ နာမ်တရားစုတည်း။

ထို့ကြောင့် အကျဉ်းချုပ် ဆိုလိုရင်းကို ရှေးဦးစွာ အောက်ပါအတိုင်း မှတ်သားထားပါ။ —

- ၁။ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာနှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ကမ္မဇရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော ဧကဇကာယအား၊ တစ်နည်းကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော ဒွိဇကာယအား ပထမဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၂။ ပထမဘဝင်အစရှိသော ရှေးရှေးသော ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာနှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော တိဇကာယအား ဒုတိယဘဝင် အစရှိသော နောက်နောက်သော ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၃။ အာဟာရဇရုပ် ဥပါဒ်သောအခါ ရှေးဖြစ်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်ဟု ဆိုအပ်သော စတုဇကာယအား နောက်ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၄။ ကာမာဝစရသတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဝယ် ပဋိသန္ဓေနောင် (၁၅)ခုမြောက် ဘဝင်စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်ဟူသော စတုဇကာယအား နောက်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းနာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ရူပါဝစရသတ္တဝါ၏ သန္တာန်ဖြစ်မှု ကမ္မဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် ဥတုဇရုပ်ဟူသော တိဇကာယအား နောက်ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းနာမက္ခန္ဓာက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။)
- ၅။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော (တိဇကာယ) စတုဇကာယအား နောက်ဖြစ်သော ပဉ္စဝိညာဏ်နာမ-

ကွန္ဒာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၆။ ပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော (ရူပါဝစရဘုံ၌ ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ်ဟူသော ဒွိဇကာယအား)، ကာမာဝစရဘုံ၌ ကမ္မဇရုပ် ဥတုဇရုပ် အာဟာရဇရုပ်ဟူသော တိဇကာယအား နောက်ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိင်းနာမကွန္ဒာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၇။ သမ္ပဋိစ္ဆိင်းနာမကွန္ဒာနှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိလာသော (ရူပါဝစရဘုံ၌ ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်ဟူသော တိဇကာယအား)، ကာမာဝစရဘုံ၌ ကမ္မဇရုပ်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်ဟူသော စတုဇကာယအား နောက်ဖြစ်သော သန္တီရဏနာမကွန္ဒာ ပစ္စည်းတရားက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
[ဤနည်းကို နည်းမှီး၍ ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော စတုဇရုပ်အား နောက်နောက်သော စိတ်စေတသိက် = နာမကွန္ဒာတရားစုက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။]

ဥပတ္တိမ္ဘကသဘော

**ပုရေဇာတာနံ ရူပဗ္ဗောနံ ဥပတ္တိမ္ဘကတ္ထေန ဥပကာရကော အရူပဗ္ဗော
ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော ဝိဇ္ဇပေါတကသရီရာနံ အာဟာရာသာစေတနာ ဝိယ။**

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၆၉။)

လင်းတငယ်ကလေးတို့၌ - “အမိလင်းတကြီး အစာရှာ ထွက်ခွာသွားသောအခါ အမိပြန်လာလျှင် အစာစားရလိမ့်မည်”ဟု မျှော်လင့်သော အာသာတဏှာဆန္ဒ ဖြစ်၏။ ထိုအာသာတဏှာဆန္ဒနှင့် ယှဉ်ဖက် စေတနာသည် မနောသဉ္စေတနာဟာရပင်တည်း။ ထိုမနောသဉ္စေတနာဟာရသည် လင်းတကလေးတို့၏ ကိုယ်၌ ပစ္စုပ္ပန်အခိုက်ဝယ် ထင်ရှားရှိ၏။ ထိုထင်ရှားရှိသော အာဟာရာသာစေတနာက မိမိမဖြစ်မီ ဖြစ်နှင့်၍ ရုပ်၏ ဌီအခိုက် ဌီကာလသို့ ရောက်ရှိနေကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အစဉ်အား ဤပစ္ဆာဇာတပစ္စယ-

သတ္တိဖြင့်ပင် ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိသောကြောင့် လင်းတကလေးတို့၏ ကိုယ်-
ခန္ဓာသည် မပျက်မစီးဘဲ တည်ရှိနိုင်ကြသကဲ့သို့ —

ဤဥပမာအတူပင် ကာမာဝစရသတ္တဝါ ရူပါဝစရသတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်
ဝယ် ပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်သော = အကြောင်းတရားဖြစ်ထိုက်သော စိတ္တက္ခဏ
နာမ်တရားစုမှ ပြန်၍ ထောက်ရှုကြည့်လိုက်သော် ရှေးရှေးသော စိတ္တက္ခဏနှင့်
အတူဥပါဒ်သော ရုပ်၏ဦးကာလသို့ ဆိုက်ရောက်လာသော စတုသမုဋ္ဌာနိက
ရူပကာယ၊ တိသမုဋ္ဌာနိကရူပကာယအား ပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်သော = အကြောင်း
တရား ဖြစ်ထိုက်သော နောက်နောက်သော စိတ္တက္ခဏနာမ်တရားစုက
ထိုရုပ်တရား၏ ဘင်ကာလသို့တိုင်အောင် အရှည်ခိုင်ခံ့ တည်တံ့ရေးအတွက်
အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ယင်း
ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော နာမ်တရားစုသည် ပစ္စာဇာတ
ပစ္စည်းတရား မည်၏။ ဤပစ္စာဇာတပိုင်း၌ အကြောင်းတရားမှာ နောက်-
နောက်သော နာမ်တရားဖြစ်၍ အကျိုးတရားမှာ ရှေးရှေးသော စိတ္တက္ခဏနှင့်
အတူဥပါဒ်သော ရုပ်တရား ဖြစ်သည်။ အကြောင်းနှင့်အကျိုး နှစ်မျိုးတို့အနက်
အကြောင်းတရားက နောက်မှဖြစ်၍ အကျိုးတရားက အလျင် ဖြစ်နှင့်သော
ပစ္စည်း ဖြစ်ပေသည်။

နာမ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံကို ပြဆိုရာဖြစ်သော
ဤအပိုင်း၌ အကြောင်းတရားအရ နောက်နောက်သော စိတ္တက္ခဏဟူသော
ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ စိတ်နှင့်စေတသိက် နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ကောက်ယူပါ။ အကျိုး-
တရားဘက်တွင် တည်ရှိသော ရုပ်အာယတနအရ အကျိုးဖြစ်ထိုက်သော၊
ရှေးစိတ္တက္ခဏ၏ ဥပါဒ်ကာလနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော၊ အကြောင်း-
ဖြစ်ထိုက်သော နောက်စိတ္တက္ခဏဖြစ်ချိန်ဝယ် ဦးကာလသို့ ဆိုက်ရောက်၍-
လာသော စက္ခာယတန သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာ
ယတနတို့ကို ကောက်ယူပါ။ ယင်းရုပ်အာယတန (၅)မျိုးလုံးသည် စိတ္တက္ခဏ-
တိုင်း၏ ဥပါဒ်ကာလတိုင်း ဦးကာလတိုင်း ဘင်ကာလတိုင်း၌ ကံအရှိန်

မကုန်သေးသမျှ ဖြစ်နိုင်သော စွမ်းအားကား ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် အသိဉာဏ် မရှုပ်ထွေးစေရန် ခွဲရှုလိုကလည်း ရှုပါ။ သို့မဟုတ် ပေါင်းရှုလို- ကလည်း ရှုပါ။ ဤတွင် ခွဲရှုပုံ စနစ်တစ်ခုကို ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ ဘဝင်္ဂစလနနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
ဘဝင်္ဂစလနနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။

(အတိတဘဝနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)

၂။ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။

(ဘဝင်္ဂစလနနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)

၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက
အကျိုးတရား။

(ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)

၄။ စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက
အကျိုးတရား။

(ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။
သောတဝိညာဏ်နာမ်တရား စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ ရှုပါ။)

၅။ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။

(စက္ခုဝိညာဏ် သို့မဟုတ် ပဇ္ဇဝိညာဏ်နှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော
စက္ခာယတနတည်း။)

- ၆။ သန္တီရဏနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
သန္တီရဏနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။
(သမ္ပဋိစိုက်ခြင်းနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)
- ၇။ ဝုဠာနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
ဝုဠာနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။
(သန္တီရဏနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)
- ၈။ ပထမဇောနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
ပထမဇောနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။
(ဝုဠာနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)
- ၉။ ဒုတိယဇောနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခာယတန ဖြစ်၏။
ဒုတိယဇောနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ စက္ခာယတနက အကျိုး-
တရား။
(ပထမဇောနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတနတည်း။)

ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးရှေးစိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော စက္ခာယတနအား
နောက်နောက်သော စိတ်စေတသိက်နာမ်တရားစုက ကျေးဇူးပြုပုံကို သဘော
ပေါက်ပါလေ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများအတိုင်း စက္ခုဒွါရဝီထိ စသော
ဝီထိ (၆)မျိုးလုံး၌ စိတ္တက္ခဏာတိုင်းဝယ် နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ သောတာယတန
စသည်တို့ကိုလည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ အကယ်၍ ခြုံရုံလိုခဲ့သော် စက္ခာယ-
တနစသော ရုပ်အာယတန (၅)ပါးလုံးကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း ခြုံငုံ၍
ရှုပါ။ —

တစ်နည်း ခြုံငုံ၍ ရှုပုံ

- ၁။ ဘဝင်္ဂစလနနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန (၅)ပါး ဖြစ်၏။
ဘဝင်္ဂစလနနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတန (၅)ပါးက အကျိုးတရား။
(အတိတဘဝနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော စက္ခာယတန သော တာယတန ယာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနတည်း။)
- ၂။ ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန (၅)ပါး ဖြစ်၏။
ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတန (၅)ပါးက အကျိုးတရား။
(ဘဝင်္ဂစလနနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော ရုပ်အာယတန (၅)ပါး-တည်း။)
- ၃။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန (၅)ပါး ဖြစ်၏။
ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတန (၅)ပါး-က အကျိုးတရား။
(ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော ရုပ်အာယတန (၅)ပါး-တည်း။)
- ၄။ စက္ခဝိညာဏ်နာမ်တရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန (၅)ပါး ဖြစ်၏။
စက္ခဝိညာဏ်နာမ်တရားက အကြောင်းတရား၊ ရုပ်အာယတန (၅)ပါး-က အကျိုးတရား။
(ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော ရုပ်အာယတန (၅)ပါး-တည်း။)
- ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေးရှေးစိတ္တက္ခဏနှင့် အတူဥပါဒ်သော ရုပ်အာယ-

တန (၅)ပါးအား နောက်နောက်သော စိတ်စေတသိက် = နာမ်တရားစုက ပစ္ဆာဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို သဘောပေါက်ပါ။ ဒွါရ (၆)ပါး-လုံးဝယ် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။

(ဂ) ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရုပ်အာယတန ဖြစ်ပုံ

နာမရူပပစ္စယာတွင် ပါဝင်သော ရုပ်တရားက သဠာယတနတွင် ပါဝင်သော ရုပ်အာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံ ဖြစ်သည်။

၁။ စက္ခုဒသကကလာပ် အတွင်း၌ တည်ရှိသော —

(က) ကလာပ်တူမဟာဘူတ (၄)ပါး ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကလာပ်တူ စက္ခာယတန ဖြစ်၏။

ကလာပ်တူမဟာဘူတ (၄)ပါးက အကြောင်းတရား၊ ကလာပ်တူ စက္ခာယတနက အကျိုးတရား။

(ခ) ကလာပ်တူဇီဝိတ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကလာပ်တူ စက္ခာယတန ဖြစ်၏။

ကလာပ်တူဇီဝိတက အကြောင်းတရား၊ ကလာပ်တူစက္ခာယတနက အကျိုးတရား။

(ဂ) ကလာပ်တူဩဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကလာပ်တူစက္ခာယတန ဖြစ်၏။

ကလာပ်တူဩဇာက အကြောင်းတရား၊ ကလာပ်တူစက္ခာယတနက အကျိုးတရား။

အလားတူပင် သောတာယတန ဃာနာယတန ဇိဝှိယတန ကာယာယတနတို့အား ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ (က) ကလာပ်တူမဟာဘူတ၊ (ခ) ကလာပ်တူဇီဝိတ၊ (ဂ) ကလာပ်တူဩဇာတို့က ထိုက်သလို အသီးအသီး ကျေးဇူးပြုပုံကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ကလာပ်တူ ရုပ်အာယတနအား ကလာပ်တူ မဟာဘူတက အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ကလာပ်တူဇီဝိတက စောင့်ရှောက်တတ်သော အနုပါလက-

သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ကလာပ်တူဩဇာက အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္မကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ကလာပ်တူဩဇာက ကလာပ်တူ ရုပ်-အာယတနအား ကျေးဇူးပြုရာ၌ ကမ္မဇဝမ်းမီးနှင့် အာဟာရဩဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမှသာလျှင် ကျေးဇူးပြုနိုင်ပုံကို သဘောပေါက်ပါလေ။

ရှေးရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပကတိ အလုတ်အလွေးပြု၍ စားမျိုလိုက်သော ကဗဠိကာရအာဟာရ အမည်ရသော ဥတုဇဩဇဋ္ဌမကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဩဇာသည် ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိသောအခါ ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ထပ်မံ၍ ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို ဩဇာကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် အာဟာရဇရုပ်များဟု ခေါ်ဆို၏။ ယင်းအာဟာရဇရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော အာဟာရဇဩဇာက ကမ္မဇဝမ်းမီး၏ အကူအညီဖြင့် ကမ္မဇဩဇာ၊ စိတ္တဇဩဇာ၊ ဥတုဇဩဇာ၊ ကလာပ်ပြားအာဟာရဇဩဇာတို့ကို ထပ်ဆင့် ထောက်ပံ့လိုက်သောအခါ ယင်းအသီးအသီးသော ကမ္မဇဩဇာ၊ စိတ္တဇဩဇာ၊ ဥတုဇဩဇာ၊ ကလာပ်ပြားအာဟာရဇဩဇာ အသီးအသီးက ရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် စက္ခာယတနစသော ရုပ်အာယတနတို့သည် ခိုင်ခံ့လာကြ၏။ အထောက်အပံ့ခံရသော ဩဇာတို့တွင် စက္ခာဒသကကလာပ်စသော ကမ္မဇကလာပ်တို့၌ တည်ရှိကြသော ကမ္မဇဩဇာတို့လည်း ပါဝင်လျက်ပင် ရှိကြပေသည်။ ယင်းသဘောတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အထက်ပါ ရှုကွက်တို့ကို ရှုပါ။ သောတာယတန ။ ပ ။ ကာယာယတနတို့၌လည်း နည်းတူ ရှုပါ။

(ဃ) ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ

လူ့ဘုံအဝင်အပါဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးရှိသော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ရှိပါမှ ဆိုင်ရာ နာမ်တရားစုတို့သည် ဖြစ်နိုင်ကြ၏။ မှီရာဝတ္ထုရုပ် မရှိပါက မဖြစ်နိုင်ကြပေ။ ယင်းသဘောတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အထက်ပါ ရှုကွက်ကို ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ တစ်ဖန် မနာယတန အမည်-

ရသော အသိစိတ် = ဝိညာဏ်ဖြစ်ရာဝယ် မကင်းစကောင်းသော ယှဉ်ဖက် စေတသိက်တို့လည်း ပါဝင်လျက် ရှိနေကြ၏။ ယင်းစေတသိက်တို့သည်လည်း မနာယတနနှင့်အတူ ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ကို မှီတွယ်၍သာ ဖြစ်နိုင်ခွင့် ရှိကြ၏။ သို့အတွက် မနာယတနကို ဦးတည်၍ ယှဉ်ဖက်စေတသိက်တို့ကိုပါ ရောနှော၍ ရှုပါကလည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။ ထိုတွင် ပဉ္စဝိညာဏ်တို့မှာ မိမိတို့ ဆိုင်ရာ စက္ခုဝတ္ထုစသော ဝတ္ထုရုပ် အသီးအသီးကိုသာ မှီ၍ ဖြစ်ကြသော မနာယတနတို့ ဖြစ်ကြ၏။ အတိတ်ဘဝနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ဖြစ်သော စက္ခုဝတ္ထုစသော ဝတ္ထုရုပ် အသီးအသီးကိုသာ မှီတွယ်၍ ဖြစ်ကြသော မနာယတနတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ် = မနာယတနမှာ မိမိနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ စုတိစိတ် မနာယတနမှာ မိမိမှ ပြန်၍ ရေတွက်သော် (၁၇)ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ ယေဘုယျအားဖြင့် နောက်နောက်သော ဘဝစိတ်သည် ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်၏။ အလားတူပင် ပဉ္စဝိညာဏ်မှတစ်ပါးသော မနောဓာတ် မနောဝိညာဏဓာတ် အမည်ရသော မနာယတနတို့သည် မိမိတို့၏ ရှေးစိတ္တက္ခဏနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိသောအခါ မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအရ စက္ခုဝတ္ထု ဟဒယဝတ္ထုစသော မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့နှင့် အတူဥပါဒ်သော စတုဇရုပ်တို့ကိုပါ (= ၅၄ - ၄၄ -)စသော ရုပ်တို့ကိုပါ ရောနှော၍ ဝိပဿနာ ရှုပါကလည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။

ရှုကွက်ပုံစံအချို့

- ၁။ ပဋိသန္ဓေ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေ မနာယတန ဖြစ်၏။
- ပဋိသန္ဓေ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ မနာယတနက အကျိုးတရား။

- ၂။ ဘဝင်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်မနာယတန ဖြစ်၏။
ဘဝင်၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်မနာယ-
တနက အကျိုးတရား။
(မိမိရှုသော ဘဝင်၏ ရှေးစိတ္တက္ခဏနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယ-
ဝတ္ထုတည်း။)
- ၃။ စုတိ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စုတိမနာယတန ဖြစ်၏။
စုတိ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စုတိမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(စုတိမှပြန်၍ ရေတွက်သော် ၁၇-ချက်မြောက်သော စိတ်နှင့် အတူ-
ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုတည်း။)
- ၄။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(ဘဝင်ပစ္စေဒနှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။)
- ၅။ စက္ခုဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ် မနာယတနက
အကျိုးတရား။
(အတိတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ချင်းပြိုင်၍ ဖြစ်သော မဇ္ဈိမာယုက စက္ခု-
ဝတ္ထုရုပ်တည်း။)
- ၆။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်းမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိဋ္ဌိန်းမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(စက္ခုဝိညာဏ် သို့မဟုတ် ပဉ္စဝိညာဏ်နှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယ
ဝတ္ထုရုပ်တည်း။)

- ၇။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တီရဏမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏမနာယတနက အကျိုး-
တရား။
(သမ္ပဋိစိုဏ်းနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။)
- ၈။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠောမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠောမနာယတနက အကျိုး-
တရား။
(သန္တီရဏနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။)
- ၉။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇောမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇောမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(ဝုဠောနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။)
- ၁၀။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယဇောမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇောမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(ပထမဇောနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။) ။ ပ ။
- ၁၁။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(သတ္တမဇောနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။ ယေဘုယျဟု
မှတ်ပါ။)
- ၁၂။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(ပထမတဒါရုံနှင့် အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။)

၁၀၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၁၃။ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတန ဖြစ်၏။
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတနက
အကျိုးတရား။
(မိမိ၏ရှေ့၌ တည်ရှိသော ဘဝင် (= ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ)နှင့် အတူညီပါဒ်သော
ဟဒယဝတ္ထုရုပ်တည်း။)

ဤမျှဆိုလျှင် နည်းမှီးနိုင်လောက်ပေပြီ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယား-
များတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ရှုပါ။ ဒွါရ
(၆)ပါးလုံး၌ ရှုပါ။ ဒွါရ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၌လည်း ကုသိုလ်ဇောဝီထိ အကုသိုလ်-
ဇောဝီထိများကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။

(င) နာမ်ရုပ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနာယတန ဖြစ်ပုံ

ဤ၌ နာမ်အရ ဆိုင်ရာ စိတ်နှင့်ယှဉ်ဖက်စေတသိက်ကိုသာ အရ
ကောက်ယူပါ။ ရုပ်အရ အထက်တွင် ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည့်အတိုင်း ဆိုင်-
ရာဆိုင်ရာ စိတ္တက္ခဏအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားစု၏ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ
မှီရာမှီရာ ဝတ္ထုရုပ်ကို ပဓာနထား၍ ထိုမှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့်တကွ မကင်းစကောင်း-
သော (၅၄-၄၄-) စသော ရုပ်တရားများကို အရကောက်ယူပါ။ ယင်းနာမ်
ရုပ်က ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အသိစိတ် မနာယတနအား ကျေးဇူးပြုပုံကို ဉာဏ်ဖြင့်
မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါရှုကွက်ကို ရှုပါ။ အကြောင်းနာမ် = စေတသိက်
တရားနှင့် အကျိုးမနာယတနတို့မှာ စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏အတွင်း၌ အတူယှဉ်-
တွဲဖြစ်ကြသည့် သမ္ပယုတ်တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်ကား
ယေဘုယျအားဖြင့် အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း အကျိုး မနာယတန
မဖြစ်မီ ကြိုတင်ဖြစ်နှင့်သော ပုရေဇာတတရား ဖြစ်သည်။ ပဋိသန္ဓေအခါ-
၌ကား သဟဇာတတရား ဖြစ်သည်။

ရှုကွက်ပုံစံအချို့

- ၁။ ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနာယတန ဖြစ်၏။
ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေမနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၂။ ဘဝင်နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝင်မနာယတန ဖြစ်၏။
ဘဝင်နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဘဝင်မနာယတနက အကျိုး-
တရား။
(စုတိကို ပုံစံတူ ရှုပါ။)
- ၃။ ပဗ္ဗဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဗ္ဗဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတန ဖြစ်၏။
ပဗ္ဗဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဗ္ဗဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယ-
တနက အကျိုးတရား။
- ၄။ စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုဝိညာဏ်မနာယတန ဖြစ်၏။
စက္ခုဝိညာဏ်နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ စက္ခုဝိညာဏ်မနာယတန-
က အကျိုးတရား။
- ၅။ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းမနာယတန ဖြစ်၏။
သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းမနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၆။ သန္တိရဏနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သန္တိရဏမနာယတန ဖြစ်၏။
သန္တိရဏနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏမနာယတနက အကျိုးတရား။
- ၇။ ဝုဠောနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝုဠောမနာယတန ဖြစ်၏။
ဝုဠောနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဝုဠောမနာယတနက အကျိုး-
တရား။

၁၀၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၈။ ပထမဇောနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမဇောမနာယတန ဖြစ်၏။
ပထမဇောနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇောမနာယတနက
အကျိုးတရား။

(ဒုတိယဇောစသည် နည်းမှီး၍ ရှုပါ။)

၉။ ပထမတဒါရုံနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပထမတဒါရုံမနာယတန ဖြစ်၏။
ပထမတဒါရုံနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံမနာယတန
က အကျိုးတရား။

(ဒုတိယတဒါရုံကို နည်းမှီး၍ ရှုပါ။)

၁၀။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်ရုပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာ-
ယတနဖြစ်၏။

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာ-
ယတနက အကျိုးတရား။

နည်းမှီး၍ ရှုရန် ရှုကွက်များ

[ရှုပါရုံကို အာရုံပြုသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌ နာမ်-
ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများအတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ရှုပါ။ သဒ္ဓါရုံကို အာရုံ
ယူသည့် သောတဒွါရဝီထိစသည်တို့၌လည်း ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ ဝီထိ (၆)မျိုးလုံး၌
ကုသိုလ်ဇောဝီထိ အကုသိုလ်ဇောဝီထိများကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ ပဉ္စဒွါရာ-
ဝဇ္ဇန်း၊ ဝုဠော၊ ဇော၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့ကို ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်း-
မကျန်စေလို၍ ရောနှောကာ ရှုခြင်း ဖြစ်သည်။]

သဠာယတနပစ္စယာ ပဿော

= သဠာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဿ ပြစ်၏။

ပဿ — စက္ခုသမ္ပယ၊ သောတသမ္ပယ၊ ဃာနသမ္ပယ၊ ဇိဝှိ-
သမ္ပယ၊ ကာယသမ္ပယ၊ မနောသမ္ပယဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ဖဿ (၆)မျိုး
ရှိ၏။ ထိုတွင် ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိတို့နှင့် ယှဉ်သော ဖဿ၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊
သမ္ပဋိစ္ဆိင်း၊ သန္တိရဏ၊ ပုဋ္ဌော၊ ဇော၊ တဒါရုံ၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းတို့နှင့် ယှဉ်သော
ဖဿ — ဤဖဿအားလုံးသည် မနောသမ္ပယ မည်၏။

**“ဥပါဒိဏ္ဍကပဝတ္တိကထာ အယ”န္တိ သကသန္တတိပရိယာပနုမေဝ ပစ္စယံ
ပစ္စယုပ္ပန္န ဖိပေန္တိ၊** (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၉၉။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးများနှင့် အညီ — ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
သုတ္တန္တဘာဇနီယဒေသနာတော်ကား အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံ၍
ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော ကံကြောင့် အကျိုးဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ပုံကို ထင်ရှား
ဖော်ပြသော ဥပါဒိဏ္ဍကပဝတ္တိကထာ ဒေသနာတော် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်
မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ အကျိုးဝင်သော အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုး-
တရားကိုသာ ဆရာမြတ်တို့က ထင်ရှားပြတော်မူကြသည်။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၉၉။)

**ယေ တာဝ အာစရိယာ မဟာဝိဟာရဝါသိနောဝ ယထာ ဝိညာဏံ
ဧဝံ နာမရူပံ၊ သဠာယတနံ၊ ဖဿံ၊ ဝေဒနဉ္စ ပစ္စယံ ပစ္စယုပ္ပန္န သသန္တတိ-
ပရိယာပနံ ဖိပေန္တော ဝိပါကမေဝ ဣစ္ဆန္တိ၊** (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၂၃။)

မဟာဝိဟာရဝါသိ ဆရာမြတ်ကြီးတို့ကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကထာဝယ်
ဝိညာဏံ၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့၌ အကြောင်းအကျိုး
နှစ်ရပ်လုံးဝယ် မိမိသန္တာန်၌ အကျိုးဝင်သော အကြောင်းအကျိုးကို ထင်ရှား-
ပြတော်မူရာ၌ ဝိပါကဝဋ်တရားကိုသာလျှင် အလိုရှိတော်မူကြ၏။

(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၂၃။)

၁၀၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

အဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်၌ (အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၅-၁၈၇။) — ဆဋ္ဌာယတန-
ပစ္စယာ ဖဿော = ခြောက်ခုမြောက်အာယတန = မနာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့်
မနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏ဟု ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ထို ပါဠိတော်ကား
အရူပဘုံ၌ မနာယတနကြောင့် ဖဿ ဖြစ်ပုံ = မနောသမ္ပဿ ဖြစ်ပုံကို
ရည်ရွယ်၍ ဟောကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌
သဋ္ဌာယတန၊ အရူပဘုံ၌ ဆဋ္ဌာယတနဟု မှတ်သားပါ။

သဋ္ဌာယတန — စက္ခာယတန၊ သောတာယတန၊ ဃာနာယတန၊
ဇိဝှါယတန၊ ကာယာယတန၊ မနာယတနဟူသော အတွင်းအာယတန =
အဇ္ဈတ္တိကာယတန (၆)ပါး၊ ရူပါယတန၊ သဒ္ဒါယတန၊ ဂန္ဓာယတန၊ ရသာ-
ယတန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန၊ ဓမ္မာယတနဟု အပြင်အာယတန = ဗာဟိရာ-
ယတန (၆)ပါး နှစ်ရပ်ပေါင်း အာယတန (၁၂)ပါးလုံးကိုပင် ဤအရာ၌
သဋ္ဌာယတနအရ ကောက်ယူပါ။ ဤအတွင်းအာယတန အပြင်အာယတန-
တို့ကား စိတ်စေတသိက်တို့ကို ကျယ်ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင်တတ်သော ကိရိယာ
တန်ဆာပလာများ ဖြစ်ကြသည်။ စက္ခာယတနဟူသော စက္ခုအကြည်ဓာတ်နှင့်
ရူပါယတနဟူသော ရူပါရုံတို့ တွေ့ဆုံ ကြုံကြိုက်ရာဝယ် ယင်းရူပါရုံသည်
ဣဋ္ဌာရုံ ဖြစ်က ပြီး၍ ပုံကြီးချဲ့တတ်၏။ ယင်းရူပါရုံသည် အနိဋ္ဌာရုံ ဖြစ်က
မဲ့၍ ပုံကြီးချဲ့တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းစက္ခာယတန ရူပါယတနတို့သည်
ရူပါရုံကို အာရုံယူကြသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတည်းဟူသော စိတ်
စေတသိက်တို့ကို ကျယ်ပြန့်အောင် ချဲ့ထွင်ပေးတတ်သော ပုံကြီးချဲ့ကြိယာ
တန်ဆာပလာတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါ။

ယင်းအာယတန (၁၂)ပါးတို့တွင် ဓမ္မာယတန၌ — (က) စေတသိက်
(၅၂)ပါး၊ (ခ) သုဒုမရုပ် (၁၆)ပါးတို့ ပါဝင်လျက် ရှိကြ၏။ ဆိုင်ရာစိတ်နှင့်
ယှဉ်ဖက်စေတသိက်ဟူသမျှသည်လည်း ဓမ္မာယတန မည်၏။ သုဒုမရုပ်တို့-
တွင် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်လည်း ပါဝင်နေသဖြင့် ယင်းဟဒယဝတ္ထုရုပ်သည်လည်း
ဓမ္မာယတနပင် မည်ပေသည်။ ဆိုင်ရာ စိတ်နှင့်ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များကို

အထူးသဖြင့် ဆိုင်ရာဖဿနှင့်ယှဉ်ဖက်စေတသိက်များကို သမ္ပယုတ်ဓမ္မာ-
ယတနဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်ဟူသမျှကား
မနာယတနဟူသော အမည်ကို ရရှိပေသည်။

ရှုကွက်ပုံစံအချို့

ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ = ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ
ဖြစ်၏။

ဟဒယဝတ္ထုဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ
က အကျိုးတရား။

၂။ (ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ် သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော) ဗာဟိ-
ရာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။

ဗာဟိရာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿက
အကျိုးတရား။

၃။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် = မနာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနော-
သမ္ပဿ ဖြစ်၏။

ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ် = မနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေ-
မနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၃၂) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ
ဖြစ်၏။

သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၃၂)က အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေမနော-
သမ္ပဿက အကျိုးတရား။

ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿမှာလည်း နာမ်တရားပင် ဖြစ်၏။ နာမ်တရား-
တို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း မှီရာဝတ္ထုရုပ်ရှိပါမှသာ (ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌) ဖြစ်နိုင်၏။
တစ်ဖန် ဖဿသည် အာရုံကို တွေ့ထိတတ်သော သဘောဖြစ်ရာ တွေ့ထိစရာ

၁၀၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

အာရုံရှိပါမှ တွေ့ထိမှုဖဿလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ တွေ့ထိစရာ အာရုံမရှိပါက တွေ့ထိမှု ဖဿလည်း မဖြစ်နိုင်။ ယင်းပဋိသန္ဓေနာမ်တရားစု၏ အာရုံမှာ ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံ သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံဖြစ်ရာ ယင်းအာရုံမှာ အာရုံ (၆)ပါး ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်၏။ အကယ်၍ ကံအာရုံဖြစ်လျှင် ယင်းကံအာရုံမှာ လူသားများအတွက် ကုသိုလ်စေတနာပင် ဖြစ်၍ ယင်းကုသိုလ်စေတနာမှာ ဓမ္မာယတနပင် ဖြစ်၏။ ယင်းဓမ္မာယတနကို ကွက်၍ ရှုလိုပါက အမှတ် (၂)အာရုံတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောင်းရှုပါ -

၂။ ကံ-အာရုံ = ဓမ္မာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။

ကံ-အာရုံ = ဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿ က အကျိုးတရား။

သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန — ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်ဖက်စေတသိက်- များမှာ သောမနဿတိဟိတ်ပဋိသန္ဓေဖြစ်လျှင် (၃၃) ရှိကြ၏။ ယင်းတို့တွင် ဖဿလည်း ပါဝင်၏။ ပဋိသန္ဓေမနောသမ္ပဿတည်း။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်- စိတ်မှာ မနာယတနတည်း။ တစ်ဖန် စေတသိက် (၃၃)တွင် အကျိုးဖဿကို နှုတ်ပါက စေတသိက် (၃၂)တို့ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းစေတသိက်တို့ကား ဓမ္မာ- ယတနတရားစုတို့တည်း။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတနတည်း။ အရာရာတိုင်းတွင် နည်းတူ မှတ်ပါ။ ဘဝင်မနောသမ္ပဿ၊ စုတိမနောသမ္ပဿတို့ကိုလည်း ပဋိ- သန္ဓေမနောသမ္ပဿကို နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿ (ရှုပါရုံလိုင်း)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတနဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနော- သမ္ပဿ ဖြစ်၏။

ဟဒယဝတ္ထုဓမ္မာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနော- သမ္ပဿက အကျိုးတရား။

၂။ ရူပါယတန = ရူပါရုံ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။

ရူပါယတန = ရူပါရုံက အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

၃။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတန ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။

ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတနက အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၉) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿ ဖြစ်၏။

သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၉)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿက အကျိုးတရား။

[မှတ်ချက် - စာသားကျဉ်းစေရန်အတွက် အထက်ပါ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿကို အောက်ပါအတိုင်း တစ်နည်းထပ်မံ၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ အကျဉ်းပင်ဖြစ်သော်လည်း ရှုကွက်ကို ရှုရာ၌ အထက်ပါအတိုင်း ရှုပွားသိမ်းဆည်းပါ။ စက္ခုသမ္ပဿစသည်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်သားပါ။]

ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံလှိုင်း)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန (= ရူပါရုံ) . . .

၃။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၉) . . .

စက္ခုသမ္ပဿ = စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ပဿ

၁။ စက္ခာယတန (= စက္ခုဝတ္ထု) . . .

၂။ ရူပါယတန (= ရူပါရုံ) . . .

၁၁၀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၃။ စက္ခုဝိညာဏ်မနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၆) . . .

သမ္ပဒိဋ္ဌိစိုင်းမနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံလိုင်း)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန . . .

၃။ သမ္ပဒိဋ္ဌိစိုင်းမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၉) . . .

သန္တိရုဏမနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံလိုင်း)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန . . .

၃။ သန္တိရုဏမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၉/၁၀) . . .

ဝုဠောမနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံလိုင်း)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန . . .

၃။ ဝုဠောမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၁၀) . . .

ပထမဇောမနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံလိုင်း-ကုသိုလ်ဇော)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန . . .

၃။ ပထမဇောမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၃၂) . . .

[ဒုတိယဇောစသော ကြွင်းကျန်သော ဇောတို့၌လည်းကောင်း၊ ကြွင်း-
ကျန်သော ကုသိုလ်ဇောဝီထိတို့၌လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ဇောဝီထိတို့၌-
လည်းကောင်း နည်းမှီး၍ ရှုပွားသိမ်းဆည်းပါ။ ဇော (၇)ကြိမ်လုံး စေ့အောင်
သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။]

ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံလှိုင်း)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန . . .

၃။ တဒါရုံမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၃၂) . . .

[ကြွင်းကျန်သော မဟာဝိပါက်တဒါရုံ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်တဒါရုံ၊
အကုသလဝိပါက်တဒါရုံတို့ ကျရာ၌လည်း ထိုက်သလို နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ သမ္ပ-
ယုတ် ဓမ္မာယတန၌သာ စေတသိက်အရေအတွက် အပြောင်းအလဲ ရှိပေ-
သည်။]

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (ရူပါရုံအာရုံ)

၁။ ဟဒယဝတ္ထု = ဓမ္မာယတန . . .

၂။ ရူပါယတန . . .

၃။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းမနာယတန . . .

၄။ သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတန (= ၁၀) . . .

မှတ်ချက် - ဤရူပါရုံလှိုင်း၌ ရှေးနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင်
ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကုသိုလ်ဇောဝီထိ အကုသိုလ်ဇောဝီထိများကို
ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ သန္တိရဏ ဇော တဒါရုံတို့၌ ဇယားများတွင်
ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း စေတသိက်အရေအတွက် အပြောင်းအလဲ
ရှိသည် ဖြစ်သဖြင့် သမ္ပယုတ်ဓမ္မာယတနအရ ဖဿမှကြွင်းသော စေတသိက်

အားလုံးကို ထိုက်သလို ကောက်ယူပါ။ သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြုသည့် သောတဒ္ဓါရဝီထိ မနောဒ္ဓါရဝီထိစသည်တို့၌လည်း ရူပါယတနနေရာတွင် သဒ္ဓါယတန = သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့သာလျှင် အပြောင်းအလဲရှိသည်။ နည်းမှီး၍ ရှုလေ။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းတည်းဟူသော အာဝဇ္ဇန်းနှင့် ဝုဋ္ဌော ဇောတို့မှာ ဝိပါကဝဋ်တွင် မပါဝင်သော်လည်း ပရမတ္ထဓာတ်သားများကို မကြွင်းမကျန် စေလိုသော ဦးတည်ချက်ဖြင့်သာ ရောနှော၍ ရှုခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ (ပဉ္စဒ္ဓါရဝီထိအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော) တဒါရုံဝိပါက နာမ်ခန္ဓာတို့မှာ ရှေးကပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း မပါဘဲ ယင်းတို့ချည်းသက်သက် ဖြစ်နိုင်သည့်စွမ်းအား မရှိကြပေ။ မနောဒ္ဓါရဝီထိအတွင်း၌ တည်ရှိသော တဒါရုံ ဖြစ်လျှင်လည်း မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း မပါဘဲ ဖြစ်နိုင်သည့် စွမ်းအား မရှိပေ။ တစ်ဖန် တဒါရုံများမှာ ဇော၏နောက်၌သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိကြသဖြင့် ဇော မပါဘဲ တဒါရုံကျရိုးဓမ္မတာ မရှိပေ။ ဇောမှာလည်း ပဉ္စဒ္ဓါရဝီထိ၌ ဝုဋ္ဌော မပါဘဲ၊ မနောဒ္ဓါရဝီထိ၌ မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း မပါဘဲ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သန္တီရဏ တဒါရုံ ဝိပါကနာမ်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြပါက အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌော ဇောတို့မှာ ရောနှောလျက် ပါဝင်ရိုး ဓမ္မတာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဝိပါကနာမ်တရားတို့ကို ရှုသောအခါ ပရမတ္ထတရားသားများကို မကြွင်းမကျန်စေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌော ဇောတို့ကိုလည်း ရောနှော၍ ရှုပါက အပြစ်မဖြစ်နိုင်ဟူသာ မှတ်သားပါ။ ဝိပဿနာနယ်၌ ယနုပ္ပါရေ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်ရောက်မှ အထူး အရေးပါလှပေသည်။

ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

= ပဿဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝေဒနာ ဖြစ်၏။

**တတ္ထ ကတမာ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ၊ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ
သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ
ဝေဒနာ ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ၊ အယံ ဂုစ္စတိ
ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ။** (အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၃။)

၁။ **စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - စက္ခုသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊

၂။ **သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - သောတသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော
ဝေဒနာ၊

၃။ **ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - ဃာနသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊

၄။ **ဇိဝှိသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - ဇိဝှိသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊

၅။ **ကာယသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - ကာယသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော
ဝေဒနာ၊

၆။ **မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ** - မနောသမ္ပဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာ၊
ဤသို့လျှင် ဖဿ (၆)မျိုးကြောင့် ဝေဒနာ (၆)မျိုး ဖြစ်၏။

ဤအရာဝယ် အသင်သူတော်ကောင်းသည် စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ
စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ စသည်တို့ကို သိထားသင့်ပေသည်။

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ + စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ

**စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ။ ပ ။ အတ္တိ ကုသလော၊ အတ္တိ အကုသလော၊
အတ္တိ အဗျာကတော။** (အဘိ၊ ၂၊ ၁၆။)

**စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာကုန္တော အတ္တိ ကုသလော၊ အတ္တိ အကု-
သလော၊ အတ္တိ အဗျာကတော။** (အဘိ၊ ၂၊ ၂၅။)

စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ။ ပ ။ မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာတိ ဧတံ
“စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ အတ္တိ ကုသလော၊ အတ္တိ အကုသလော၊ အတ္တိ

၁၁၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

အဗျာကတာ”တိ ဧဝံ ဝိဘင်္ဂေ အာဂတတ္တာ စက္ခုဒွါရာဒီသု ပဝတ္တာနံ ကုသ-
လာကုသလာဗျာကတဝေဒနာနံ “သာရိပုတ္တော၊ မန္တာကိပုတ္တော”တိ ဧဝမာ-
ဒီသု မာတိတော နာမံ ဝိယ မာတိသဒိသဝတ္ထုတော နာမံ။ ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ
စက္ခုသမ္ပဿဟေတု ဇာတာ ဝေဒနာ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာတိ။ ဧသ
နယော သဗ္ဗတ္ထ။ (မဒ္ဒါ ၁၂၂၅။ သံသ္မ ၂၁၅။)

**စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာက္ခန္ဓော အတ္ထိ ကုသလောတိ ကာမာ-
ဝစရအဋ္ဌကုသလစိတ္တဝသေန ဝေဒိတဗျော၊ အတ္ထိ အကုသလောတိ ဒွါဒသ-
အကုသလစိတ္တဝသေန ဝေဒိတဗျော၊ အတ္ထိ အဗျာကဇောတိ တိဿော
မနောဓာတုယော၊ တိဿော အဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတုယော၊ အဋ္ဌ
မဟာဝိပါကာနိ၊ ဒသ ကာမာဝစရကိရိယာတိ စတုဝိသတိယာ စိတ္တာနံ ဝသေ-
န ဝေဒိတဗျော။**

တတ္ထ အဋ္ဌ ကုသလာနိ ဒွါဒသ အကုသလာနိ စ ဇနဝသေန လဗ္ဘန္တိ၊
ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနဝသေန လဗ္ဘတိ။ ခွေ ဝိပါကမနောဓာတုယော
သမ္ပဋိစ္ဆနဝသေန၊ တိဿော ဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတုယော သန္တိရဏ-
တဒါရမ္ပဏဝသေန၊ ကိရိယာဟေတုကမနောဝိညာဏဓာတု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဝသေန၊
အဋ္ဌ မဟာဝိပါကစိတ္တာနိ တဒါရမ္ပဏဝသေန၊ နဝ ကိရိယစိတ္တာနိ ဇန-
ဝသေန လဗ္ဘန္တိ။ သောတယာနဇိဝါကာယဒွါရေသုပိ ဧသေဝ နယော။

(အဘိဋ္ဌ ၂၃၆။)

စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတန္တိ စက္ခုသမ္ပဿ မူလပစ္စယံ
ကတွာ ဥပ္ပန္နာ သမ္ပဋိစ္ဆနသန္တိရဏဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဇနဝေဒနာ။ စက္ခုဝိညာဏ-
သမ္ပယုတ္တယ ပန ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ သောတဒွါရာဒိဝေဒနာပစ္စယာဒီသုပိ
ဧသေဝ နယော။ (သံသ္မ ၃၇။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီ - စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်
ယှဉ်သော စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော —

- ၁။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း
- ၂။ စက္ခုဝိညာဏ်
- ၃။ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း
- ၄။ သန္တိရဏ
- ၅။ ဝုဋ္ဌော
- ၆။ (က) ကာမာဝစရကုသိုလ်ဇော
- (ခ) အကုသိုလ်ဇော
- (ဂ) ကာမာဝစရကြိယာဇော
- ၇။ တဒါရုံ -

ဤကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ = ဝိပါက်ကြိယာတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာဟူသမျှသည် **စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ+စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ** မည်ပေသည်။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ+သောတသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။

ကိရိယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနဝသေန လဗ္ဘတိ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၆။)

ဤသို့လျှင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာကိုလည်း စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ အကြောင်းပရိယာယ် တစ်မျိုးဟု မှတ်ပါ။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာမှာ အလျင်ဖြစ်နှင့်၍ ယင်းဝေဒနာနှင့်တကွသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရားစု ချုပ်ပျက်ပြီးပါမှ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စက္ခုသမ္ပဿ ဖြစ်ခွင့် ရရှိ၏။ အကျိုးက အလျင် ဖြစ်၍ အကြောင်းက နောက်မှ ဖြစ်ပေါ်လာနေ၏။ ရှေးဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာအား နောက်မှ ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော စက္ခုသမ္ပဿက ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိ၏။ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းမျိုးသို့ သက်ဝင်နေ၏။ သို့သော် နာမရူပပစ္စယာ သဠာယတနံ ဟူသော အပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း၌ အကြောင်းပစ္စည်းတရားမှာ နာမ်တရားဖြစ်၍ အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားမှာ ရုပ်တရားဖြစ်၏။ ဤ၌ကား

၁၁၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

အကြောင်း-အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့မှာ နာမ်တရားတို့ချည်းသာ ဖြစ်ကြ၏။
ထို့ကြောင့် ပစ္စာဇာတပစ္စည်း၌လည်း အကျိုးမဝင်ပေ။

သို့သော် စက္ခုပသာဒ ထင်ရှားရှိ၍ စက္ခုသမ္မဿ ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ရူပါရုံကို ဆင်ခြင်တတ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဖြစ်နိုင်ခွင့် ရှိ၏။ စက္ခုပသာဒချို့တဲ့၍ စက္ခုသမ္မဿ ဖြစ်ခွင့်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ရူပါရုံကို ဆင်ခြင်တတ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်လည်း ဖြစ်ခွင့် မရှိနိုင်တော့ပေ။ စက္ခုပသာဒချို့တဲ့သူ၏ သန္တာန်၌ စက္ခုဒွါရတစ်ဝီထိလုံး ဖြစ်နိုင်ခွင့် မရှိသောကြောင့်တည်း။ ဤသို့သော အကြောင်းပရိယာယ်အားဖြင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာသည်လည်း စက္ခုသမ္မဿကြောင့် ဖြစ်ရသည်ဟုပင် ဆိုသင့် ဆိုထိုက်လှပေသည် ဟူလို။ သောတသမ္မဿစသည်တို့က ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာအား ကျေးဇူးပြုရာ၌လည်း နည်းတူ မှတ်သားပါ။

ဤရှင်းလင်းချက်များအရ စက္ခုသမ္မဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာမှာ စက္ခုဒွါရဝီထိ တစ်ဝီထိလုံး၌ တည်ရှိသော ဝေဒနာအားလုံးနှင့် ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်အာရုံယူသည့် မနောဒွါရဝီထိ တစ်ဝီထိလုံး၌ ရှိသော ဝေဒနာအားလုံးဟု မှတ်သားပါ။ ယင်းဝေဒနာအားလုံးမှာ စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာပင်တည်း။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် စက္ခုသမ္မဿကြောင့် စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ အသီးအသီး ဖြစ်ပုံကို (နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယား၌ ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း) ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ တစ်တန်းတစ်တန်းလျှင် တစ်ချက်စီ တစ်ချက်စီ အောက်ပါအတိုင်း ရှုပါ။ သောတသမ္မဿကြောင့် သောတသမ္မဿဇာ ဝေဒနာစသည်တို့ ဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ —

- ၁။ စက္ခုသမ္မဿ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္မဿက အကြောင်းတရား၊ စက္ခုသမ္မဿဇာ ဝေဒနာက အကျိုးတရား။

- ၂။ သောတသမ္ဘယ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောတသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
သောတသမ္ဘယက အကြောင်းတရား၊ သောတသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ-
က အကျိုးတရား။
- ၃။ ဃာနသမ္ဘယ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဃာနသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ဃာနသမ္ဘယက အကြောင်းတရား၊ ဃာနသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာက
အကျိုးတရား။
- ၄။ ဇိဝှိသမ္ဘယ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇိဝှိသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ဇိဝှိသမ္ဘယက အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာက အကျိုး-
တရား။
- ၅။ ကာယသမ္ဘယ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာယသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
ကာယသမ္ဘယက အကြောင်းတရား၊ ကာယသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာက
အကျိုးတရား။
- ၆။ မနောသမ္ဘယ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် မနောသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်၏။
မနောသမ္ဘယက အကြောင်းတရား၊ မနောသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာက
အကျိုးတရား။

မနောသမ္ဘယဟူသည်

**မနောသမ္ဘယဇာတိ ဘဝင်္ဂသဟဇာတော သမ္ဘယော၊ ဇေတိတန္တိ
သဟာဝဇ္ဇနဝေဒနာယ ဇေနဝေဒနာ၊ ဘဝင်္ဂသမ္ဘယုတ္တာယ ပန ဝတ္ထုပ္ပမေဝ
နန္တိ၊** (သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများနှင့်အညီ မနောဒွါရဝီထိများ၏ ရှေး၌
တည်ရှိသော ဘဝင်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿမှာ မနောသမ္ဘယတည်း။ မနောဒွါရ
ဝီထိ၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ ဇော၊ (တဒါရုံ)တို့နှင့်
ယှဉ်သော ဝေဒနာမှာ မနောသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာတည်း။ ဘဝင်နှင့်ယှဉ်သော
ဝေဒနာသည်လည်း မနောသမ္ဘယဇာ ဝေဒနာပင်တည်း။ ရှေးရှေးသော
ဘဝင်မနောသမ္ဘယကြောင့် နောက်နောက်သော ဘဝင်မနောသမ္ဘယဇာ

၁၁၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဝေဒနာလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ သဟဇာတဘဝင်မနောသမ္ပဿကြောင့် သဟဇာတဘဝင်မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာလည်း ဖြစ်နိုင်၏ဟု မှတ်သားပါ။ မနောဒွါရဝီထိများမှာ အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြုနိုင်ကြသဖြင့် အာရုံ (၆)မျိုးလုံး၌ ထိုက်သလို ရှုပါ။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွသော ဘဝင်နှင့် ယှဉ်သော ဖဿကိုလည်း မနောသမ္ပဿဟု တစ်နည်းဖွင့်ဆိုလျက် ရှိ၏။ (သံ၊ ၅၊ ၃၊ ၅။) ယင်းမနောသမ္ပဿကြောင့်လည်း ဇော၊ (တဒါရုံ)တို့နှင့် ယှဉ်သော မနောသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာများသည် ဖြစ်ကြသည်သာတည်း။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ

= ဝေဒနာ ပြစ်ခြင်းကြောင့် တဏှာ ပြစ်၏။

တဏှာ (၆) မျိုး — ဝေဒနာ (၆)မျိုးကြောင့် ဖြစ်သော တဏှာမှာ ရူပတဏှာ သဒ္ဓတဏှာ ဂန္ဓတဏှာ ရသတဏှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဓမ္မတဏှာဟု (၆)မျိုး ပြား၏။ (အဘိ၊ ၂၊ ၁၄၃။)

ထိုတဏှာတို့တွင် တစ်မျိုးတစ်မျိုးသော တဏှာသည် ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာဟု သုံးမျိုးစီ ပြား၏။ မှန်ပေသည် — ရူပတဏှာသည်ပင်လျှင် အကြင်အခါ၌ စက္ခုဒွါရဝယ် ထင်ခြင်းသို့ ရောက်ရှိလာသော ရူပါရုံကို ကာမဿာဒ = ဝတ္ထုကာမကို လွန်စွာ သာယာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် လွန်စွာ သာယာလျက် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ကာမတဏှာ မည်၏။

အကြင်အခါ၌ကား ထိုရူပါရုံသည်ပင်လျှင် မြဲ၏ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှားရှိ၏ဟု ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ထိုအခါ၌ ဘဝတဏှာ မည်၏။ မှန်ပေသည် သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော ရာဂကို ဘဝတဏှာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

တစ်ဖန် အကြင်အခါ၌ ထိုရူပါရုံသည်ပင်လျှင် သေလျှင်ပြတ်၏ ပျက်စီး၏ဟု ဤသို့ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏။ ထိုအခါ၌ ယင်း ရူပတဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။ မှန်ပေသည် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ရာဂကို ဝိဘဝတဏှာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ သဒ္ဓတဏှာ စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း မှတ်ပါ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၀-၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၀၂။)

ဘဝတဏှာ — ရူပါရုံကိုဖြစ်စေ၊ သဒ္ဓါရုံစသော အာရုံကိုဖြစ်စေ အတ္တဟု စွဲယူ၍ ထိုအတ္တသည် - “မြဲ၏”ဟု ယူတတ်သော ဒိဋ္ဌိကို = သဿတဒိဋ္ဌိကို ဘဝဟု ခေါ်၏။ ထိုဘဝနှင့် အတူတကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဘဝတဏှာ မည်၏။ (ဘဝတီတိ ဘဝေါ။ ဘဝေါတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဘဝဒိဋ္ဌိ။ ဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဘဝတဏှာ။)

ဝိဘဝတဏှာ — န ဘဝတီတိ ဝိဘဝေါ။ ဝိဘဝေါတိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ ဝိဘဝဒိဋ္ဌိ။ ဝိဘဝေန သဟဂတာ တဏှာ ဝိဘဝတဏှာ။ — အာရုံ (၆)ပါး တစ်ပါးပါးကို အတ္တဟု စွဲယူ၍ ထိုအတ္တသည် အမြဲ မဖြစ်၊ သေလျှင် ပြတ်၏-ဟု ယူတတ်သော ဒိဋ္ဌိကို = ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို ဝိဘဝဟု ခေါ်၏။ ထိုဝိဘဝနှင့် အတူတကွဖြစ်သော တဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။

ယဇ္ဇာ ငါတိအာဒိနာ န ကေဝလံ ဝိပါကသုခဝေဒနာ ဧဝံ တိဿောပိ ပန ဝေဒနာ ဝိပါကာ ဝိသေသေန တဏှာယ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ အဝိသေသေန ဣတရာ စာတိ ဒဿေတိ။ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၂၀။)

ကမ္မဖလာဘိပတ္တနာဝသေန သတ္တာ ကမ္မာနိပိ အာယူဟန္တိတိ သာတိ-သယံ တဏှာယ ဝိပါကဝေဒနာ ဥပနိဿယော၊ န တထာ ဣတရာတိ အာဟ “ဝိပါကာ ဝိသေသေန ၊ ပ ၊ အဝိသေသေန ဣတရာ စာ”တိ၊ ဣတရာတိ အဝိပါကာတိ အတ္ထော။ (အနုဋီ၊ ၂၊ ၁၃၂။)

ကံ၏ အကျိုးတရားကို အလွန် လိုလားတောင့်တသော ပတ္တနာ၏ အစွမ်းဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် ကံတို့ကိုလည်း ပြုစုပျိုးထောင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဒွါရဝီရိယသော ထိုထိုဝီရိယများ၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစိုင်း သန္တိရဏ တဒါရုံတို့နှင့် ယှဉ်သော ဝိပါက်ဝေဒနာတို့ကသာ လောဘမူစိတ္တပြုဒ်များတွင် ပါဝင်သော တဏှာ = လောဘအား အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ထူးထူးကဲကဲ ကျေးဇူးပြု၍ အာဝဇ္ဇန်း ဝုဋ္ဌော ဇောဝေဒနာတို့က သာမညအားဖြင့်သာ ဥပနိဿယပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု အထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာ ကျမ်းဂန်တို့က ဖွင့်ဆိုထားကြ၏။

ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုထားသဖြင့် အကြောင်းဝေဒနာနှင့် အကျိုးတဏှာတို့မှာ ဝီရိယဝီရိယအစဉ်တစ်ခုအတွင်း၌လည်း ဖြစ်နိုင်၍ ဝီရိယဝီရိယအစဉ် ခြားလျက်လည်း ဖြစ်နိုင်၏ဟု မှတ်ပါ။ သို့အတွက် အကြောင်းတရားဘက်တွင် တည်ရှိသော စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာအရ စက္ခုဒွါရဝီရိယအတွင်း၌ စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာနှင့် ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်အာရုံယူသည့် မနောဒွါရဝီရိယများအတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီးနှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာများကိုပင် ရူပါရုံကို တပ်မက်တွယ်တာသည့် ရူပတဏှာ၏ အကြောင်းတရားအဖြစ် ထိုက်သလို အရကောက်ယူပါ။ သဒ္ဓတဏှာစသည်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

အကြောင်းတရားဘက်၌ ဝိပါက်ဝေဒနာကိုသာ ပဓာန ကောက်ယူရသဖြင့် အကြောင်းဝေဒနာနှင့် အကျိုးတဏှာတို့မှာ များသောအားဖြင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ မဖြစ်ဘဲ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုသော်လည်းကောင်း၊ များစွာသော်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယပေါင်းများစွာသော်လည်းကောင်း ဝေးကွာမှု ကွာခြားမှု ရှိကောင်းရှိနိုင်မည်ကို သတိပြုပါ။

အနာဂတ်ဝဋ္ဋကထာ

ဤအပိုင်းကား ဝဋ္ဋကထာ = သံသရာဝဋ်လည်ပတ်ပုံကို ပြဆိုရာအပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် အနာဂတ်ဘဝ တစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော စီမံကိန်းများနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော အပိုင်းဖြစ်သည်။ သို့အတွက် အနာဂတ်ဘဝသစ် တစ်ခုခု- အတွက် ရည်ရော်မျှော်မှန်း၍ ဖြစ်ပေါ် ခံစားနေရသော ဝေဒနာကြောင့် အနာဂတ်ဘဝသစ်ခန္ဓာ ဘဝသစ်အာရုံကို တွယ်တာတပ်မက်သည့် တဏှာ ဖြစ်ပုံကိုသာ ပဓာနထား၍ ရှုပါ။ ဤတဏှာနှင့်တကွ နောက်တွင် ဆက်လက် ဖော်ပြမည့် ဥပါဒါန် ကမ္မဘဝတို့မှာ နိဗ္ဗာန်မရမီ စပ်ကြားကာလ၌ ရရှိနိုင်မည့် အနာဂတ်ဘဝ တစ်ခုခုကို ရည်မျှော်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသော ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်းတရားပိုင်းသာ ဖြစ်ကြသည်။ သို့အတွက် အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏ အနာဂတ် ဘဝအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော (အဝိဇ္ဇာ) တဏှာ ဥပါဒါန် (သင်္ခါရ) ကံတို့ကိုသာ ပဓာနထား၍ ရှုပါ။

ရှုကွက်ပုံခံအချို့

- ၁။ စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရူပတဏှာ ဖြစ်၏။
စက္ခုသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ရူပတဏှာက အကျိုး-
တရား။
- ၂။ သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓတဏှာ ဖြစ်၏။
သောတသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ သဒ္ဓတဏှာက
အကျိုးတရား။
- ၃။ ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဂန္ဓတဏှာ ဖြစ်၏။
ဃာနသမ္ပဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ဂန္ဓတဏှာက အကျိုး-
တရား။

၁၂၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၄။ ဇိဝှိသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ရသတဏှာ ဖြစ်၏။
ဇိဝှိသမ္မဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ရသတဏှာက အကျိုး-
တရား။

၅။ ကာယသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဖောဠဗ္ဗတဏှာ ဖြစ်၏။
ကာယသမ္မဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ဖောဠဗ္ဗတဏှာက
အကျိုးတရား။

၆။ မနောသမ္မဿဇာ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဓမ္မတဏှာ ဖြစ်၏။
မနောသမ္မဿဇာ ဝေဒနာက အကြောင်းတရား၊ ဓမ္မတဏှာက အကျိုး
တရား။

ဓမ္မတဏှာ - ဓမ္မတဏှာဟူသည် အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊
အတွေ့အထိ - ဟူသော အာရုံ (၅)ပါးမှ ကြွင်းသော စိတ်စေတသိက် ရုပ်-
တရားတို့နှင့် ပညတ်အာရုံ အမျိုးမျိုးအပေါ်တွင် တွယ်တာတပ်မက်သည့်
တဏှာတည်း။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့် ဇယား
အတန်းများဝယ် တစ်တန်းတစ်တန်း၌ အနည်းဆုံး တစ်ချက်စီ ရှုပါ။ ဒွါရ
(၆)ပါးလုံး၌ ထိုက်သလို ရှုပါ။

ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ကား

ဝေဒနာပစ္စယာ စာပိ၊ ယသ္မာ နာနုသယံ ဝိနာ၊

ဟောတိ တသ္မာ န သာ ဟောတိ၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဝုသီမတော၊

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၀၃။)

စ - ဆက်၍ ဆိုဦးအံ့။ **ယသ္မာ** - အကြင်အကြောင်းကြောင့်။ **ဝေဒနာ-
ပစ္စယာ** - ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိသည်။ **သမာနာပိ**
- ဖြစ်ပါသော်လည်း။ **အနုသယံ** - အရိယမဂ်တရားဖြင့် မပယ်ရှားရသေးသည့်
အတွက် အငုပ်ဓာတ်အနေ ကိန်းဝပ်တည်နေသည့် အနုသယဝေဒနာကို။

ဝိနာ - ကြဉ်ဖယ်ထား၍။ **တဏှာ** - ထိုထိုဘဝ ထိုထိုအာရုံကို တွယ်တာ တပ်မက်တတ်သည့် တဏှာတရားသည်။ **န ဟောတိ** - ပရိယုဋ္ဌာန အနေအားဖြင့် စိတ်အစဉ်ဝယ် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်။ **တသ္မာ** - ထိုကြောင့်။ **ဝုသီမတော** - ကျင့်သုံးအပ်ပြီးသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယတည်းဟူသော မွန်မြတ်သော အကျင့်ရှိသော။ **ဗြာဟ္မဏဿ** - မကောင်းမှု အကုသိုလ် များထိုထိုကို မျှောအပ်ပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်၏ သန္တာန်၌။ **သာ** - ထိုတဏှာသည်။ **န ဟောတိ** - ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အနေ ထင်ရှား မဖြစ်နိုင်တော့ပေ။

“ဝေဒနာဟူသော အကြောင်းရှိတိုင်း တဏှာဖြစ်တမ်း” ဟု ဆိုလျှင် “ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌လည်း ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ ဖြစ်သည်” ဟု မှတ်ရတော့မည်လောဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် — ဝေဒနာပစ္စယာ စာပိ - စသော အထက်ပါဂါထာကို အဋ္ဌကထာများက မိန့်ဆိုတော်မူကြခြင်း ဖြစ်၏။ — ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ရာ၌ ခန္ဓာအစဉ်ဝယ် အနုသယဓာတ် အဖြစ်ဖြင့် ကိန်းဝပ်တည်နေသော တဏှာရှိသူ၏ သန္တာန်၌သာ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင်အနေအားဖြင့် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ပရိယုဋ္ဌာနတဏှာ ဖြစ်နိုင်၏။ နဂိုမူလက အနုသယတဏှာကုန်ပြီးသော အရိယမဂ္ဂဘာဝနာတည်းဟူသော အလွန် မွန်မြတ်သော ကျင့်စဉ်ကို ကျင့်သုံးပြီးသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ကား ဝေဒနာကြောင့် တဏှာ မဖြစ်နိုင်ပါ ဟူလို။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၀၃။)

တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ

= တဏှာဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါဒါနံ ဖြစ်၏။

ဥပါဒါနံ — ကာမုပါဒါနံ၊ ဒိဋ္ဌုပါဒါနံ၊ သီလဗ္ဗတုပါဒါနံ၊ အတ္တဝါဒုပါဒါနံ-ဟု ဥပါဒါနံ (၄)မျိုး ရှိ၏။

- ၁။ **ကာမုပါဒါန်** — အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတည်းဟူသော ကာမဝတ္ထု၌ တွယ်တာတပ်မက်တတ်သော တဏှာသည် ကာမတဏှာမည်၏။ ရှေးရှေးသော ကာမတဏှာက အားကြီးသော မှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသဖြင့် မြဲမြံ ခိုင်ခံ့သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလာသော နောက်နောက်သော ကာမတဏှာသည် ကာမုပါဒါန် မည်၏။
- ၂။ **ဒိဋ္ဌပါဒါန်** — သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့မှ တစ်ပါးသော နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိစသော ကံ-ကံ၏အကျိုး-တရား မရှိဟု အမှားမှား အယွင်းယွင်း စွဲယူတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒမှန်သမျှ၌ ပြင်းပြင်းထန်ထန် စွဲလမ်းသော စွဲမြဲစွာယူသော နောက်နောက်သော ဒိဋ္ဌိသည် ဒိဋ္ဌပါဒါန် မည်၏။
- ၃။ **သီလဗ္ဗတုပါဒါန်** — နွားအကျင့် နွားအလေ့ ခွေးအကျင့် ခွေးအလေ့ စသည်ကို ပြုကျင့်ခြင်းဖြင့် ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်နိုင်၏၊ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်နိုင်၏ဟု မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သော စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် မည်၏။
- ၄။ **အတ္တဝါဒုပါဒါန်** — အတ္တသည် ရှိ၏ (= အသက်ကောင် လိပ်ပြာကောင် ဝိညာဏ်ကောင် အတ္တကောင်သည် ရှိ၏) - ဤသို့စသည်ဖြင့် အတ္တကို ပြောဆိုကြောင်း မိစ္ဆာအယူဝါဒ၌ စွဲမြဲစွာ ယူတတ်သော အယူသည် = ဒိဋ္ဌိသည် အတ္တဝါဒုပါဒါန် မည်၏။ တရားကိုယ်မှာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စေတသိက်ပင် ဖြစ်သည်။ ဖန်ဆင်းရှင် = ပရမတ္ထ = ပရမအတ္တ ရှိ၏။ အဖန်ဆင်းခံရသော ဇီဝအတ္တ ရှိ၏ဟု စွဲယူသော အယူဝါဒများတည်း။ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ငါးပါးလုံးကိုသော်လည်းကောင်း အတ္တဟု စွဲယူတတ်ကြသည်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်၏။ အတ္တဒိဋ္ဌိဟုလည်း ခေါ်၏။

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤအပိုင်း၌ အထူးသဖြင့် အနာဂတ် ဘဝအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကိလေသဝဋ်တို့တွင် အကျိုးဝင်သော တဏှာကြောင့် ဥပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အသင် သူတော်ကောင်းသည် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို ရလိုကြောင်း ရည်ရွယ်၍ ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၌ ရရှိမည့် သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစုကို တွယ်တာတပ်မက်မှု ကာမတဏှာ အရင်းခံလျက် ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို = ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်မှု ကာမတဏှာကို အရင်းခံလျက် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို စွဲလမ်းနေမှု ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါရှုကွက်ကို ရှုရန် ဖြစ်သည်။

၁။ ကာမတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာမုပါဒါန် ဖြစ်၏။

ကာမတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ကာမုပါဒါန်က အကျိုးတရား။

တစ်နည်း - ဓမ္မကထိကနတ်သား ထင်ရှား ဧကန် အမှန်ရှိ၏ဟု စွဲယူမှုကား သက္ကာယဒိဋ္ဌိ တစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည်။ အချို့အရာ၌ လောကသမညာ အတ္တစွဲ = လောကဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းအတိုင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနေသော အတ္တစွဲဟုလည်း ခေါ်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ တစ်မျိုးပင်တည်း။ ယင်းသက္ကာယဒိဋ္ဌိ၌ အခြေစိုက်လျက် ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်သော ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ = အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော ဘဝတဏှာဖြစ်လျှင် ယင်းဘဝတဏှာကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်ပုံကို သို့မဟုတ် ဒိဋ္ဌုပါဒါန်ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အောက်ပါအတိုင်း ရှုပါ။

၂။ ဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်၏။

ဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်က အကျိုးတရား။

သို့မဟုတ် —

၁၂၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဘဝတဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်၏။

ဘဝတဏှာက အကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါန်က အကျိုးတရား။

ခွဲ၍ရှုပုံ တစ်မျိုး - ရှုကွက်ပုံခံ

(က) ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၌ ရရှိမည့် ရူပါရုံကိုပင် လွန်စွာ သာယာလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရူပတဏှာသည် ကာမတဏှာ မည်၏။

(ခ) ထိုရူပါရုံကိုပင် “မြဲ၏၊ အခါခပ်သိမ်း ထင်ရှား တည်ရှိ၏”ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော ရူပတဏှာသည် ဘဝတဏှာ မည်၏။

(ဂ) ထိုရူပါရုံကိုပင် “သေလျှင် ပြတ်၏၊ ပျက်စီး၏”ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော ရူပတဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။

ဤသို့လျှင် ရူပတဏှာသည် ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ ဟု သုံးမျိုးပြား၏။ သဒ္ဓတဏှာ ။ ပ ။ ဓမ္မတဏှာ အသီးအသီးသည်လည်း အလားတူပင် သုံးမျိုးစီ ပြား၏။

၁။ ရူပ - (ကာမ)တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကာမုပါဒါန် ဖြစ်၏။

ရူပ - (ကာမ)တဏှာက အကြောင်းတရား၊ ကာမုပါဒါန်က အကျိုးတရား။

၂။ ရူပ - (ဘဝ)တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်၏။ (သဿတဒိဋ္ဌိ)

ရူပ - (ဘဝ)တဏှာက အကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါန်က အကျိုးတရား

၃။ ရူပ - (ဝိဘဝ)တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌပါဒါန် ဖြစ်၏။ (ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ)

ရူပ - (ဝိဘဝ)တဏှာက အကြောင်းတရား၊ ဒိဋ္ဌပါဒါန်က အကျိုးတရား။

တစ်နည်း - တစ်နည်းအားဖြင့်ကား သဿတဝါဒနှင့် တွဲနေသော ဘဝတဏှာ၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒနှင့် တွဲနေသော ဝိဘဝတဏှာတို့မှာ အတ္တဝါဒအပေါ်

အခြေတည်၍ = ထိုရူပါရုံစသည်ကိုပင် အတ္တဟု စွဲယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော တဏှာများပင် ဖြစ်ကြသဖြင့် အောက်ပါအတိုင်းလည်း ရှုနိုင်သည်။

၁။ ရူပ - (ဘဝ)တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်၏။
 ရူပ - (ဘဝ)တဏှာက အကြောင်းတရား၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်က အကျိုး-
 တရား။

၂။ ရူပ - (ဝိဘဝ)တဏှာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အတ္တဝါဒုပါဒါန် ဖြစ်၏။
 ရူပ - (ဝိဘဝ)တဏှာက အကြောင်းတရား၊ အတ္တဝါဒုပါဒါန်က အကျိုး-
 တရား။

သဒ္ဓတဏှာ ဂန္ဓတဏှာ ရသတဏှာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတဏှာ ဓမ္မတဏှာတို့၌-
 လည်း နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ အကယ်၍ အသင် သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်-
 ဝယ် သာသနာပြုနိုင်သည့် ရဟန်းဘဝကို လိုလားတောင့်တ၍ ပါရမီမျိုးစေ့ကို
 ထူထောင်နေခဲ့လျှင်လည်း ဤဖော်ပြပါ ဓမ္မကထိကနတ်သား ပုံစံကို နည်းမှီး
 ၍ ရှုပါလေ။ သီလဗ္ဗတုပါဒါန်ကား ဗုဒ္ဓသာဝက တပည့်သူတော်စင်တို့၏
 သန္တာန်၌ အလွန် ဖြစ်ခဲ့ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

တဏှာနှင့် ဥပါဒါန်တို့၏ ဝိထိပုံစံ

	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇)ကြိမ်	တဒါရုံ (၂)ကြိမ်
ရူပ-(ကာမ)တဏှာ	၁၂	၂၀	၁၂/၁၁/၃၄/၃၃
ဥပါဒါန်	၁၂	၂၀	။

ရံခါ ပီတိမပါသော ဇောများ တဒါရုံများလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အနာ-
 ဂတ်ဘဝအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကိလေသဝဋ်အုပ်စုတွင် သေချာစွာ
 စိုက်ရှုပါ။

သတိပြုရန်

ဤဘဝဝယ် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်သို့တိုင်အောင် အသိဉာဏ်ပေါက်ရောက်လျက်ရှိသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ဒိဋ္ဌုပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့ကား အလွန် ဖြစ်ခဲ့ဖွယ်ရာသာ ရှိ၏။ ကာမုပါဒါန်သာ အဖြစ်များဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် တဏှာ-ကြောင့် ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ပုံရှုကွက် တစ်ခုမျှကိုသာ ရှုလျှင်လည်း လုံလောက်-ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

သို့သော် အစမထင် သံသရာတစ်ခွင်၌ သတ္တဝါတစ်ဦး၏ ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်ဝယ် မဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ကိလေသာ၊ မဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ဥပါဒါန်ကား မရှိစကောင်းသည်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် အတိတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို သိမ်းဆည်းသည့်အပိုင်းတွင် ထိုထိုဘဝ၌ ဖြစ်-ခဲ့သည့်အတိုင်း တဏှာကြောင့် ဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုး ဥပါဒါန်အမျိုးမျိုးဖြစ်ပုံကို ဖြစ်-ခဲ့သည့်အတိုင်းသာ သိမ်းဆည်းရှုပွားလေရာသည်။

ဥပါဒါနုပစ္စယာ ဘဝေါ

= ဥပါဒါန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝဖြစ်၏။

ဘဝ — ဘဝသည် (၁) ကမ္မဘဝ, (၂) ဥပပတ္တိဘဝ-ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ကမ္မဘဝကား ဖြစ်ကြောင်းတရားတည်း။ ဥပပတ္တိဘဝကား ဖြစ်မှု = ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်မှုသဘောတရားတည်း။

ဤပစ္စုပ္ပန်တွင် အနာဂတ်ဘဝအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်-နေသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ဖြစ်ကြောင်း ဘဝတည်း၊ ဖြစ်ကြောင်းတရားတည်း။ ထိုကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကြောင့်

ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာလေးပါးနှင့် ကမ္မဇရုပ်များသည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏၊ ဖြစ်မှုဘဝတည်း၊ ဖြစ်မှုသဘောတရားတည်း။

အနာဂတ်၌ ဖြစ်မည့် ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာနှင့် ကမ္မဇရုပ်များတည်းဟူသော ဥပပတ္တိဘဝ ရရှိရေးအတွက် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ပုညာဘိသင်္ခါရ အပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူသော သင်္ခါရ = ကံတို့မှာ ကမ္မဘဝ မည်ပေသည်။ ယင်းကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝတို့၏ (အဝိဇ္ဇာတဏှာ) ဥပါဒါန်ကို အခြေခံ၍ အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ကမ္မဘဝအရ မိမိ၏ အနာဂတ်အတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကုသိုလ်စေတနာဦးဆောင်သည့် ကုသိုလ်နာမ်တရားစုကို ပဓာနထား၍ ရှုပါ။

ဖြစ်ပျက်သည့် အကုသိုလ်စေတနာအုပ်စုနှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်၍ ရှုကြည့်နိုင်ပါသည်။ ဒုစရိုက်အပေါ် တွယ်တာမှု တဏှာကို အကြောင်းခံ၍ ဒုစရိုက်အပေါ် စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန် ဖြစ်ပုံ၊ ယင်းဥပါဒါန်ကို အကြောင်းခံ၍ ဒုစရိုက်ကံများကို လွန်ကျူးမိပုံ = အကုသိုလ်သင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ၊ ယင်း အကုသိုလ်ကံ (ကမ္မဘဝ)ကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် အပါယ်၌ ဥပပတ္တိဘဝဟူသော ခန္ဓာငါးပါးဖြစ်ပုံကိုလည်း ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အောက်ပါကျမ်းဂန် အဆိုအမိန့်များအရ အလွန် ဖြစ်ခဲ့ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။

သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်

ဧဝံ သင်္ခါရေ သဏ္ဌက္ခေတွာ ဌိတဿ ပန ဘိက္ခုဿ ဒသဗလဿ သာသနေ မူလံ ဩတိဏ္ဍံ နာမ ဟောတိ၊ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါ နာမ၊ စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၂။)

ဣမိနာ ပန ဉာဏေန သမန္နာဂတော ဝိပဿကော ဗုဒ္ဓသာသနေ လဒ္ဓသာသော လဒ္ဓပတိဋ္ဌာ နိယတဂတိကော စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၄၀။)

ဤပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်သို့တိုင်အောင် အသိဉာဏ်ပေါက်ရောက်လျက် ရှိသော ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ကောင်း-စွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားလျက် တည်နေသော ယောဂါဝစရဟန်းတော်ကား ကိုယ်တော်အား (၁၀)ပါး၊ ဉာဏ်တော်အား (၁၀)ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ မခွဲနိုင်အောင် အမြစ်တွယ်သွားပြီး ဖြစ်၏။ ထောက်ရာတည်ရာ သက်သာရာကို ရရှိသွားသည် မည်၏။ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းမိ-သောအခါ ကင်္ခါရိတရဏဝိသုဒ္ဓိဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာတော်မှ မခွာနိုင်အောင် သာသနာတော်ဝယ် အမြစ်တွယ်ပြီးဖြစ်တော့သည် ဟူလို။ ယင်းသို့ ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိသဖြင့် သုဂတိဘဝတည်းဟူသော မြဲသော လားရာ ဂတိရှိသော စူဠသောတာပန် မည်ပေသည်။ စူဠသောတာပန်အဆင့်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားပေပြီ ဟူလို။

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ ပစ္စယ-ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိသဖြင့် စူဠသောတာပန် အဆင့်သို့တိုင်အောင် ပေါက်-ရောက်ပြီးသော သူတော်ကောင်းသည် အနာဂတ်ဝဋ္ဋကထာပိုင်းတွင် အပါယ် သံသရာသို့ တစ်ဖန် ပြန်လည် ဆိုက်ရောက်ရေးမှာ အလှမ်းဝေးလျက် ရှိပေ-သည်။ သို့အတွက် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော ကုသိုလ်သင်္ခါရနှင့်သာ အကြောင်း အကျိုး စပ်လျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

အလားတူပင် ဤအဆင့်အထိ ရှုထားပြီးသော ယောဂီသူတော်ကောင်း တစ်ဦးအဖို့ ဒိဋ္ဌပါဒါန် သီလဗ္ဗတုပါဒါန် အတ္တဝါဒုပါဒါန်တို့ကား အလွန် ဖြစ်ခဲ့ဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ ကာမုပါဒါန်ပင် အဖြစ်များဖွယ်ရာ ရှိပေသည်။ အနာဂတ်ရဟန်းဘဝ အနာဂတ်ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝစသည့် အနာဂတ် ဘဝ၌ရှိသော ခန္ဓာငါးပါးကို တွယ်တာမှု အနာဂတ်အာရုံ (၆)ပါးတို့ကို တွယ်-တာမှုတို့ကား ကာမုပါဒါန်ပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းကာမုပါဒါန်ကြောင့် ကမ္မဘဝ ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်ပုံကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ရှုပါ။

လိုရင်းမှတ်သားရန် ရှုကွက်

အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခုအတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ကို ရှုရမည့်အပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် အနာဂတ် ဘဝသစ်အတွက် အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် စွဲစွဲလမ်းလမ်း ပြုစုပျိုးထောင်နေသည့် (အဝိဇ္ဇာ) တဏှာ ဥပါဒါန် (သင်္ခါရ) ကံ - တစ်မျိုးမျိုးကိုသာ အာရုံယူ၍ ရှုပါကလည်း လုံလောက်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အနာဂတ် ဘဝသစ်အတွက် ရည်ရွယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ကံပေါင်းများစွာတို့မှ အမှတ်တရ ကျေကျေနပ်နပ် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော ကံတစ်ခုခုကို ဆိုလိုပေသည်။ ထို့ကြောင့် —

၁။ အနာဂတ် ရဟန်းဘဝ သို့မဟုတ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝဟု အသိမှားမှု သဘောကား အဝိဇ္ဇာ၊

၂။ ယင်းဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်မှု သဘောကား တဏှာ၊

၃။ ယင်းတဏှာကြောင့် ယင်းဘဝကို စိတ်ကပ်ရောက်စွဲနေမှု သဘောကား ဥပါဒါန် = ကာမုပါဒါန်၊

၄။ ယင်းကာမုပါဒါန်ကို အကြောင်းခံ၍ ပြုစုပျိုးထောင်နေသော ဒါနမှု သို့မဟုတ် သီလမှု သို့မဟုတ် ဘာဝနာမှုတို့ကား သင်္ခါရနှင့် -

၅။ ကံ = ကမ္မဘဝတို့ ဖြစ်ကြ၏။ (ကမ္မသတ္တိကို ရည်သည်။)

ယင်းကမ္မဘဝကြောင့် ရရှိမည့် ရဟန်းဘဝ ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား ဥပပတ္တိဘဝတည်း။ အနာဂတ်ဇာတိတည်း။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ ဈာန်ရသူတော်ကောင်းဖြစ်လျှင် မိမိရရှိထားသော ဈာန်တို့တွင် မိမိ ကျေနပ်နှစ်သက်သော ဈာန်ကို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင် သို့မဟုတ် မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်အောင် သို့မဟုတ် ပဏီတဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားများ၍ ထိုဈာန်နှင့် လျော်ညီသော ရသင့်ရထိုက် ရောက်သင့်ရောက်ထိုက်သော ဗြဟ္မာဘဝ ဗြဟ္မာခန္ဓာကို ဆုတောင်းလျက် သို့မဟုတ် စိတ်ညွတ်ကိုင်းလျက် ယင်း အဝိဇ္ဇာ တဏှာ

၁၃၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဥပါဒါန် (ဈာန်) သင်္ခါရ ကံတို့ကြောင့် ရရှိမည့် ဗြဟ္မာဘဝ ဗြဟ္မာခန္ဓာကို နည်းတူ ရှုကြည့်ပါ။ အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ အနာဂတ်သံသရာခရီး- သည် ထင်ရှားရှိနေသေးလျှင် ဗြဟ္မာဘဝ ဗြဟ္မာခန္ဓာဟူသော ဥပပတ္တိဘဝကို တွေ့ရှိမည် ဖြစ်သည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များ၌ တစ်ဦးနှင့် တဦး အဝိဇ္ဇာချင်း တဏှာချင်း ဥပါဒါန်- ချင်း သင်္ခါရ-ကံချင်း မတူညီကြပေ။ အထက်ပါ ရဟန်းဘဝ ဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝပုံစံတို့ကို နည်းမှီး၍ မိမိ ဆုတောင်းထားသည့် စိတ်ညွတ်- ကိုင်းရှိုင်းထားသည့် ရည်မှန်းထားသည့် ပုံစံအတိုင်းသာ ရှုရန် ဖြစ်သည်။

ရှုကွက်ပုံစံအချို့

- ၁။ ကာမုပါဒါန် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကမ္မဘဝ ဖြစ်၏။
ကာမုပါဒါန်က အကြောင်းတရား၊ ကမ္မဘဝက အကျိုးတရား။
- ၂။ ကမ္မဘဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပပတ္တိဘဝ ဖြစ်၏။
ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား၊ ဥပပတ္တိဘဝက အကျိုးတရား။

မနောဒွါရိက ဇောဝိထိဓိတ်အစဉ်

	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇)ကြိမ်	တဒါရုံ (၂)ကြိမ်
၁။ ကာမုပါဒါန်	၁၂	၂၀	၁၂/၃၄
၂။ ကမ္မဘဝ (ကုသိုလ်)	၁၂	၃၄	၃၄/၁၂
၃။ ဥပပတ္တိဘဝ	ယင်းကမ္မဘဝကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အနာဂတ်ခန္ဓာ		

အထက်ပါဇယားတွင် ကမ္မဘဝအရ ကုသိုလ်ကမ္မဘဝကိုသာ ပုံစံအဖြစ် ထုတ်ပြထားပါသည်။ သို့သော် ကာလသုံးပါးလုံး၌ မိမိတို့၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်- အစဉ်တွင် ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဖြစ်ဆဲဖြစ်သည့်အတိုင်း ဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်သည့်- အတိုင်းသာ ကုသိုလ်ကမ္မဘဝ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်ကမ္မဘဝတို့ကို ထိုက်- သလို ရှုပါ။ အကယ်၍ ဈာန်ကမ္မဘဝဖြစ်လျှင် -

- ၁။ ပထမဈာန် ကမ္မဘဝ = ၃၄
၂။ ဒုတိယဈာန် ကမ္မဘဝ = ၃၂
၃။ တတိယဈာန် ကမ္မဘဝ = ၃၁
၄။ စတုတ္ထဈာန် ကမ္မဘဝ = ၃၁
၅။ အရူပဈာန် ကမ္မဘဝ = ၃၁ -

ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။ (စတုတ္ထနည်းတည်း။)

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ

= (ကမ္မ) ဘဝ ပြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ပြစ်၏။

အဓိကိတိ ပနေတ္ထ ကမ္မဘဝေါ ဓမ္မိပေတော၊ သော ဟိ ဇာတိယာ ပစ္စယော န ဥပပတ္တိဘဝေါ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၀။)

ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ - ဟူသော ဤအရာ၌ ဘဝအရ ဇာတိကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအားရှိသော ကမ္မဘဝကိုသာလျှင် အလိုရှိအပ်၏။ မှန်ပေသည် - ထိုကမ္မဘဝသည်သာလျှင် ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းစစ် ဖြစ်၏။ ဥပပတ္တိဘဝသည်ကား ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းစစ် မဟုတ်ပေ။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၀။)

ဥပပတ္တိဘဝုပ္ပတ္တိယေဝ ဇာတိတိ အာဟ “န ဥပပတ္တိအဓိကိ”တိ။

(မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၃၄။)

ဥပပတ္တိဘဝ၏ ဖြစ်ခြင်းသည်ပင် ဇာတိဖြစ်ရကား - “ဥပပတ္တိဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းရင်းစစ် မဟုတ်ပေ”ဟု အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (မဟာဋီ၊ ၂၊ ၃၃၄။)

ထို့ကြောင့် ဇာတိအရ ဥပပတ္တိဘဝအမည်ရသော အနာဂတ်ခန္ဓာငါးပါး

၁၃၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

တို့၏ ရှေ့ဦးအစဖြစ်ခြင်းသဘောကို ကောက်ယူပါ။ ရှေ့ဦးအစဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေခန္ဓာငါးပါးကို ကောက်ယူပါဟု ဆိုလို၏။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဩဒါတကသိုဏ်း စတုတ္ထ-
ဈာန် ကမ္မဘဝကြောင့် အနာဂတ် ဗြဟ္မာဘဝဇာတိကို ရရှိကြောင်းကို ဉာဏ်
ဖြင့် တွေ့မြင်သည် ဖြစ်အံ့၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း-
နိုင်သည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုဗြဟ္မာဘဝဇာတိ ခန္ဓာငါးပါး၌ ယာနပသာဒ ဇိဝှိပသာဒ
ကာယပသာဒဟူသော ပသာဒရုပ် အကြည်ဓာတ်များနှင့် ဘာဝရုပ်တို့ မပါဝင်
ကြသဖြင့် ယာနဒသကကလာပ် ဇိဝှိဒသကကလာပ် ကာယဒသကကလာပ်
ဘာဝဒသကကလာပ်တို့ မရှိမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သိမ်းဆည်း-
ရှုပွားပါ။ သတိပြု၍ ရှုကြည့်ပါလေ။

ရှုကွက်ပုံစံ - အနည်းငယ်

၁။ ကမ္မဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။

ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား၊ ဇာတိက အကျိုးတရား။

မေးမြန်းဖွယ်ရာအချက်

အမေး - ကမ္မဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်ပုံကို အဘယ်-
သို့လျှင် သိရှိနိုင်ပါသနည်း ဟူငြားအံ့ —

အဖြေ - အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှ ပြင်ပ၌ ဖြစ်ကုန်သော အကြောင်းတရား-
တို့၏ တူကုန်သည်၏ အဖြစ်သည် ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း သတ္တဝါတို့၏
ယုတ်ညံ့သည်၏အဖြစ် မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ် ရုပ်အဆင်းလှသည်၏အဖြစ်
ရုပ်အဆင်းမလှသည်၏အဖြစ် အစရှိသော မတူထူးခြား ကွဲပြားမှုကို မြင်တွေ့
ရခြင်းကြောင့် ကမ္မဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းဖြစ်ကြောင်းကို သိရှိ-
နိုင်ပေသည်။ ဖြစ်စေတတ်သော အဖ ဖြစ်စေတတ်သော အမိတို့၏ သုက်-
သွေး၊ အစာအာဟာရအစရှိကုန်သော အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှ ပြင်ပ၌ ဖြစ်ကုန်-
သော အကြောင်းတရားတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏အဖြစ်သည် ထင်ရှား ရှိပါ-

သော်လည်း အမြွှာပူးသတ္တဝါတို့ အချင်းချင်းသော်မှလည်း ယုတ်ညံ့သည်-
၏အဖြစ် မွန်မြတ်သည်၏အဖြစ် အဆင်းလှသည်၏အဖြစ် အဆင်းမလှ-
သည်၏အဖြစ် အစရှိသော ထူးထွေကွဲပြားမှုကို တွေ့ရှိရ၏။

ထိုကဲ့သို့ မတူထူးခြား ကွဲပြားမှုကား အကြောင်းမရှိဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာ-
သည်ကား မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ — အခါခပ်သိမ်းလည်း-
ကောင်း အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း မရှိခြင်းကြောင့်
ဖြစ်၏။ ကမ္မဘဝမှ အခြားတစ်ပါးသော အကြောင်းတရားလည်း မရှိနိုင်။
အကြောင်းမူ — ထိုကမ္မဘဝကြောင့် ဖြစ်ရသော သတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်
၌ ကမ္မဘဝမှ အခြားတစ်ပါးသော အကြောင်းတရား၏ မရှိခြင်းကြောင့်-
တည်း။ ထို့ကြောင့် ထို အယုတ် အမြတ်၊ လှ မလှ စသော ထူးထွေကွဲပြားမှု-
သည် ကမ္မဘဝဟူသော အကြောင်း ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် —
ကံသည် သတ္တဝါတို့၏ အယုတ် အမြတ်၊ လှ မလှ စသည်တို့၏ ထူးသော
အကြောင်းတရားတည်း။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ္တန်၌
ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူ၏။ —

ကမ္မံ သတ္တေ ဝိဘတေ ယဒိဒံ ဟိနပဏိတတာယ။ (မ၊ ၃၊ ၂၄၄။)

= ကံတရားသည် သတ္တဝါတို့ကို ယုတ်ညံ့သူဖြစ်အောင် မြင့်မြတ်သူဖြစ်-
အောင် ခွဲခြားဝေဖန်၏။ (မ၊ ၃၊ ၂၄၄။)

ထို့ကြောင့် ကမ္မဘဝသည် ဇာတိ၏ အကြောင်းတရားဖြစ်ကြောင်းကို
သိရှိနိုင်ပါ၏ ဟူပေ။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၈-၁၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၁၀။)

၁၃၆ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ

= ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။

ရှုကွက်ပုံစံ

၁။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။

ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ဇရာမရဏက အကျိုးတရား။

ဤရှုကွက်ကို သမုတိသစ္စာနယ်မှလည်းကောင်း၊ ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှလည်းကောင်း နှစ်မျိုးခွဲ၍ ရှုနိုင်သည်။ သမုတိသစ္စာနယ်မှ ရှုလိုသော် — တစ်ဘဝ တစ်ခါ ပဋိသန္ဓေတည်နေရမှု ဇာတိကြောင့် အိုမှု = ဇရာ၊ သေမှု = မရဏတို့ ဖြစ်ပုံကို (= နောင်အနာဂတ် ဇာတိ-ဇရာ-မရဏတို့ကို) ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ရှုနိုင်သည်။

ပရမတ္ထသစ္စာနယ်မှ ရှုလိုသော် — (အနာဂတ်) ဘဝတစ်လျှောက် အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော —

၁။ ရုပ်တရား၊

၂။ (က) အာယတနဒွါရအလိုက် ဖြစ်ပေါ်နေသော နာမ်တရား၊

(ခ) ဝိထိမုတ်ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိနာမ်တရား၊

ယင်း ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ —

၁။ ဖြစ်မှု ဥပါဒ်ကား ဇာတိတည်း။

၂။ တည်မှု ဌီကား ဇရာတည်း။

၃။ ပျက်မှု ဘင်ကား မရဏတည်း။

(အနာဂတ်) ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ယင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်-တည်-ပျက်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ —

၁။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။
ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ဇရာမရဏက အကျိုးတရား။
ဤသို့လည်း ရှုနိုင်ပါသည်။ ဤတွင်လည်း ဝိပါကဝဋ်တရားများမှာ
ပဓာန ဖြစ်သည်။

သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသ

ဇာတိရှိသူ၏ သန္တာန်၌သာ ဉာတိဗျသန = ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း
စသော ပျက်စီးခြင်း တစ်ခုခုနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ
ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်ကြ၏။ သို့သော် ဇာတိရှိသူတိုင်း-
၏ သန္တာန်၌ ဧကန်ဖြစ်တတ်သော တရားများကား မဟုတ်ကြပေ။ ကိလေသာ
တို့ကို ပယ်ပြီးသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌ ဇာတိပင် ရှိငြားသော်
လည်း သောကစသည်တို့ မဖြစ်နိုင်ကြပေ။ (ကာယိကဒုက္ခသာ ထိုက်သလို
ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။) သို့အတွက် ယင်းသောကစသည်တို့ကို ဇာတိ၏ မုချ မဟုတ်-
သော အကျိုးဆက် အာနိသင်များဟု ခေါ်သည်။ အနာဂတ်တွင် ယင်း
သောကစသည်တို့ ဖြစ်ခွင့်ရှိသူတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်-
ကြည့်၍ ရှုရန် ဖြစ်သည်။

ရှုကွက်ပုံစံ-အနည်းငယ်

၁။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောက ဖြစ်၏။
ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ သောကက အကျိုးတရား။ ပ ။
၂။ ဇာတိ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဥပါယာသ ဖြစ်၏။
ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ဥပါယာသက အကျိုးတရား။
(ပရိဒေဝ, ဒုက္ခ, ဒေါမနဿ - ရှုကွက်တို့ကို သဘောပေါက်လောက်-
ပေပြီ၊ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။)

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဇယားအမှတ် (၁)

အစပ် - ၃ - ပါး	အင်္ဂါ - ၁၂ - ရပ်	ခြင်းရာ - ၂၀ -	အလွှာ - ၄ -ပါး	အခွန် - ၃ - ဖြာ
အစပ်တစ်ခု ➤	၁။ အဝိဇ္ဇာ ၂။ သင်္ခါရ	= အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန် = သင်္ခါရ+ကံ	= အတိတ်အကြောင်း (၁)လွှာ	= အတိတ်အခွန်တရားစု
အစပ်တစ်ခု ➤	၃။ ဝိညာဏ် ၄။ နာမ်ရုပ် ၅။ သဠာယတန ၆။ ဖဿ ၇။ ဝေဒနာ	= ၁။ ဝိညာဏ် = ၂။ နာမ်ရုပ် = ၃။ သဠာယတန = ၄။ ဖဿ = ၅။ ဝေဒနာ	= ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး (၁)လွှာ	= ပစ္စုပ္ပန်အခွန်တရားစု
အစပ်တစ်ခု ➤	၈။ တဏှာ ၉။ ဥပါဒါန် ၁၀။ ဘဝ	= အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန် = ကမ္မဘဝ = သင်္ခါရ+ကံ	= ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း (၁)လွှာ	
အစပ်တစ်ခု ➤	၁၁။ ဇာတိ ၁၂။ ဇရာမရဏ	= (ဥပပတ္တိဘဝ) = ဝိညာဏ်+နာမ်ရုပ်+ သဠာယတန+ဖဿ+ဝေဒနာ	= အနာဂတ်အကျိုး (၁)လွှာ	= အနာဂတ်အခွန်တရားစု

၁၃၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အပို (၆)

ပထမ အတိတ်ဘဝကို မဆိုထား၍ သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဇယားအမှတ် (၂)

အစပ် - ၃ - ပါး	အင်္ဂါ - ၁၂ - ရပ်	ခြင်းရာ - ၂၀ -	အလွှာ - ၄ - ပါး	အခွန် - ၃ - ဖြာ
အစပ်တစ်ခု ➤	၁။ အဝိဇ္ဇာ ၂။ သင်္ခါရ	= အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန် = သင်္ခါရ+ကံ	ဒုတိယအတိတ်အကြောင်း (၁)လွှာ	= ဒုတိယအတိတ်အခွန်တရားစု
	၃။ ဝိညာဏ် ၄။ နာမ်ရုပ် ၅။ သဠာယတန ၆။ ဖဿ ၇။ ဝေဒနာ	= ၁။ ဝိညာဏ် = ၂။ နာမ်ရုပ် = ၃။ သဠာယတန = ၄။ ဖဿ = ၅။ ဝေဒနာ		
အစပ်တစ်ခု ➤	၈။ တဏှာ ၉။ ဥပါဒါန် ၁၀။ ဘဝ	= အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန် = ကမ္မဘဝ = သင်္ခါရ+ကံ	ပထမအတိတ်အကျိုး (၁)လွှာ	= ပထမအတိတ်အခွန်တရားစု
အစပ်တစ်ခု ➤	၁၁။ ဇာတိ ၁၂။ ဇရာမရဏ	= (ဥပပတ္တိဘဝ) = ဝိညာဏ်+နာမ်ရုပ်+ သဠာယတန+ဖဿ+ဝေဒနာ	ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး (၁)လွှာ	

အတိတ် သံသရာအဆက်ဆက်ကို နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။ ဘဝသုံးခုကို ကွင်းဆက်၍ ရှုပါ။

ပထမ အနာဂတ်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ အနာဂတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဇယားအမှတ် (၃)

အစပ် - ၃ - ပါး	အင်္ဂါ - ၁၂ - ရပ်	ခြင်းရာ - ၂၀ -	အလွှာ - ၄ -ပါး	အခွန် - ၃ - ဖြာ
အစပ်တစ်ခု ➤	၁။ အဝိဇ္ဇာ ၂။ သင်္ခါရ	= အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန် = သင်္ခါရ = ကံ	ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်း (၁)လွှာ	= ပစ္စုပ္ပန်အခွန်တရားစု
	၃။ ဝိညာဏ် ၄။ နာမ်ရုပ် ၅။ သဠာယတန ၆။ ဖဿ ၇။ ဝေဒနာ	= ၁။ ဝိညာဏ် = ၂။ နာမ်ရုပ် = ၃။ သဠာယတန = ၄။ ဖဿ = ၅။ ဝေဒနာ		
အစပ်တစ်ခု ➤	၈။ တဏှာ ၉။ ဥပါဒါန် ၁၀။ ဘဝ	= အဝိဇ္ဇာ+တဏှာ+ဥပါဒါန် = ကမ္မဘဝ = သင်္ခါရ+ကံ	ပထမအနာဂတ်အကျိုး (၁)လွှာ	= ပထမအနာဂတ်အခွန်တရားစု
အစပ်တစ်ခု ➤	၁၁။ ဇာတိ ၁၂။ ဇရာမရဏ	= (ဥပပတ္တိဘဝ) = ဝိညာဏ်+နာမ်ရုပ်+ သဠာယတန+ဖဿ+ဝေဒနာ	ဒုတိယအနာဂတ်အကျိုး (၁)လွှာ	

အနာဂတ် သံသရာအဆက်ဆက်ကို နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။ အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် ဘဝသုံးခုကို ကွင်းဆက်၍ ရှိပါ။

သောက-ပရိဒေဝ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသ ဝီထိစဉ်
မနောဒွါရိက ဇောဝီထိ

	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	ဇော (၇)ကြိမ်	တဒါရုံ (၂)ကြိမ်
သောက ။ပ။ ဥပါယာသ	၁၂	၁၈ (ဒေါသအုပ်စု)	၁၁/၃၃/၃၂

ဒုက္ခ - ဒုက္ခ၏ တရားကိုယ်မှာ အဟိတ်ကုသလဝိပါက် ဒုက္ခသဟ-
ဂုတ် ကာယဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်ရကား ဝီထိစဉ်မှာ ကာယ
ဒွါရိက ဇောဝီထိအစဉ် ဖြစ်သည်။ ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသော
မနသိကာရအားလျော်စွာ ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇော ထိုက်သလို စောနိုင်-
သည်။

သောက-ပရိဒေဝ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသတို့မှာ ဒေါသဇောအုပ်စု
များဖြစ်ကြသည်။ ဤ၌ မနောဒွါရဝီထိတစ်မျိုးကိုသာ ပုံစံထုတ်ပြထားပါသည်။
ပဉ္စဒွါရဝီထိများလည်း ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် ပြင်းထန်သော
သောကစသည်ကား မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်သည်။ တဒါရုံမှာ ကျသည်လည်း
ရှိရာ၏။ မကျသည်လည်း ရှိရာ၏။ ဒေါသဇောနောင်၌ တဒါရုံကျခဲ့သော်
ဥပေက္ခာတဒါရုံသာ ကျနိုင်သည်။ သို့မဟုတ် အာဂန္တုကဘဝင်သော်လည်း
ကျနိုင်သည်။

ဤတိုင်အောင် ရေးသားတင်ပြအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပထမနည်း
ရှုကွက်ကား ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို ဗဟိုထား၍ ရေးသားတင်ပြအပ်သော ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းရှုကွက် ဖြစ်သည်။ ဤနည်းကို နည်းမှီး၍ အတိတ်ဘဝ
တစ်ခုကို ဗဟိုထား၍ အတိတ်အဆက်ဆက်သို့လည်းကောင်း၊ အနာဂတ်
ဘဝတစ်ခုကို ဗဟိုထား၍ အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့လည်းကောင်း ဘဝ
သုံးခုသုံးခုကို ကွင်းဆက်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း
ရှုပွားနိုင်ပါသည်။

ဤတွင် - အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်း - ဟု ခေါ်ဆို
အပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပထမနည်း ပြီး၏။

၁၄၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်း (၄) နည်း

နွယ်ခွေကြကုန်သော ယောက်ျားလေးဦးတို့၏ နွယ်ကို ဆွဲယူခြင်းကဲ့သို့ အလားတူပင် ဘုရားရှင်သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို —

၁။ အစမှ အဆုံးသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊

၂။ အလယ်မှ အဆုံးသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊

၃။ အဆုံးမှ အစသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊

၄။ အလယ်မှ အစသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊

ဤသို့လျှင် (၄)မျိုးသော အပြားအားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူ၏။

၁။ အစမှ အဆုံးသို့

= အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၁)

တောအတွင်း၌ နွယ်ကို ခွေယူကြကုန်သော ယောက်ျားလေးဦးတို့တွင် တစ်ယောက်သော ယောက်ျားကား နွယ်အရင်းပိုင်းကိုသာ ရှေ့ဦးစွာ တွေ့မြင် ၏။ ထိုယောက်ျားသည် ထိုနွယ်ကို အရင်း၌ ဖြတ်၍ နွယ်အားလုံးကို အဖျား (= အဆုံး)သို့တိုင်အောင် ဆွဲငင်ယူဆောင်၍ နွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရမည့် ချည်တုပ် ရမည့် ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ဆောင်ယူ အသုံးပြုသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဘုရားရှင်သည် —

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ ၊ ပ ၊

ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ၊ (မ၊၁၊၃၂၈။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်္ခါရ ဖြစ်၏ ။

ပ ။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။ (မ၊၁၊၃၂၈။)

ဤသို့လျှင် အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာမှ အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏသို့ တိုင်အောင်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

(အဘိဋ္ဌ၊၂၊၁၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၅၄။)

၂။ အလယ်မှ အဆုံးသို့

= အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၂)

တစ်ဖန် ထိုယောက်ျားလေးဦးတို့တွင် တစ်ယောက်သော ယောက်ျား-
သည် နွယ်၏ အလယ်ပိုင်းကို ရှေ့ဦးစွာ တွေ့မြင်၏။ ထိုယောက်ျားသည်
နွယ်၏ အလယ်ပိုင်း၌ ဖြတ်တောက်၍ နွယ်၏ အထက်ပိုင်းအဖို့ ဟူသော
အဖျားပိုင်းကိုသာလျှင် ဆွဲငင်ယူဆောင်၍ နွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရမည့် ချည်တုပ်-
ရမည့် ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ဆောင်ယူ အသုံးပြုသကဲ့သို့ အလားတူပင်
ဘုရားရှင်သည် —

**တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝေဒတော အဇ္ဈောသာယ
တိဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နန္ဒိ၊ ယာ ဝေဒနာသု နန္ဒိ၊ တဒုပါဒါနံ၊ တဿုပါဒါနပစ္စယာ
ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ။** (မ၊၁၊၃၃၃။ သံ၊၂၊၁၃။)

= ထိုဝေဒနာကို အလွန်နှစ်သက်သော၊ ကောင်းပေစွ ကောင်းပေစွဟု
လွန်စွာပြောဆိုသော မျိုမတတ်စွဲလမ်း၍ တည်နေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌
နှစ်သက်မှု နန္ဒိတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဝေဒနာတို့၏ ယင်း နှစ်-
သက်ခြင်း နန္ဒိကား ဥပါဒါန်တည်း။ ထိုယောက်ျား၏ သန္တာန်၌ ဥပါဒါန်
ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဘဝသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့်
ဇာတိသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏသည်
ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (မ၊၁၊၃၃၃။ သံ၊၂၊၁၃။)

ဤသို့လျှင် အလယ်ဖြစ်သော ဝေဒနာမှစ၍ အဆုံးဖြစ်သော ဇရာ-
မရဏသို့ တိုင်အောင်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်
မူ၏။ (အဘိ၊၄၊၂၊၁၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၅၄-၁၅၅။)

၃။ အဆုံးမှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်း (၁)

တစ်ဖန် ထိုယောက်ျားလေးဦးတို့တွင် တစ်ယောက်သော ယောက်ျား-
သည် နွယ်၏အဖျားပိုင်းကို ရှေ့ဦးစွာ တွေ့မြင်၏။ ထိုယောက်ျားသည် နွယ်-
ဖျား၌ ဆွဲကိုင်ယူငင်၍ နွယ်ဖျားကို အစဉ်အလျှောက်သဖြင့် နွယ်ဖျားမှ
နွယ်ရင်းသို့တိုင်အောင် နွယ်အားလုံးကို ယူဆောင်၍ နွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်ရမည့်
ချည်တုပ်ရမည့် ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ဆောင်ယူအသုံးပြုသကဲ့သို့ အလား-
တူပင် ဘုရားရှင်သည် —

**ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏန္တိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ ဇာတိပစ္စယာ
န ခေါ ဘိက္ခဝေ ဇရာမရဏံ နော ဝါ၊ ကထံ ဝါ ဧတ္ထ ဟောတိတိ၊**

**ဇာတိပစ္စယာ ဘန္တေ ဇရာမရဏံ၊ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ ‘ဇာတိပစ္စယာ
ဇရာမရဏ’န္တိ၊**

**ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ပ ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာတိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ
ဝုတ္တံ၊ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ န ခေါ ဘိက္ခဝေ သင်္ခါရာ နော ဝါ၊ ကထံ ဝါ ဧတ္ထ
ဟောတိတိ၊**

**အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဘန္တေ သင်္ခါရာ၊ ဧဝံ နော ဧတ္ထ ဟောတိ ‘အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ
သင်္ခါရာ’တိ၊** (မ၊၁၊၃၊၂၈။)

ဇာတိအကြောင်းခံကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏ဟူသော ဤစကားကို
ငါဘုရားသည် ဟောကြားတော်မူအပ်ပြီ။ ရဟန်းတို့ . . . ဇာတိအကြောင်းခံ-
ကြောင့် ဇရာမရဏသည် ဖြစ်သလော သို့မဟုတ် မဖြစ်သလော။ အဘယ်-
သို့လျှင် ဤအရာ၌ သင်တို့အလိုသည် ဖြစ်သနည်း၊ ဤသို့ မေးတော်မူ၏-

မြတ်စွာဘုရား . . . ဇာတိအကြောင်းခံကြောင့် ဇရာမရဏသည် ဖြစ်-
ပါ၏။ ဤအတိုင်းသာ ဤအရာ၌ ဇာတိအကြောင်းခံကြောင့် ဇရာမရဏ
ဖြစ်၏ဟူ၍ တပည့်တော်တို့၏ အလိုသည် ဖြစ်ပါ၏-ဟု လျှောက်ထားကြ-
ကုန်၏။

ဘဝအကြောင်းခံကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။ ပ။ အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံ-
ကြောင့် သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ကြကုန်၏ဟူ၍ ဤစကားကို ငါဘုရားသည် ဟောကြား
တော်မူအပ်ပြီ။ ရဟန်းတို့ . . . အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရတို့သည်
ဖြစ်ကုန်သလော သို့မဟုတ် မဖြစ်ကုန်သလော။ ဘယ်သို့လျှင် ဤအရာ၌
သင်တို့၏ အလိုသည် ဖြစ်သနည်း၊ ဤသို့လျှင် မေးတော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရား . . . အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရတို့သည်
ဖြစ်ကုန်၏။ ဤအတိုင်းသာ ဤအရာ၌ အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရ-
တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏ဟူ၍ တပည့်တော်တို့၏ အလိုသည် ဖြစ်ပါ၏။ — ဟု
လျှောက်ထားကြကုန်၏။ (မ၊ ၁၊ ၃၂၈။)

ဤသို့လျှင် အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏမှစ၍ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ
သို့တိုင်အောင်လည်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။
(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၅။)

၄။ အလယ်မှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၂)

တစ်ဖန် ထိုနွယ်ခွေယောက်ျား လေးဦးတို့တွင် တစ်ယောက်သော
ယောက်ျားသည် နွယ်၏ အလယ်ပိုင်းကိုသာလျှင် ရှေ့ဦးစွာ တွေ့မြင်၏။ ထို
ယောက်ျားသည် နွယ်၏အလယ်ပိုင်း၌ ဖြတ်တောက်၍ အောက်ပိုင်းအဖို့သို့
သက်ဆင်းလျက် နွယ်၏ အရင်းပိုင်းသို့တိုင်အောင် ဆွဲငင်ယူဆောင်၍ နွယ်ဖြင့်
ပြုလုပ်ရမည့် ချည်တုပ်ရမည့် ပြုဖွယ်လုပ်ငန်းကိစ္စ၌ ဆောင်ယူ အသုံးပြု-
သကဲ့သို့ အလားတူပင် ဘုရားရှင်သည်။ —

**ဣမေ ခေါ ဘိက္ခဝေ စတ္တာရော အာဟာရာ ကိနိဒါနာ ကိသမုဒယာ
ကိဇာတိကာ ကိပဘဝါ။ ဣမေ စတ္တာရော အာဟာရာ တဏှာနိဒါနာ
တဏှာသမုဒယာ တဏှာဇာတိကာ တဏှာပဘဝါ။ တဏှာ စာယံ ဘိက္ခဝေ
ကိ နိဒါနာ၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿော၊ သဠာယတနံ၊ နာမရူပံ၊ ဝိညာဏံ၊ သင်္ခါရာ**

တိနိဒါနာ ။ ပ ။ သင်္ခါရာ အဝိဇ္ဇာနိဒါနာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာဇာတိကာ အဝိဇ္ဇာပဘဝါ။ (သံ၊ ၁၊ ၂၅၃။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤအာဟာရလေးပါးတို့သည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်သနည်း၊ (ဂတိ-ဥပဓိ-ကာလ-ပယောဂဟူသော) ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အဘယ်တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယ ရှိကုန်သနည်း၊ အဘယ်တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိမြစ် = ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ ရှိကုန်သနည်း၊ အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်း အမွန်အစ ပဘဝ ရှိကုန်သနည်း။

ဤအာဟာရလေးပါးတို့သည် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်၏။ (ဂတိ-ဥပဓိ-ကာလ-ပယောဂဟူသော) ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တဏှာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယ ရှိကုန်၏။ တဏှာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိမြစ် = ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ ရှိကုန်၏။ တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်း အမွန်အစ ပဘဝ ရှိကုန်၏။

တဏှာသည် ။ ပ ။ ဝေဒနာသည်။ ဖဿသည်။ သဠာယတနသည်။ နာမ်ရုပ်သည်။ ဝိညာဏ်သည် ။ ပ ။

သင်္ခါရတို့သည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်သနည်း၊ (ဂတိ-ဥပဓိ-ကာလ-ပယောဂဟူသော) ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အဘယ်တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယ ရှိကုန်သနည်း၊ အဘယ်တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိမြစ် = ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ ရှိကုန်သနည်း၊ အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရင်း အမွန်အစ ပဘဝ ရှိကုန်သနည်း။

သင်္ခါရတို့သည် အဝိဇ္ဇာလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်၏။ (ဂတိ-ဥပဓိ-ကာလ-ပယောဂဟူသော) ကြွင်းသော အကြောင်းနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် အဝိဇ္ဇာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယ ရှိကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိမြစ် = ဖြစ်ကြောင်း ဇာတိ ရှိကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာလျှင် အကြောင်းရင်း အမွန်အစ ပဘဝ ရှိကုန်၏။ (သံ၊ ၁၊ ၂၅၃။)

ဤသို့လျှင် အလယ်ဖြစ်သော အာဟာရလေးပါးမှ သို့မဟုတ် ကမ္မ-
ဘဝမှ သို့မဟုတ် တဏှာမှ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပဋိစ္စ-
သမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၄-၁၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၄-၁၅၅။)

ဤအထက်ဖော်ပြပါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်း (၄)နည်းတို့တွင်
အမှတ် (၁)ဖြစ်သော အစအဝိဇ္ဇာမှသည် အဆုံးဇရာမရဏသို့တိုင်အောင်
ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်
ပထမနည်းကို ဤကျမ်းစာတွင် ရေးသားတင်ပြ၍ ပြီးလေပြီ။ ယခုအခါတွင်
အလယ်မှ အဆုံးသို့တိုင်အောင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော အနုလောမ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်းကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြ-
ပေအံ့။ —

၂။ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း (၂)

သ ခေါ် သော ဘိက္ခဝေ ကုမာရော ဝုဒ္ဓိမန္တာယ ဣန္ဒြိယာနံ ပရိပါက-
မန္တာယ ပဉ္စဟိ ကာမဂုဏေဟိ သမပ္ပိတော သမဂီဘူတော ပရိစာရေတိ -
စက္ခုဝိညေယျေဟိ ရူပေဟိ ဣဋ္ဌေဟိ ကန္တေဟိ မနာပေဟိ ပိယရူပေဟိ
ကာမူပသံဟိတေဟိ ရဇနီယေဟိ၊ သောတဝိညေယျေဟိ သဒ္ဓေဟိ၊ ယာန-
ဝိညေယျေဟိ ဂန္ဓေဟိ၊ ဖိဂ္ဂါဝိညေယျေဟိ ရသေဟိ၊ ကာယဝိညေယျေဟိ
ဖောဋ္ဌဗ္ဗေဟိ ဣဋ္ဌေဟိ ကန္တေဟိ မနာပေဟိ ပိယရူပေဟိ ကာမူပသံဟိတေဟိ
ရဇနီယေဟိ။

“သော စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ ပိယရူပေ ရူပေ သာရဇ္ဇတိ၊ အပ္ပိယရူပေ
ရူပေ ဗျာပဇ္ဇတိ၊ အနုပဋိတကာယသတိ စ ပိဟရတိ ပရိတ္တစေတသော။
တဉ္စ စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ၊ ယတ္ထဿ တေ
ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အပရိသေသာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ သော ဧဝံ အနုရောဓ-
ဝိရောဓံ သမာပန္နော ယံ ကိပ္ပိ ဝေဒနံ ဝေဒေတိ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ
ဝါ၊ သော တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတိ အဘိဝေဒတိ အဇ္ဈောသာယ တိဋ္ဌတိ။

တဿ တံ ဝေဒနံ အဘိနန္ဒတော အဘိဝေဒတော အဇ္ဈောသာယ တိဌတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နန္ဒိ။ ယာ ဝေဒနာသု နန္ဒိ တဒုပါဒါနံ၊ တဿုပါဒါနပစ္စယာ ဘဝေါ၊ ဘဝပစ္စယာ ဇာတိ၊ ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမန- သုပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ။ ဧဝမေတဿ ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ။ (မ၊၁၊၃၃၇။)

= ရဟန်းတို့ . . . ထိုသူငယ်သည် ကြီးထွားခြင်း ကုဋေတို့၏ ရင့်ကျက်- ခြင်းကို အစွဲပြု၍ နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်သော နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော မြတ်နိုးဖွယ် ဖြစ်သော ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော ကာမရာဂနှင့် စပ်သွယ်သော တပ်- မက်ဖွယ်ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိရသော အဆင်း၊ သောတဝိညာဏ်ဖြင့် သိရသော အသံ၊ ယာနဝိညာဏ်ဖြင့် သိရသော အနံ့၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်ဖြင့် သိရ- သော အရသာ၊ နှစ်လိုဖွယ်ဖြစ်သော နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော မြတ်နိုးဖွယ်- ဖြစ်သော ချစ်အပ်သော သဘောရှိသော ကာမရာဂနှင့် စပ်သွယ်သော တပ်- မက်ဖွယ်ဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် သိရသော အတွေ့အထိ - ဤကာမ- ဂုဏ် ငါးပါးတို့ဖြင့် ကုံလုံပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ပျော်ပါးလျက်နေ၏။

ထိုသူငယ်သည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းရူပါရုံကို မြင်၍ ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် သဘောရှိသော အဆင်းရူပါရုံ၌ တပ်စွန်း၏။ မချစ်မနှစ်သက်ဖွယ်သဘော- ရှိသော အဆင်းရူပါရုံ၌ ဒေါသစိတ် ဖြစ်၏။ ကာယဂတာသတိ မထင်ဘဲ သေးသိမ်သောစိတ် ရှိလျက်လည်း နေ၏။ ယုတ်ညံ့သော အကုသိုလ်တရား- များ၏ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်သော လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် နှင့် လွတ်မြောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာကိုလည်း အမှန်အတိုင်း ခွဲခြား၍ မသိ။ ထိုသူသည် ဤသို့လျှင် ရာဂဖြင့် လိုက်လျောခြင်း ဒေါသဖြင့် ဆန့်ကျင်- ခြင်းသို့ ရောက်လျက် ချမ်းသာကိုဖြစ်စေ ဆင်းရဲကိုဖြစ်စေ ဆင်းရဲမဟုတ် ချမ်းသာမဟုတ်သည်ကိုဖြစ်စေ တစ်စုံတစ်ခုသော ဝေဒနာကို ခံစား၏။ ထိုသူ- သည် ထိုခံစားမှု ဝေဒနာကို နှစ်သက်၏။ ကောင်းလေစွ ကောင်းလေစွဟု အားရပါးရ ပြောဆို၏။ မျို့မတတ် သက်ဝင်စွဲလမ်း၍ တည်နေ၏။ ထိုခံစားမှု ဝေဒနာကို နှစ်သက်ခြင်း အားရပါးရ ပြောဆိုခြင်း မျို့မတတ် သက်ဝင်စွဲ-

လမ်း၍ တည်နေခြင်းကြောင့် ထိုသူ၏ သန္တာန်၌ နှစ်သက်ခြင်း နန္ဒီရာဂ-
တရားသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ခံစားမှုဝေဒနာတို့၌ နှစ်သက်ခြင်း
နန္ဒီရာဂသည် စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန်တည်း။ ထိုသူ၏ သန္တာန်၌ ဥပါဒါန်ကြောင့်
ဘဝ၊ ဘဝကြောင့် ဇာတိ၊ ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ
ဒေါမနဿ ဥပါယာသတရားတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ပွားလာကြကုန်၏။ ဤသို့-
လျှင် ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဤဒုက္ခတိုး ဒုက္ခအစုအပုံ၏ ဖြစ်ပွား-
ခြင်းသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (မ၊၁၊၃၃၃-မဟာတဏှာသင်္ခယသုတ္တန်။)
(သောတဒွါရစသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။)

ဤအထက်ပါ ဒေသနာတော်နှင့်အညီ —

၁။ သဠာယတနမှစ၍ ဖြစ်စေ၊

၂။ ဝေဒနာမှစ၍ ဖြစ်စေ၊

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ရှုကွက်ကို ရှုနိုင်ပါသည်။ အနုလောမ-
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ပထမနည်း - သဠာယတန ရှုကွက်မှ ဇရာ-
မရဏ ရှုကွက်သို့တိုင်အောင် ရှုကွက်နှင့် တူညီပြီ။

၁။ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ (အဝိဇ္ဇာ)၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ =
(ကမ္မဘဝ-သင်္ခါရ)တို့ကား ပစ္စုပ္ပန်။

၂။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့ကား ပထမအနာဂတ်။

တစ်ဖန် အနာဂတ်သံသရာခရီး ထင်ရှား ရှိနေသေးလျှင် —

၁။ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ (အဝိဇ္ဇာ)၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ =
(ကမ္မဘဝ-သင်္ခါရ)တို့ကား ပထမအနာဂတ်။

၂။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့ကား ဒုတိယအနာဂတ်။

ဤသို့စသည်ဖြင့် သံသရာခရီး ဆုံးသည်တိုင်အောင် အနာဂတ်
အဆက်ဆက်ကိုလည်း သဘောပေါက်ပါ။ တစ်ဖန် အတိတ်သံသရာခရီး-
ဘက်သို့ ရွှေ့ပြောင်း၍ ရှုနိုင်ပါသည်။

၁၅၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၁။ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ (အဝိဇ္ဇာ)၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ =
(ကမ္မဘဝ-သင်္ခါရ)တို့ကား ပထမအတိတ်။

၂။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်။

၁။ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ (အဝိဇ္ဇာ)၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ =
(ကမ္မဘဝ-သင်္ခါရ)တို့ကား ဒုတိယအတိတ်။

၂။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့ကား ပထမအတိတ်။

၁။ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ၊ (အဝိဇ္ဇာ)၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ဘဝ =
(ကမ္မဘဝ-သင်္ခါရ)တို့ကား တတိယအတိတ်။

၂။ ဇာတိ၊ ဇရာမရဏတို့ကား ဒုတိယအတိတ်။

ဤသို့စသည်ဖြင့် အတိတ်သံသရာ အဆက်ဆက်သို့လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ကို ရှေးရှု ဆောင်ယူ၍လည်း ရှုပါလေ။ ဘဝနှစ်ခုနှစ်ခုကို ကွင်းဆက်၍ ရှုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်ခဲ့သော် = အတိတ်သံသရာ အဆက်ဆက်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားနိုင်-
ခဲ့သော် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပထမနည်းနှင့် တူညီမှုရှိသည်ကို သဘောပေါက်နိုင်-
ပေ၏။ အကြောင်းမူ — ဇာတိဟူသည် ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊
ဖဿ၊ ဝေဒနာတို့ပင် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့၌
အဝိဇ္ဇာပါဝင်လျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဘဝ၌ သင်္ခါရပါဝင်-
လျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း တစ်နည်းဆိုသော် — တဏှာ ဥပါဒါန်
ဘဝဟူသည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံတို့ပင် ဖြစ်သောကြောင့်-
လည်းကောင်း ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ပထမနည်း၌
လည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (က)တွင် တင်ပြခဲ့သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမ-
နည်း ရှုကွက်၌လည်းကောင်း ကျွမ်းကျင်ပြီးသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦး-
အဖို့ ဤ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း ရှုကွက်မှာ
လွယ်ကူလျက်ပင် ရှိနေပေမည်။

၃။ အဆုံးမှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် (၁)

ဤပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်နည်းကား အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏမှသည် အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပြောင်းပြန်လှန်၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော် ဖြစ်၏။ ယင်းပဋိလောမအစဉ်မှာ

၁။ ဇရာမရဏ

၂။ ဇာတိ

ဤတရားနှစ်ပါးကား အနာဂတ်အခွန့်ကာလတရားစုတည်း။

၃။ ဘဝ

၄။ ဥပါဒါန်

၅။ တဏှာ

၆။ ဝေဒနာ

၇။ ဖဿ

၈။ သဠာယတန

၉။ နာမရူပ

၁၀။ ဝိညာဏ်

ဤတရားစုတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်အခွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။

၁၁။ သင်္ခါရ

၁၂။ အဝိဇ္ဇာ

ဤတရားစုတို့ကား အတိတ်အခွန့်ကာလတရားစုတို့တည်း။

တစ်ဖန် အနာဂတ်ဘက်သို့ ဆက်၍ ရှုလိုသော် အောက်ပါအတိုင်း-
လည်း ရှုနိုင်၏။

ဇရာမရဏ-ဇာတိတို့ကား ဒုတိယအနာဂတ်အခွန့်ကာလတရားစုတို့
တည်း။

၁၅၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဘဝ-ဥပါဒါန်-တဏှာ-ဝေဒနာ-ဖဿ-သဠာယတန-နာမရူပ-ဝိညာဏ်
ဤတရားစုတို့ကား ပထမအနာဂတ်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။

သင်္ခါရ-အဝိဇ္ဇာတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။

ဤသို့လည်း အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် အကြောင်းအကျိုးစပ်၍
အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်ဖန် အတိတ်
သံသရာခရီးဘက်သို့လည်း ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရှုနိုင်ပြန်သည်။ —

ဇရာမရဏ-ဇာတိတို့ကား ပစ္စုပ္ပန်အခွန်ကာလတရားစုတည်း။

ဘဝ-ဥပါဒါန်-တဏှာ-ဝေဒနာ-ဖဿ-သဠာယတန-နာမရူပ-ဝိညာဏ်
ဤတရားစုတို့ကား ပထမအတိတ်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။

သင်္ခါရ-အဝိဇ္ဇာတို့ကား ဒုတိယအတိတ်အခွန်ကာလတရားစုတို့တည်း။

ဤသို့လည်း အတိတ်သံသရာအဆက်ဆက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍
စွမ်းအားရှိသမျှ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ပေ-
သည်။ ဘဝသုံးခုသုံးခုတို့ကို အကြောင်းအကျိုး စပ်၍ အကြောင်းတရား
အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်းပင်တည်း။ ဤရှုကွက်မှလည်း အနု-
လောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ပထမနည်း၌ ကျွမ်းကျင်သူအဖို့ မခက်ခဲ-
တော့ပြီ။ ပြောင်းပြန်လှန်၍ သိမ်းဆည်းခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ရှုကွက်ပုံစံအချို့

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဇရာမရဏသည် ဇာတိကြောင့် ဖြစ်ပုံကို
ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ — ဤသို့ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားကို
သိမ်းဆည်းပါ။

ဇာတိဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇရာမရဏ ဖြစ်၏။

ဇာတိက အကြောင်းတရား၊ ဇရာမရဏက အကျိုးတရား။

တစ်ဖန် ကမ္မဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်-

ကြည့်၍လည်း ဤသို့ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ-
ကမ္မဘဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတိ ဖြစ်၏။
ကမ္မဘဝက အကြောင်းတရား၊ ဇာတိက အကျိုးတရား။
ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောင်းပြန်လှန်၍ အရင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်-
အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

၄။ အလယ်မှ အစသို့

= ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း (၂)
အာဟာရ (၄) ပါး

ဤရှုကွက်၌ အဋ္ဌကထာများက နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌ လာရှိ-
သော အာဟာရသုတ္တန်ကို ကောက်နုတ်၍ ရှင်းပြထားတော်မူကြ၏။ ထို
သုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် အာဟာရ (၄) ပါးမှ စတင်၍ အလယ်မှသည် အစ-
အရင်း အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားထားတော်မူ၏။ သို့အတွက် အာဟာရ (၄) ပါးကို
ရှေ့ဦးစွာ ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။ —

၁။ **ကဗဠိကာရအာဟာရ** - ကြမ်းတမ်းသည်လည်းဖြစ်စေ နူးညံ့သည်-
လည်းဖြစ်စေ အလုတ်အလွေးပြု၍ မမျိုအပ်သော်လည်း မျိုအပ်သကဲ့-
သို့သော အာဟာရ၊

၂။ **ဖဿာဟာရ** - အာရုံကို တွေ့ထိမှု အာဟာရ၊

၃။ **မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ** - စိတ်ကို လှုံ့ဆော်မှု အာဟာရ၊

၄။ **ဝိညာဏာဟာရ** - အထူးသိမှု အာဟာရ၊

ဤသို့လျှင် အာဟာရ (၄) မျိုး ရှိ၏။

ဝိပါကဝဋ္ဋဘူတေ ပဋိသန္တိပဝတ္တိဖဿာဒိကေ ကမ္မသမုဋ္ဌာနဉ္စ ဩဇံ
သန္ဓာယ “စတ္တာဇရာ အာဟာရော တဏှာနိဒါနာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဝဋ္ဋုပ-

၁၅၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

တ္ထန္တကာ ပန ဣတရေပိ အာဟာရာ တဏှာပဘဝေ တသ္မိံ အဝိဇ္ဇမာနေ န ဝိဇ္ဇန္တိတိ “တဏှာနိဒါနာ”တိ ဝတ္ထု ဝဋ္ဋန္တိ၊ (မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၅၅။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၄၃။)

ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ကြကုန်သော ပဋိသန္ဓေအခါ ပဝတ္ထိအခါ ဖြစ်ကြကုန်သော —

- ၁။ **ဖဿာဟာရ** - ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿ၊
- ၂။ **မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ** - ဝိပါကဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာ၊
- ၃။ **ဝိညာဏာဟာရ** - ဝိပါကဝိညာဏ်၊
- ၄။ **ကဗဠိကာရာဟာရ** - ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇြင်္ကာ၊

ဤအာဟာရလေးမျိုးတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ — စတ္တာရော အာဟာရာ တဏှာနိဒါနာ = လေးမျိုးကုန်သော ဤအာဟာရတို့သည် တဏှာဟူသော အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကြကုန်၏။ — ဤသို့စသော ဒေသနာတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ ထိုသို့ပင် ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ကုန်သော အာဟာရလေးပါးတို့ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ တိုက်ရိုက် သိစေအပ်သော အနက်သဘောရှိသော နိတတ္ထနည်းအားဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသော်လည်း ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်တို့၏ အဆက်မပြတ် လည်ပတ်၍နေသော သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ အဆက်မပြတ်ဖြစ်ရေး စည်ပင်ရေး အတွက် အားပေးထောက်ပံ့တတ်ကုန်သော ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သော အခြားအခြားကုန်သော အကမ္မဇအာဟာရတို့သည်လည်း ထိုတဏှာဟူသော အစအမွန်သည် ထင်ရှား မရှိလတ်သော် ထင်ရှား မရှိနိုင်ကုန် မဖြစ်နိုင်ကုန်သောကြောင့် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်၏ဟူ၍ ဆိုခြင်းငှာ သင့်မြတ်ကုန်သည်ဟု မှတ်ပါ။

(မူလဋီ၊ ၂၊ ၁၅၅။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၄၃။)

အကမ္မဇ အာဟာရ = အနုပါဒိဏ္ဍကအာဟာရ

ဣမေသံ သတ္တာနံ ခါဒန္တာနိ ခါဒန္တာနိ ဘူဒန္တာနိ အဘူဒန္တာနိ ပဋိသန္တိစိတ္တေန ဝသဟဇာတာ ကမ္မဇာ ဩဇာ နာမ အတ္တိ၊ သာ ယာဝပိ သတ္တမာ ဒိဝသာ ပါလေတိ၊ အယမေဝ ဥပါဒိဏ္ဍကကဗဠိကာရာဟာရေတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တေဘူမကဝိပါကဝသေန ပန ဥပါဒိဏ္ဍကမဿာဒယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တေဘူမကကုသလာကုသလကိရိယဝသေန အနုပါဒိဏ္ဍကာ၊ လောကုတ္တရာ ပန ရုဠိဝသေန ကထိတာတိ။ (သံဂူ၊ ၂၊ ၂၃-၂၄။)

ပဋိသန္တိစိတ္တဇနဝ သဟဇာတာတိ လက္ခဏဝစနမေတံ၊ သဗ္ဗာယပိ ကမ္မဇရူပပရိယာပနာယ ဩဇာယ အတ္တိဘာဝဿ အဝိဇ္ဇေဒပ္ပဝတ္တိသမ္ဘဝ-ဒဿနတ္ထော၊ သတ္တမာတိ ဥပ္ပန္နဒိဝသတော ပဌာယ ယာဝ သတ္တမဒိဝသာပိ၊ ရူပသန္တတိ ပါလေတိ ပဝေကိယဋနဝသေန၊ အယမေဝါတိ ကမ္မဇဩဇာ၊ ကမ္မဇဩဇံ ပန ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နဩဇာ အကမ္မတ္ထော အနုပါဒိဏ္ဍကအာဟာရေတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (သံဂူ၊ ၂၊ ၂၇။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ ဝိပါက-ဝဋ်တွင် အကျိုးဝင်သော အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော အာဟာရ (၄)မျိုးကား ဥပါဒိဏ္ဍကအာဟာရ (၄)မျိုးတည်း။ အနုပါဒိဏ္ဍကအာဟာရ သို့မဟုတ် အကမ္မဇအာဟာရ (၄)မျိုးကား ဤသို့တည်း။ -

- ၁။ ကုသိုလ်စိတ် အကုသိုလ်စိတ် ကြိယာစိတ်တို့နှင့်ယှဉ်သော ဖဿ-ဟူသော ဖဿာဟာရ၊
- ၂။ ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာ ကြိယာစေတနာဟူသော မနောသဉ္စေတနာဟာရ၊
- ၃။ ကုသိုလ်ဝိညာဏ် အကုသိုလ်ဝိညာဏ် ကြိယာဝိညာဏ်ဟူသော ဝိညာဏာဟာရ၊
- ၄။ စိတ္တဇဩဇာ၊ ဥတုဇဩဇာ၊ အာဟာရဇဩဇာဟူသော ကဗဠိကာရ-အာဟာရ၊

ဤအာဟာရလေးမျိုးတို့သည် အကမ္မဇအာဟာရ = အနုပါဒိဏ္ဍက အာဟာရ (၄)မျိုးတို့တည်း။ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကို အားပေးထောက်ပံ့-တတ်ကုန်သော အာဟာရတို့ပင်တည်း။ ယင်းအာဟာရတို့သည်လည်း တဏှာ ဟူသော အစအမွန်သည် ထင်ရှားမရှိလတ်သော် ထင်ရှားမရှိနိုင် မဖြစ်နိုင်-ကုန်သောကြောင့် ဆောင်၍ သိစေအပ်သော နေယျတ္ထအနက်သဘောအား-ဖြင့် တဏှာလျှင် အကြောင်းရင်း နိဒါန်း ရှိကုန်၏ဟု ဆိုခြင်းငှာ သင့်မြတ် ကုန်သည်သာ ဟူလိုသည်။

ကဗဠိကာရ အာဟာရ

အထက်တွင် တင်ပြထားသော အနုပါဒိဏ္ဍကဩဇာတွင် အာဟာရဇ-ဩဇာလည်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းအာဟာရဇဩဇာ၌ -

- ၁။ ကမ္မဇဩဇာကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇဩဇာ၊
- ၂။ စိတ္တဇဩဇာကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇဩဇာ၊
- ၃။ ဥတုဇဩဇာကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇဩဇာ၊
- ၄။ အာဟာရဇဩဇာကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇဩဇာ -

ဤအာဟာရဇဩဇာ (၄)မျိုးလုံး ပါဝင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထပ်မံ၍ အနည်းငယ် ရှင်းလင်းတင်ပြအပ်ပါသည်။ ကဗဠိကာရအာဟာရဟူသော စကားလုံးကို ရှေးရှေးဆရာတော်ကြီးများက — အလုတ်အလွေး မပြုအပ်-သော်လည်း ပြုအပ်သကဲ့သို့သော အာဟာရ - ဟု ဘာသာပြန်ဆိုထားတော် မူကြ၏။ ဤဘာသာပြန်ဆိုချက်ကား အလွန် လေးနက်သော အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်လျက် ရှိ၏။

ရုပ်တရားတို့မည်သည် သို့မဟုတ် ပရမတ်တရားတို့မည်သည် တစ်-နေရာမှ တစ်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ ဖြစ်နိုင်ရိုးဓမ္မတာ မရှိကြပေ။ ဖြစ်ပြီး-သည်နှင့် ဖြစ်သည့်နေရာ၌သာ ရုတ်ခြည်း ချုပ်ပျက်သွားကြ၏။ သတ္တဝါတို့ စားမျိုအပ်သော ထမင်းစသော အာဟာရဟူသည်မှာ အိုး ခွက် ပန်းကန် အတွင်း၌ တည်ရှိခိုက်၌လည်းကောင်း၊ ခံတွင်း၊ လည်ချောင်း၊ အစာသစ်အိမ်

စသည်၌ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသအဖြစ် တည်ရှိခိုက်၌လည်းကောင်း ဥတုဇ-
 သြဇာဋ္ဌမက ရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုသာတည်း။ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုအတွင်း၌
 တည်ရှိသော ဥတုခေါ် တေဇောဓာတ်ကြောင့် အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသော
 ရုပ်တရားတို့သာတည်း။ ထိုရုပ်တရားတို့သည် ပရမတ်တို့၏ ထုံးစံဓမ္မတာ
 အတိုင်း ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် ရုတ်ခြည်း ပျက်သွားကြ၏။ ဝါးခိုက်၌ ဖြစ်နေသော
 ရုပ်တရားတို့ကား တစ်မျိုးတခြား တစ်ပါးသာတည်း။ မျိုခိုက်၌ ဖြစ်နေသော
 ရုပ်တရားတို့ကား တစ်မျိုးတခြား တစ်ပါးသာတည်း။ အစာသစ်ကောဋ္ဌာသ
 အဖြစ် တည်ခိုက် ရုပ်တရားတို့ကား တစ်မျိုးတခြား တစ်ပါးသာတည်း။
 ပန်းကန်အတွင်းမှ ပါးစပ်တွင်း၊ ပါးစပ်တွင်းမှ လည်ချောင်းတွင်း၊ လည်ချောင်း
 တွင်းမှ အစာအိမ်အတွင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နိုင်လောက်အောင် အချိန်ကာလ
 သက်တမ်းရှည်သော ပရမတ်တရားတို့ကား မဟုတ်ကြပေ။ ထမင်းလုတ် ပြု-
 လုပ်၍ စားမျိုနိုင်လောက်အောင် သက်တမ်းရှည်သော ပရမတ်တရားတို့ကား
 မဟုတ်ကြပေ။ သို့သော် ယင်းအစာဟု ခေါ်ဆိုသော ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့-
 တွင် ပါဝင်သော တေဇောဓာတ်၏ ကျေးဇူးပြုပေးမှု အရှိန်အဝါ မကုန်-
 သေးသမျှ အသစ်အသစ်သော ဥတုဇရုပ်ကလာပ်တို့သည် ရှေ့နှင့်နောက်
 ဆက်စပ်လျက် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေကြသည်သာတည်း။ ထိုကြောင့် အလုတ်-
 အလွေးကို မပြုအပ်သော်လည်း ပြုအပ်သကဲ့သို့သော အာဟာရ-ဟု ဘာသာ
 ပြန်ဆိုထားတော်မူကြခြင်း ဖြစ်၏။

ယင်းအစာသစ်ဟူသော ကဗဠိကာရအာဟာရ အမည်ရသော ဥတုဇ
 ရုပ်ကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ဥတုဇသြဇာသည် ခန္ဓာအိမ်အတွင်း၌ တည်-
 ရှိသော အစာကို ကြေကျက်စေတတ်သော ပါစကတေဇောဓာတ် ကမ္မဇ-
 ဝမ်းမီး အမည်ရသော ဇီဝိတနဝကကလာပ်တို့တွင် ပါဝင်သော တေဇော-
 ဓာတ်၏ အားပေးထောက်ပံ့မှုကို ရရှိသောအခါ သြဇာဋ္ဌမက ရုပ်ကလာပ်
 အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဥတုဇသြဇာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အာဟာ-
 ရဇရုပ်တည်း။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တိုင်းတွင် ပါဝင်သော သြဇာကား အာဟာရဇ
 သြဇာတည်း။ ကမ္မဇဝမ်းမီးနှင့် ယင်းအာဟာရဇသြဇာ၏ အထောက်အပံ့ကို

၁၅၈ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ရရှိသော ကမ္မဇုသြဇာ စိတ္တဇုသြဇာ ဥတုဇုသြဇာ ကလာပ်ပြား အာဟာရဇုသြဇာ ဤသြဇာ အသီးအသီးကလည်း သြဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေပြန်၏။ သြဇာအသီးအသီးကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇုပင်တို့ပင်တည်း။ ယင်းအာဟာရဇုပင်တို့၌ ပါဝင်သော သြဇာအသီးအသီးမှလည်း အာဟာရဇုသြဇာပင်တည်း။ အားပေးထောက်ပံ့တတ်သော အာဟာရဇုသြဇာ၏ အာဟာရဇုသြဇာ အမည်ရကြောင်းမှာ ဆိုပြီးပင် ဖြစ်ပေသည်။

အာဟာရ (၄) ပါးတို့၏ စွမ်းအင်

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရသည် သြဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဆောင်တတ်၏ = ဖြစ်စေ၏။

၂။ ဖဿာဟာရသည် ဝေဒနာသုံးမျိုးတို့ကို ဆောင်တတ်၏ = ဖြစ်စေ၏။

၃။ မနောသဉ္စေတနာဟာရသည် ဘဝသုံးပါးတို့ကို ဆောင်တတ်၏ = ဖြစ်စေ၏။

၄။ ဝိညာဏာဟာရသည် ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ်ကို ဆောင်တတ်၏ = ဖြစ်စေ၏။

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရသည် အထက်တွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း သြဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော သြဇဋ္ဌမကရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သြဇဋ္ဌမကရုပ်တရားတို့ကို ဆောင်ထားတတ်၏။

၂။ ဖဿာဟာရ — သုခဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်လောက်သည့် စွမ်းအားရှိသော ဖဿသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသော်သာလျှင် ဖဿာဟာရက သုခဝေဒနာကို ဆောင်ထားတတ်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်လောက်သည့် စွမ်းအားရှိသော ဖဿသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသော်သာလျှင် ဖဿာဟာရက ဒုက္ခဝေဒနာကို ဆောင်ထားတတ်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဖြစ်နိုင်လောက်သည့် စွမ်းအားရှိသော ဖဿသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသော်သာလျှင် ဖဿာဟာရက ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ဆောင်ထားတတ်၏။ ဖြစ်စေ၏ ဟူလို။ (သံဂ္ဂ၊ ၂၊ ၂၄။)

၃။ မနောသဉ္စေတနာဟာရ — ကာမဘဝသို့ ကပ်ရောက်စေတတ်သော ကံသည် ကာမဘဝကို ဆောင်ထားတတ်၏ = ဖြစ်စေ၏။ ရူပဘဝ အရူပဘဝ-တို့သို့ ကပ်ရောက်စေတတ်ကုန်သော ကံတို့သည် ကံနှင့်လျော်ညီရာ ထိုထိုဘဝကို ဆောင်ထားတတ်ကြကုန်၏ = ဖြစ်စေကုန်၏။ ဤသို့လျှင် မနောသဉ္စေတနာဟာရသည် ဘဝသုံးပါးတို့ကို ဆောင်ထားတတ်၏ = ဖြစ်စေ၏။
(သံ၊ ၅၊ ၂၊ ၂၄။)

၄။ ဝိညာဏာဟာရ — ဝိညာဏာဟာရသည်ကား ပဋိသန္ဓေခဏ၌ မိမိနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်နာမ်ခန္ဓာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ဆောင်ထားတတ်၏ = ဖြစ်စေတတ်၏။ (သံ၊ ၅၊ ၂၊ ၂၄။)

ဧတ္ထ စ “မနောသဉ္စေတနာ တယော ဘဝေ အာဟာရတီ”တိ သာသကုသလာကုသလစေတနာဝ ဝုတ္တာ။ “ဝိညာဏံ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ အာဟာရတီ”တိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏမေဝ ဝုတ္တံ။ အဝိသေသေန ပန တံသမ္ပယုတ္တတံသမုဋ္ဌာနဓမ္မာနံ အာဟာရဏတောပေတေ “အာဟာရ”တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(သံ၊ ၅၊ ၂၊ ၂၅။)

သာသကေသလာကုသလစေတနာဝ ဝုတ္တာ ဝိသေသပစ္စယဘာဝဒဿနံ ဟေတန္တိ၊ တေနာဟ “အဝိသေသေန ပနာ”တိအာဒိ၊ ပဋိသန္ဓိ-ဝိညာဏဓမ္မေဝ ဝုတ္တန္တိ ဧတ္တာပိ ဒေသေ နယော၊ ယထာ တဿ တဿ ဖလဿ ဝိသေသတော ပစ္စယတာယ ဧတေသံ အာဟာရတ္ထော၊ ဧဝံ အဝိသေသတောပိတိ ဒေသေတုံ “အဝိသေသေနာ”တိအာဒိ ဝုတ္တံ။
(သံ၊ ၆၊ ၂၊ ၂၈-၂၉။)

မနောသဉ္စေတနာဟာရက ဘဝသုံးပါးတို့ကို ဆောင်ထားတတ်၏ = ဖြစ်စေ၏ဟူသော ဤစကားရပ်ကို သံသရာဝဋ်ကို လည်ပတ်စေတတ်သည့် စွမ်းအားရှိသော အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာကိုသာလျှင် ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

၁၆၀ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

သံသရာဝဋ်ကို လည်ပတ်စေရာ၌ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား ဖြစ်ခြင်း-
ကြောင့်သာလျှင် ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အထူးမမသာမညအားဖြင့်
ဆိုရမူ လောကီ (ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ) စေတနာဟူသမျှသည်
မိမိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော နာမ်တရားစုတို့အားလည်းကောင်း စိတ္တဇရုပ်-
တို့အားလည်းကောင်း ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရား ဖြစ်သည်သာဟု
သိရှိပါလေ။

ဝိညာဏံ ပဋိသန္ဓိနာမရူပံ အာဟာရတိ = ဝိညာဏ်သည် ပဋိသန္ဓေ
နာမ်ရုပ်ကို ဆောင်ထားတတ်၏ = ဖြစ်စေ၏ဟူရာ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကို-
သာလျှင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အထူးမမသာမညအားဖြင့် ဆိုရမူ
ဝိညာဏ်သည် မိမိနှင့်ယှဉ်ဖက် ထိုထိုသမ္ပယုတ်တရားတို့အားလည်းကောင်း၊
ထိုထိုစိတ္တဇရုပ်တို့အားလည်းကောင်း ဆောင်ထားတတ်သောကြောင့် အာ-
ဟာရမည်၏ဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (သံဠု၊ ၂၊ ၂၅။)

၁။ ဤအာဟာရလေးမျိုးတို့တွင် ကဗဠီကာရအာဟာရသည် (= စတု-
သမုဋ္ဌာနိကဩဇာသည်) အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဩဇာလျှင်
ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော ဩဇဋ္ဌမကရုပ်ကလာပ် အသစ်အသစ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်-
သာလျှင် စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား အားပေးထောက်ပံ့လျက် အာဟာရကိစ္စကို
ပြီးစေ၏ = ဆောင်ထားခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေ၏။

၂။ ဖဿာဟာရသည် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်းကိစ္စကို ပြုလုပ်လျက်သာလျှင်
အာရုံကို တွေ့ထိမှုကို ပြုလုပ်ရမှသာလျှင် အာဟာရကိစ္စကို = ဝေဒနာကို
ဆောင်ထားခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေ၏။ ဝေဒနာကို ဖြစ်စေနိုင်၏။

၃။ မနောသဉ္ဇေတနာဟာရသည် စိတ်ကို လှုံ့ဆော်လျက်သာလျှင်
အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်နိုင်လောက်အောင် ဆက်-
စပ်မှုရှိအောင် အားထုတ်နိုင်ပါမှသာလျှင် အာဟာရကိစ္စကို ဘဝသုံးပါးကို
ဆောင်ထားနိုင်၏ = ဖြစ်စေနိုင်၏။

၄။ ဝိညာဏ်သည် = ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ခန္ဓာတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း ဥပပတ္တိကို ကြံဆသည်၏အစွမ်းဖြင့် အာရုံကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိမှသာလျှင် သမ္ပယုတ်တရားနှင့် ကမ္မဇရုပ် သို့မဟုတ် စိတ္တဇရုပ်တို့ကို ဖြစ်စေခြင်း အာဟာရကိစ္စကို ပြီးစီးစေနိုင်၏။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၅။)

၁။ ကဗဠိကာရာဟာရသည် ဩဠမကရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား အားပေးထောက်ပံ့လျက်သာလျှင် ရူပကာယကို ရုပ်သန္တတိ အစဉ်မပျက်အောင် တည်အောင်ထားခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းတရားဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် - ဤရူပကာယသည် ကံသည် ဖြစ်စေ အပ်သည် မှန်သော်လည်း ကဗဠိကာရာဟာရက ခိုင်ခံ့အောင် ထောက်ပံ့ထားခဲ့သော် (၁၀)နှစ်တို့ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း၊ အနှစ် (၁၀၀)ပတ်လုံးသော်လည်းကောင်း သက်တမ်းကုန်ဆုံးသည်တိုင်အောင် တည်နိုင်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - ကလေးသူငယ်သည် အဓိက ဖြစ်စေအပ်သည် မှန်သော်လည်း နို့ထိန်းက နို့ရည်စသည်တို့ကို တိုက်ကျွေးလျက် မွေးမြူပေးမှသာလျှင် ရှည်မြင့်စွာ တည်နိုင်၏။ ကျားခေါ်သော သစ်သားချောင်းဖြင့် ထောက်ကန်ထားသော အိမ်သည် မလဲမပြိုသကဲ့သို့ အာဟာရ၌ ရပ်တည်လျက်ရှိသော ဤရူပကာယကြီးသည် အာဟာရကို အစွဲပြု၍ မလဲမပြို ရပ်တည်နိုင်၏။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၅။)

ဤသို့လျှင် ကဗဠိကာရာဟာရက စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား အားပေးထောက်ပံ့လျက် အာဟာရကိစ္စကို ပြီးစီးစေသော်လည်း အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်၊ ဥပါဒိဏ္ဏကရုပ် = ကမ္မဇရုပ်ဟူသော နှစ်မျိုးသော ရုပ်သန္တတိအစဉ်တို့၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ ကမ္မဇရုပ်တို့အား စောင့်ရှောက်တတ်သော အနုပါလကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ် = အာဟာရဇရုပ်တို့အား တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၂။ ဖဿာဟာရသည် သုခဝေဒနာစသည့် ဝေဒနာ၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သော အာရုံကို တွေ့ထိလျက်သာလျှင် သုခဝေဒနာစသော ဝေဒနာကို

၁၆၂ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

၃။ မနောသဓ္ဓေတနာဟာရသည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ၏ အစွမ်းဖြင့် ကံကို အားထုတ်လျက်သာလျှင် ဘဝ၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းမူလကို ဖြစ်စေခြင်းကြောင့် သတ္တဝါတို့၏ တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

၄။ ဝိညာဏာဟာရသည် အာရုံကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြား သိလျက် နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။

(သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၅။)

**ဥပါဒိဏ္ဏရူပသန္တတိယာ ဥပတ္တမ္ဘနေနေဝ ဥတုစိတ္တဇရူပသန္တတိနမ္ပိ
ဥပတ္တမ္ဘနသိဒ္ဓိ ဟောတိတိ “ဒွိန္နံ ရူပသန္တတိန”န္တိ ဝုတ္တံ၊ ဥပတ္တမ္ဘနမေဝ သန္တာယ
“အနုပါလကော ဟုတ္တာ”တိ ဓ ဝုတ္တံ၊ ရူပကာယဿ ဌိတိဟေတုတာ ဟိ
ယာပနာ အနုပါလနာ၊** (သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၉။)

အထက်တွင် အဋ္ဌကထာက ကဗဠိကာရာဟာရက ကမ္မဇရုပ် = ဥပါဒိဏ္ဏရုပ်တို့အား အနုပါလကသတ္တိဖြင့် အာဟာရသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့အား ဇနကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုထား၏။ ဥပါဒိဏ္ဏရုပ် = ကမ္မဇရုပ်သန္တတိအစဉ်အား ထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် ဥတုဇရုပ် စိတ္တဇရုပ် သန္တတိအစဉ်အားဖြင့် ထောက်ပံ့ခြင်းကိစ္စသည် ပြီးစီးပြီးသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် - ဥပါဒိဏ္ဏရုပ် = ကမ္မဇရုပ်နှင့် အာဟာရဇရုပ်ဟူသော ရုပ်သန္တတိအစဉ် နှစ်မျိုးတို့အား အာဟာရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပုံကို ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ အားပေးထောက်ပံ့ခြင်း ဥပတ္တမ္ဘနသဘောကိုသာလျှင် ရည်ရွယ်၍ အနုပါလကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်းကို အဋ္ဌကထာက ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ ရူပကာယတစ်ခုလုံး၏ တည်တံ့ခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်မှုသည်ပင် မျှစေခြင်း စောင့်ရှောက်ခြင်း အနုပါလနာ မည်ပေသည်။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၉။)

ရှုကွက်ရှုရန် လိုရင်းအချက်

၁။ ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်သော အာဟာရ (၄)ပါး၊

၂။ ကမ္မဝဋ်ဖြစ်သော အာဟာရ (၄)ပါး၊
ဟု အာဟာရအရ ကောက်ယူပုံ နှစ်နည်း ရှိ၏။

အာဟာရအရ ဝိပါကဝဋ်ဖြစ်သော အာဟာရ (၄)ပါးကို ကောက်ယူပုံကို အာဟာရသုတ္တန်အဋ္ဌကထာ (သံဂဋ္ဌ၊ ၂၂၇။)၌ ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိ၏။ အာဟာရအရ ကမ္မဝဋ်ဖြစ်သော အာဟာရ (၄)ပါးကို ကောက်ယူပုံကိုလည်း (သံဂဋ္ဌ၊ ၂၂၄။ မူလဋီ၊ ၂၈၆။ မဟာဋီ၊ ၂၂၄၅။)တို့၌ ဖွင့်ဆိုလျက် ရှိ၏။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဝိပါကဝဋ်တွင် အကျုံးဝင်သော အာဟာရ (၄)ပါးမှ စတင်၍ ရှုလိုသည် ဖြစ်အံ့၊ အောက်ပါအတိုင်း ပဋိသန္ဓေအခိုက် ဝိပါကဝဋ်တရား (၄)ပါးမှ စတင်၍ ရှုကြည့်ပါ။ ဘဝတစ်လျှောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိပါကဝဋ်တရားမှလည်း စတင်၍ ပုံစံတူ ရှုနိုင်ပေသည်။

ဝိပါကဝဋ် အာဟာရ (၄) ပါးမှ စတင်၍ ရှုပုံ

အသင်သူတော်ကောင်းသည် တိဟိတ်သောမနဿပဋိသန္ဓေတည်နေခဲ့သူ ဖြစ်အံ့၊ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံးနှင့် ကမ္မဇရုပ် (၃၀) ရှိမည် ဖြစ်၏။ ယင်းပဋိသန္ဓေအခိုက် အာဟာရ (၄)ပါးတို့မှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

၁။ **ကဗဠိကာရာဟာရ** - ကမ္မဇရုပ် (၃၀)တို့၌ ပါဝင်သော ကမ္မဇဩဇာ၊

၂။ **ဖဿာဟာရ** - ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿ၊

၃။ **မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ** - ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာ၊

၄။ **ဝိညာဏာဟာရ** - ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်။

ဤအာဟာရ (၄)ပါးကို စတင် သိမ်းဆည်း၍ ရှုပါ။ ယင်းသို့ ရှုခဲ့သော် ဤရှုကွက်မှာ ကာလအားဖြင့် ခွဲဝေခဲ့သော် ဤသို့ဖြစ်၏။

၁။ အာဟာရ (၄)ပါး (= ဝိပါကဝဋ်အာဟာရလေးပါး)ကား ပစ္စုပ္ပန်၊

၂။ ဘဝ၊ ဥပါဒါန်၊ တဏှာ၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတနာ၊ နာမ်ရုပ်၊
ဝိညာဏ်တို့ကား ပထမအတိတ်၊

၁၆၄ ❀ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် (အကျဉ်းချုပ်) - အတွဲ (၆)

၃။ သင်္ခါရ၊ အဝိဇ္ဇာတို့ကား ဒုတိယအတိတ်၊

ဤသို့လျှင် အတိတ်အဆက်အဆက်သို့လည်းကောင်း၊ အနာဂတ်
အဆက်ဆက်သို့လည်းကောင်း ဘဝသုံးခုသုံးခုကို အကြောင်းအကျိုးစပ်လျက်
သိမ်းဆည်း ရှုပွားပါ။ ကျန်ဝိပါကဝဋ်အာဟာရ (၄)ပါးတို့မှ စတင်၍လည်း
ပုံစံတူပင် ရှုနိုင်ပေသည်။

ကမ္မဝဋ် အာဟာရ (၄) ပါးမှ စတင်၍ ရှုပုံ

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အကယ်၍ ကမ္မဝဋ်၌ အကျိုးဝင်သော
အာဟာရ (၄)ပါးမှ စတင်၍ သိမ်းဆည်း ရှုပွားလိုသည် ဖြစ်အံ့၊ အသင်
သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် အနာဂတ်သံသရာခရီးအတွက် ပြုစုပျိုးထောင်-
နေသော ကမ္မဝဋ်တရားများက စတင်၍ ရှုပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်-
ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု-
နိုင်သည့် ရဟန်းတော်တစ်ပါးဖြစ်ရန်ဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့် ကုသိုလ်ကံ
များစွာကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသည် ဖြစ်အံ့၊ ထိုကုသိုလ်ကံများစွာထဲက
အမှတ်တရ ကုသိုလ်ကံတစ်ခုကို ရွေးချယ်ပါ။ ထိုကံကို ထူထောင်စဉ်၌
ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော အာဟာရ (၄)ပါးတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း
ဖြစ်ကြ၏။ —

၁။ ကံကို ထူထောင်စဉ် နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော (၅၄)မျိုး-
ကုန်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တို့တွင် ပါဝင်တည်ရှိသော စတုသမု-
ဋ္ဌာနိကဩဇာ အသီးအသီးကား၊ တစ်နည်း - ခန္ဓာကိုယ်၌ တည်ရှိ-
သော စတုသမုဋ္ဌာနိကဩဇာ အသီးအသီးကား ကဗဠီကာရာဟာရ-
တည်း။

၂။ ထိုကုသိုလ်နာမ်တရားစုတို့တွင် ဖဿကား ဖဿာဟာရတည်း။

၃။ စေတနာကား မနောသဓ္ဓေတနာဟာရတည်း။

၄။ အသိစိတ် = ကုသိုလ်ဝိညာဏ်ကား ဝိညာဏာဟာရတည်း။ (= ကမ္မ-

ဝိညာဏ်တည်း။)

ဤအာဟာရ (၄)ပါးတို့ကို စတင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဖဿ စေတနာ ဝိညာဏ်တို့ကား ကမ္မဝဋ်တွင် အကျုံးဝင်သော ကမ္မဘဝအမည်ရသော ကုသိုလ်သင်္ခါရတရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြသည်။

၁။ ကမ္မဘဝ = အာဟာရ (၄)ပါး၊ ဥပါဒါန်၊ တဏှာ၊ (အဝိဇ္ဇာ)၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ် (= ဝိပါက်ဝိညာဏ်)တို့ကား ပစ္စုပ္ပန်တရားစုတို့တည်း။

၂။ သင်္ခါရ၊ အဝိဇ္ဇာတို့ကား ပထမအတိတ်တရားစုတို့တည်း။

ဤနည်းကို ဆောင်၍ အတိတ်အဆက်ဆက် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ၌ သဘောပေါက်ပါလေ။

တစ်နည်းပွင့်ဆိုပုံ

**အာဟာရာ ဝါ တဏှာယ ပဘာဝေတဗ္ဗာ အနာဂတော အဒ္ဓါ၊ တဏှာ-
ဒယော ပစ္စုပ္ပန္နော၊ သင်္ခါရာဝိဇ္ဇာ အတိတောတိ။**

(မူလဋီ၊ ၂၊ ၈၆။ မဟာဋီ၊ ၂၊ ၂၄၄-၂၄၅။)

ယခုလက်ရှိဘဝ၌ ပြုစုပျိုးထောင်လိုက်သော တဏှာသည် (= အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံထားအပ်သော ကံသည်) ဖြစ်စေထိုက်ကုန်သော အနာဂတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ဖြစ်ကြကုန်သော အာဟာရလေးမျိုး-တို့ကို အာဟာရသုတ္တန်ပါဠိတော်၌ လာရှိသော စတ္တာရော အာဟာရာ-အရ ကောက်ယူပါ။ အကယ်၍ ယင်းအနာဂတ်ပဋိသန္ဓေသည် တိဟိတ်သောမန-ဿပဋိသန္ဓေ ဖြစ်အံ့၊ ပဋိသန္ဓေနာမ်တရား (၃၄)လုံး ရှိမည် ဖြစ်သည်။ အသင်သူတော်ကောင်း မျှော်လင့်တောင့်တထားသည့် အရဟတ္တဖိုလ် ရနိုင်-သည့် အနာဂတ်ရဟန်းဘဝပဋိသန္ဓေကိုပင် အာရုံယူထားပါ။ ယင်းအနာဂတ် ပဋိသန္ဓေတရားစုတို့တွင် —

- ၁။ ကမ္မဇရုပ်တို့တွင် ပါဝင်သော ကမ္မဇဩဇာကား ကဗဠိကာရာဟာရတည်း။
- ၂။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ဖဿကား ဖဿာဟာရတည်း။
- ၃။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကား မနောသဉ္စေတနာဟာရတည်း။
- ၄။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ကား ဝိညာဏာဟာရတည်း။
- ၁။ ဤအာဟာရလေးပါးတို့ကား အနာဂတ်အဓိဋ္ဌိကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၂။ ယင်းအနာဂတ်အာဟာရလေးပါးတို့၏ အကြောင်းရင်းခံဖြစ်သော တဏှာစသော တရားတို့ကား (= ကမ္မဘဝ၊ ဥပါဒါန်၊ တဏှာ၊ ဝေဒနာ၊ ဖဿ၊ သဠာယတန၊ နာမ်ရုပ်၊ ဝိညာဏ်တို့ကား) ပစ္စုပ္ပန်အဓိဋ္ဌိကာလတရားစုတို့တည်း။
- ၃။ သင်္ခါရနှင့် အဝိဇ္ဇာတို့ကား အတိတ်အဓိဋ္ဌိကာလတရားစုတို့တည်း။

ဤယူဆနည်း၌ အနာဂတ်အဓိဋ္ဌိကာလတရား၊ ပစ္စုပ္ပန်အဓိဋ္ဌိကာလတရား၊ အတိတ်အဓိဋ္ဌိကာလတရားဟူသော အဓိဋ္ဌိကာလတရား (၃)မျိုးလုံး ပါဝင်ပေသည်။ ရှုကွက်မှာ ယင်းအနာဂတ်ပဋိသန္ဓေဟူသော အာဟာရ (၄)ပါးက စ၍ အတိတ်အဓိဋ္ဌိကာလတရားဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ပြောင်းပြန်လှန်၍ အကျိုးနှင့်အကြောင်း ဆက်နွှယ်မှု သဘောတရားကို တစ်စတစ်စ သိမ်းဆည်းရမည် ဖြစ်သည်။

လေးနည်းခွဲ၍ ဟောကြားတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း

အမေး — ဘုရားရှင်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို လေးမျိုးအပြားအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း? —

အဖြေ —

- ၁။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်မြတ်၏ ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းမြတ်-

သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊

၂။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်ကလည်း ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေ-
တတ်၊ တန်ဆာဆင်တတ်သော၊ ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စမွယ်-
ကြောင်းဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ဒေသနာဉာဏ်တော်ထူးသို့
ရောက်ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း -

ဤအကြောင်းနှစ်ရပ်ကြောင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်ကို ဤသို့-
လျှင် လေးမျိုးအပြားအားဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၅။)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်သည် ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းမြတ်သည်-
သာ ဖြစ်၏။ ထိုလေးမျိုးသော ဒေသနာတော်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ထိုထို
ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် ထိုထိုဒေသနာနည်းအတိုင်း ကြားနာရ၍
ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ခဲ့သော် ယင်းသို့ အားထုတ်သော ယော-
ဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သိသင့်သိထိုက်သော ဉာဏ်အမည်ရသော အရိယမဂ်-
တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာ၊ တစ်နည်းဆိုရသော် သိသင့်သိထိုက်သော
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာ ဖြစ်နိုင်သည်သာ-
လျှင်တည်း။

တစ်ဖန် ဘုရားရှင်သည် လေးပါးကုန်သော ရဲရင့်ကြောင်း ဝေသာရဇ္ဇ-
ဉာဏ်တော်၊ လေးပါးကုန်သော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်တော်တို့နှင့် ယှဉ်တော်မူခြင်း-
ကြောင့်လည်းကောင်း -

၁။ ဓမ္မဂမ္ဘီရ = ပါဠိဓမ္မတရား၏ နက်နဲခြင်း၊

၂။ အတ္ထဂမ္ဘီရ = ယင်းပါဠိဓမ္မ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၏ နက်နဲခြင်း၊

၃။ ဒေသနာဂမ္ဘီရ = ဝေါဟာရအမျိုးမျိုး နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် တန်ဆာဆင်၍
ဟောကြားထားပုံ ဒေသနာတော်၏ နက်နဲခြင်း၊

၄။ ပဋိဝေဓဂမ္ဘီရ = နက်နဲသော ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်
တရားတော်ကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်တော်မူသော ဉာဏ်တော်မြတ်၏

နက်နဲခြင်း၊

ဤလေးပါးအပြားရှိသော နက်နဲသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခြင်း
= လေးပါးအပြားရှိသော နက်နဲခြင်း ဂမ္ဘီရတို့၌ ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိ-
သဖြင့် မြဲစွာတည်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း - ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်
စမ္မယ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့ ရောက်ရှိတော်မူလေသည်။ ထို
ဘုရားရှင်သည် ဒေသနာတော်၏ တင့်တယ်စမ္မယ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတဉာဏ်-
တော်သို့ ရောက်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အမျိုးမျိုးသော နည်းတို့ဖြင့်သာ
တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၅။)

၁။ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ပထမနည်း (၁)

အထူးအားဖြင့် ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာ-
တော်ကို အဝိဇ္ဇာမှစ၍ ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် အနုလောမနည်းအားဖြင့်
ဖြစ်စေတော်မူအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အနုလောမ
ဒေသနာတော်ကို — အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၏ သင်္ခါရစသော
အကျိုးတရားတို့နှင့် အကြောင်းအကျိုးဆက်နွယ်လျက် အဆက်မပြတ်
အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်း = သံသာရပဝတ္တိ၏ ခွဲခြားဝေဖန်၍ သိသင့်သိထိုက်သော
အကြောင်းထူး၌ ပြင်းစွာ တွေ့ဝေနေကြကုန်သော ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျ-
သတ္တဝါအပေါင်းကို ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် ရှုမြင်တော်မူသည်ဖြစ်၍ —

- (က) အကြင်အကြင် မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော အဝိဇ္ဇာ
အစရှိကုန်သော သင့်လျော်သော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် သင်္ခါရ
စသော အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သံသာရဝဋ်ဒုက္ခဖြစ်ပုံ
ပဝတ္တိကို ထင်ရှားပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊
- (ခ) ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိပါကဝဋ်ဟူသော ဝဋ်သုံးပါး၏ ဖြစ်ပုံအစဉ်ကို
ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊

ဖြစ်စေတော်မူအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၅။)

၁။ အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း (၂)

အလယ်ဖြစ်သော ဝေဒနာကြောင့် တဏှာဖြစ်ပုံမှ စ၍ အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏသို့တိုင်အောင် အကြင် အနုလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဒေသနာတော်ကို ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော အခွန့်ကာလ၌ ပါဝင်သော — ဝိညာဏ်၊ နာမ်ရုပ်၊ သဠာယတန၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာတရားတို့၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်ကုန်သော — အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ သင်္ခါရ၊ ကမ္မဘဝတရားတို့၏ ဖြစ်သည်မှစ၍ အနာဂတ်အခွန့်ကာလ၌ အကျိုးဝင်ကုန်သော တရားတို့ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်လျက် မသိကုန် မမြင်ကုန်သော သာဝကတို့အား ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးဝင်နေသည့်အတွက်ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကုန်သော ထင်ရှားစွာသော ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတို့ကို ထင်ရှားပြတော်မူလျက် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားတို့၏ အနာဂတ်အကျိုးတရားတို့နှင့် အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်နွှယ်လျက် အဆက်ဆက်ဖြစ်မှု အနာဂတ်အခွန့်ကို ပြက်ပြက်ပြင်ပြင် ထင်ထင်ရှားရှား ညွှန်ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ ဟောကြားတော်မူအပ်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၆။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၅။)

၃။ ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ပထမနည်း (၁)

အဆုံးဖြစ်သော ဇရာမရဏမှစ၍ အရင်းအစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့ တိုင်အောင် ပြောင်းပြန်လှန်၍ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်သည် ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် မည်၏။

“ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည် ဆင်းရဲငြိုငြင်ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်ရှာရလေစွတကား၊ ဖြစ်လည်း ဖြစ်ရ၏ (= ပဋိသန္ဓေလည်း နေရ၏။) အိုလည်း အိုရ၏၊ သေလည်း သေရ၏၊ အဖန်တစ်လဲလဲလည်း စုတေ-

ရ၏။ အဖန်တလဲလဲလည်း ဖြစ်ရ၏” —

ဤသို့စသောနည်းဖြင့် ဆင်းရဲငြိုငြင်ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်၍နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို မဟာကရုဏာတော် သမာပတ်ကို ဝင်စားတော်မူပြီးလျှင် အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုတော်မူလတ်သော် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို သိတော်မူ ရတော်မူသည်မှ ရှေ့အဖို့ဖြစ်သော ဘုရားမဖြစ်မီ အလောင်းတော်ဘဝက ဖြစ်ခဲ့သော ပဋိဝေဓဝိပဿနာဉာဏ်တော်ကို အစဉ်-လျှောက်သဖြင့် ဇရာမရဏအစရှိသော ထိုထိုဝဋ်ဒုက္ခ၏ ကိုယ်တော်တိုင် သိတော်မူအပ်သော ဇာတိစသော အကြောင်းတရားကို ကောင်းစွာ ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ ထိုပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်မြတ်ကို ဖြစ်စေ-အပ်၏ ဟောကြားတော်မူအပ်၏ဟု သိရှိပါလေ။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၅-၁၅၆။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၂၅။)

မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော် —

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဘုရားဖြစ်ရန် ရည်သန်တောင့်တတော်မူလျက် ဘုရားဖြစ်တော်မူမည့် ကဆုန်လပြည့်နေ့ဝယ် အင်ကြင်းတောတွင် နေ့သန်းစင်တော်မူရာ အခါ၌လည်း-ကောင်း၊ ကဆုန်လပြည့်နေ့ညဉ့်၏ နောက်ဆုံးပစ္စိုမ မိုးသောက်ယာမ၌ လည်းကောင်း စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်းအတွင်းဝယ် စကြဝဠာတစ်ခုတစ်ခု၌ သတ္တဝါ အသီးအသီး၏ သန္တာန်၌ တည်ရှိသော အဝိဇ္ဇာအသီးအသီးကို ဉာဏ်တော်ဖြင့် တစ်စုတည်း ဆွဲစု၍ တစ်ပုံ ပုံပြီးလျှင် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့ တစ်လှည့်စီတင်၍ (= အနိစ္စတစ်လှည့် ဒုက္ခတစ်လှည့် အနတ္တတစ်လှည့် - ဤသို့ တစ်လှည့်စီတင်၍) ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ခြေတော်မူ၏။ အလားတူပင် သင်္ခါရအသီးအသီးကို တစ်ပုံ၊ ဝိညာဏ်အသီးအသီးကို တစ်ပုံ — ဤသို့စသည်ဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂)ရပ်ကို (၁၂)ပုံပုံ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကြိတ်ချေတော်မူ၏။ မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော်-မြတ်တည်း။ ယင်း မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် ထိုးထွင်း သိ-မြင်တော်မူခဲ့သော ဇရာမရဏအစရှိသော ထိုထို ဝဋ်ဒုက္ခ၏ ဇာတိစသော အကြောင်းတရားကို ကောင်းစွာ ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ ပဋိလောမပဋိစ္စ-

သမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်မြတ်ကို ဟောကြားတော်မူအပ်သည်ဟု ဆိုလိုပေသည်။ (မဟာဝဇီရဝိပဿနာဉာဏ်တော်မြတ်အကြောင်းကို - မ၊ဇ္ဇိ၊၃၊၂၇၅-၌ ကြည့်ပါ။)

၄။ ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်း (၂)

အလယ်ဖြစ်သော အာဟာရလေးပါးမှ တစ်နည်း - တဏှာမှ အစပြု၍ အစဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသို့တိုင်အောင် ဖြစ်ပေါ်လာသော = ဟောကြားတော်မူအပ်သော ပဋိလောမပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော် ဒုတိယနည်းဖြစ်သည့် **အာဟာရသုတ္တန် ဒေသနာတော်**ကို အာဟာရလေးမျိုးတို့၏ အကြောင်းရင်း = နိဒါန်းကို အသီးအသီးပိုင်းခြား၍ ကျွတ်ထိုက်သဿာဝကတို့၏ အသိဉာဏ်၌ တည်စေခြင်း တည်အောင်ထားတော်မူခြင်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့် အတိတ်ဖြစ်သော အဓွန့်ကာလသို့တိုင်အောင် = အတိတ်အဓွန့်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရသို့တိုင်အောင် အာဟာရသုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို ရှေးရှုဆောင်ယူတော်မူပြီးလျှင် တစ်ဖန် အတိတ်အဓွန့်ကာလတရားဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာမှစ၍ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး-ဆက်နွှယ်မှုအစဉ်ကို ကောင်းစွာ ပြတော်မူခြင်းအကျိုးငှာ ဖြစ်စေအပ် ဟောကြားတော်မူအပ်လေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၁၅၆။ အဘိဋ္ဌ၊၂၊၁၂၅။)

တိုက်တွန်းချက် ဥပယောဇဉ်

သံသရာစက်ရဟတ် လည်ပတ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဤ ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွှယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဟူသော ဘဝစက်သည်ကား အလွန် နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ထောက်ရာတည်ရာ မရှိ၊ အထူးထူးသော နည်းတို့ဖြင့် တောချုံကဲ့သို့ ထူထပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လွန်မြောက်နိုင်ခဲ့၏။(သိနိုင်ခဲ့၏)။

မိုးကြိုးစက်ဝန်းကဲ့သို့ အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်တတ် လုံးထွေးမွေ့နှောက်တတ်သော ဤလည်ပတ်နေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသာရဘဝစက်ကို သမာဓိတည်းဟူသော မြတ်သော ဓားသွေးကျောက်၌ ကောင်းစွာ

မြမြထက်အောင် သွေးအပ်ပြီးသော ဉာဏ်တည်းဟူသော သန်လျက်ဖြင့် မဖောက်ခွဲနိုင်ဘဲ = အနုဗောဓဉာဏ် ပဋိဝေဓဉာဏ်တို့ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်- မှောက် ထွင်းဖောက်မသိဘဲ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခဘေးဆိုးကြီးကို ကျော်လွှား- လွန်မြောက်သွားနိုင်သော တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အိပ်မက်၏ အတွင်း၌သော်မှလည်း မရှိခဲ့စဖူးချေ။

မှန်ပေသည် - ဘုရားရှင်သည် ဤစကားကို ဟောကြားတော်မူ၏-

“အာနန္ဒာ . . . ဤကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော် သည် နက်လည်း နက်နဲ၏။ နက်နဲသော အသွင်လည်း ရှိ၏။ အာနန္ဒာ . . . ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို ဉာတပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် လျော်စွာ မသိ- ခြင်းကြောင့်၊ တိရဏပရိညာ ပဟာနပရိညာ၏ အစွမ်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍ မသိခြင်းကြောင့် ဤသတ္တဝါအပေါင်းသည် ချည်ခင်ထွေးကဲ့သို့ ဖြစ်၍ စာ- ပေါင်းသိုက်ကဲ့သို့ ဖြစ်၍ ဖြူဆံမြက် ပြိတ်မြက်ကဲ့သို့ ဖြစ်၍ (= ဖြူဆံမြက် ပြိတ်မြက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားအပ်သော ခြေသုတ်ကြိုးဝန်းကဲ့သို့ ဖြစ်၍) မကောင်း သောလားရာ ပျက်စီးလျက်ကျရောက်ရာဖြစ်သော အပါယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကြွင်းသံသရာကိုလည်းကောင်း မကျော်လွှား မလွန်မြောက်နိုင်ဘဲ ရှိချေ၏။”

(ဒီ၊ ၂၊ ၄၇။)

ဤသို့လျှင် ဤတရားစကားတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြား- ထားတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏လည်းကောင်း သူတစ်ပါးတို့၏လည်းကောင်း အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ ချမ်းသာအလို့ငှာ ကျင့်သော ပညာရှိသည် ကြောင်း- ကျိုးဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို အနုဗောဓဉာဏ် ပဋိဝေဓ ဉာဏ်တို့ဖြင့် သိအောင် လုံ့လပြုခြင်းမှ ကြွင်းသော အခြားသော ကိစ္စအဝဝ- တို့ကို ပယ်စွန့်ထားလိုက်၍ -

ဤဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ ပညာရှိသူတော်ကောင်းသည် အကြောင်းတရားတို့၏ အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပုံ အခြင်းအရာဟူသော သတ္တိအပြားရှိသော နက်နဲလှစွာသော ကြောင်း-ကျိုး

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း (ခ) ❀ ၁၇၃

ဆက်နွယ်မှု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရား၌ အကြင်သို့သော အခြင်းအရာ
အားဖြင့် အားထုတ်လတ်သော် ဉာဏ်ဖြင့် ထောက်ရာတည်ရာကို ရနိုင်လေ-
ရာ၏။ ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် ထောက်ရာတည်ရာကို ရနိုင်လောက်သော အခြင်း-
အရာအားဖြင့် အခါခပ်သိမ်း သတိနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ သမ္မုဇဉ်ဉာဏ်နှင့်
ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အဖန်ဖန် ကြိုးကုတ် အားထုတ်ရာသတည်း။

(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၂၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၈၉။)

ဖားအောက်တောရသရာတော်

စိတ္တလတောင်ကျောင်း

ဖားအောက်တောရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၁၃၆၇-ခုနှစ်

